

**TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA
KAPSAMINDA GELENEKSEL MİMARİYE SAHİP
TOKAT EVLERİNİN EKOTURİZME KAZANDIRILMASINDA
YEREL HALKIN TUTUM VE DAVRANIŞLARININ
İNCELENMESİ**

TAYFUR ÜNAL

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI
Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN
AĞUSTOS - 2019
Her Hakkı Saklıdır**

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAPSAMINDA GELENEKSEL
MİMARİYE SAHİP TOKAT EVLERİNİN EKOTURİZME KAZANDIRILMASINDA
YEREL HALKIN TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

TAYFUR ÜNAL

TOKAT
Ağustos - 2019

Her hakkı saklıdır

Bu tez çalışması;

Türkiye Çevre Koruma Vakfı Bursu ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından 2015/82 nolu proje ile desteklenmiştir.

Tayfur ÜNAL tarafından hazırlanan “Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamında Geleneksel Mimariye Sahip Tokat Evlerinin Ekoturizme Kazandırılmasında Yerel Halkın Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 19 AĞUSTOS 2019 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği / ~~Oy Çokluğu~~ ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üyesi RÜVEYDA YÜZBAŞIOĞLU
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Selma KARABAŞ
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Prof. Dr. Çetin ÇEKİÇ
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

19.08.2019

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

TAYFUR ÜNAL

18 Eylül 2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAPSAMINDA GELENEKSEL MİMARİYE SAHİP TOKAT EVLERİNİN EKOTURİZME KAZANDIRILMASINDA YEREL HALKIN TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

TAYFUR ÜNAL

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. NURAY KIZILASLAN)

Bu araştırmada, geleneksel mimariye sahip olan Tokat evlerini sürdürülebilir kalkınma kapsamında ekoturizme kazandırılmasında yerel halkın görüş ve tutumları anket yöntemi ile veri toplanarak değerlendirilmiştir. Araştırmaya yönelik alandaki geleneksel mimariye sahip evlerde oturan yerel halk ile görüşmeler yapılmış olup, sosyo-demografik verilere yer verilmiştir. Çalışmaya katılan yerel halkın, gelir durumları düşük, yaş itibarıyla 45 yaş üstü ve okuma yazma bilmektedir. Gelir kaynağı olarak çoğunlukta emeklilik aylıkları ve esnaflıktan sağladıkları gelirdir. Geleneksel evlerin %65.80'i mülk olup, %73.06'sının başka evi yoktur. Hanelerde hem işsiz olan hem de göç eden bireylerin olduğu görülmektedir. Ekoturizmin işsizliği ve göçü düşürme konusunda bireylerin yarıya yakını olumlu etki yapacağı görüşündedir. Yerel halk, oturdukları evlerinin kültürel miras olduğu düşüncesinde olup, gelecek nesillere aktarma düşüncesinde oldukları için evleri satmak yerine miras olarak bırakmayı tercih etmektedirler. Ev pansiyonculuğu konusunda katılım sağlayacağını belirten bireyler, evin sadece bir odasını kiralamayı düşünmemektedir. Aynı şekilde geleneksel ürün satışını olumlu karşılayan bireyler, evde turistlere yemek yedirerek ücret almak istememektedir. Yerel halk, ekoturizmi olumlu karşılasa da gelir getirmesi konusuna şüpheyle yaklaşmaktadır. Bireyler ayrıca bölgede olası bir ekoturizm projesi olursa gelirin eşit dağılması konusunda endişe duymaktadır. Genel anlamda yerel halkın görüş ve tutumlarına bakıldığında geleneksel mimariye sahip Tokat evleri ekoturizme kazandırılabilir. Yerel halk ile beraber yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları bir proje dâhilinde çalışmalarını birleştirerek yerel ekonominin sürdürülebilir şekilde kalkınması sağlanacaktır.

2019, 115 SAYFA

ANAHTAR KELİMELER: Ekoturizm, Sürdürülebilir Kalkınma, Geleneksel Konut, Çevre, Tokat.

ABSTRACT

MASTER THESIS

INVESTIGATION OF THE LOCAL PEOPLE'S ATTITUDES AND BEHAVIOR GAINING IN ECOTOURISM OF TRADITIONAL ARCHITECTURE TOKAT HOUSES WITHIN OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN TURKEY

TAYFUR UNAL

**TOKAT GAZIOSMANPASA UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES**

DEPARTMENT OF AGRICULTURAL ECONOMICS

(SUPERVISOR:) PROF. DR. NURAY KIZILASLAN

This research, which is about gaining the wealth of traditional architecture of the Tokat houses for ecotourism in the frames of sustainable development, has been assessed by gathering information with the poll method; from locals of Tokat. The locals residing in the targeted traditional houses have been conversed, and the socio-demographic datas have been shared. The locals participating in the project have low-income, are over 45 years old, and literate. The sources of their income mostly consist of their retirement pay, and the revenue of their local businesses. %65.80 of the traditional houses are in the possession of locals, and %73.06 of the locals do not possess other houses. It is seen that households include individuals who have immigrated, and who are unemployed. Ecotourism is seen to play a positive role for a half of this society to drop unemployment and migration. The locals consider their houses as cultural legacies, and they plan to inherit their houses rather than sell them. The individuals who are willing to participate in home pension organizations do not prefer hiring only one room of the houses. Likewise, the persons who are proponent of the sales of traditional products are against charging tourists by feeding them in their houses. Although the locals are affirmative for ecotourism, they doubt from the income that it can bring. Afterwards, the individuals worry about the equal distribution of the income, when a possible ecotourism project happen to occur. From general perception, the traditional Tokat houses are suitable for gaining them for ecotourism, when the opinions and attitudes of the society are evaluated. Besides of the local folk's workings, the collective power of the local administrations, non-governmental organizations, and public corporations in the line of a project are aimed to be helpful for the local economy to develop sustainably.

2019, 115 PAGE

KEYWORDS: Ecotourism, Sustainable Development, Traditional houses, Environment, Tokat.

ÖNSÖZ

Başta lisans eğitiminin olmak üzere, yüksek lisans tez konusunun belirlenmesinden, tamamlanmasına kadar geçen sürede, bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendiren, her zaman sabırla vakit ayırarak yardımlarını esirgemeyen, çalışmanın her anını titizlikle takip ederek, bu çalışmanın ortaya çıkmasında en büyük katkısı olan sayın hocam Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN'a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Hayatımın ve tezimin her aşamasında, maddi ve manevi desteklerini, yardımlarını esirgemeyen fedakâr aileme, varlığıyla yanımda olan ve daima destekleyen eşim Fadime'ye, canım oğlum Tuğrulhan'a teşekkür ederim.

TAYFUR ÜNAL

19 Ağustos 2019

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR	vi
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konunun Önemi	1
1.2. Araştırmanın Önemi	9
1.3. Araştırmanın Amacı	10
1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Ana Hatları	11
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Yaşanan Zorluklar.....	12
2. KAYNAK ÖZETLERİ	13
3. MATERYAL VE YÖNTEM	28
3.1. Araştırmanın Materyali.....	28
3.2. Araştırmada Kullanılan Yöntem	28
3.2.1. Verilerin toplanmasında ve örneklem seçiminde uygulanan yöntem.....	28
3.2.2. Verilerin analizinde izlenen yöntem.....	29
4. KONU İLE İLGİLİ KAVRAMSAL YAKLAŞIM	30
4.1. Sürdürülebilirlik Kavramı	30
4.2. Sürdürülebilirlik ve Çevre İlişkisi	31
4.3. Sürdürülebilirlik-Kalkınma İlişkisi ve Sürdürülebilir Kalkınma	34
4.4. Ekoturizm Kavramı	38
4.5. Sürdürülebilir Turizm	39
4.6. Sürdürülebilirlik ve Ekoturizm İlişkisi	40
4.7. Sivil, Geleneksel ve Kırsal Mimari	41
4.8. Geleneksel Mimari de Sürdürülebilir Ekoturizm İlişkisi.....	43

5. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN GENEL DURUMU	45
5.1. Coğrafi Özellikleri.....	45
5.2. Ulaşım Ağı Yapısı	47
5.3. Tarımsal Yapısı	47
5.4. Alt Yapı Durumu	49
5.5. Nüfus ve Sosyo-ekonomik Durum	49
5.6. Kültürel Birikimi	54
5.7. Geleneksel Mimariye Sahip Tokat Evleri.....	57
6. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	60
6.1. Yerel Halkın Sosyo-Ekonomik Durumuna İlişkin Bulgular.....	60
6.2. Yerel Halkın Oturdukları Evlere İlişkin Bulgular	63
6.3. Yerel Halkın Hanedeki Göç ve İşsizlik Durumları ve Ekoturizme Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular.....	76
6.4. Yerel Halkın Geleneksel Konutların Kültürel Miras Konusundaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular	81
6.5. Yerel Halkın Ekoturizm Kapsamındaki Faaliyetlere Katılım Tercihleri ve Turistlere Yönelik Tutumları.....	83
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
8. KAYNAKLAR.....	107
9. ÖZGEÇMİŞ.....	115

SİMGELER ve KISALTMALAR

Kısaltmalar

Açıklamalar

AB	Avrupa Birliği
AHS	Analitik Hiyerarşı Süreci
CLC 1992	Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile ilgili Uluslararası Sözleşme
CLRTAP	Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Uzun Menzilli Sınır ötesi Hava Kirliliği Sözleşmesi
ÇSİ	Çevresel Sürdürülebilirlik İndeksi
FUND 1992	Petrol Kirliliği Zararlarının Tazmini İçin Bir Fonun Kurulmasıyla İlgili Uluslararası Sözleşme
IPARD	Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı-Kırsal Kalkınma Programı
IUCN	Dünya Doğayı Koruma Birliği
LBS	Karadeniz Deniz Ortamının Kara Kökenli Kirlenmelere Karşı Korunması (LBS) Protokolü
MARPOL	Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin önlenmesine Dair Sözleşme
MoMA	Modern Sanat Müzesi
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OKA	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
POPs	Kalıcı Organik Kirleticiler Sözleşmesi
SWOT	Strengths (üstünlükler), Weaknesses (zayıflıklar), Opportunities (fırsatlar), Threats (tehditler)
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.1. Sivil, kırsal ve geleneksel mimari kavramları ilişkisi.....	42
Şekil 5.1. Tokat evinin iç görüntüsü	57
Şekil 5.2. Tokat evinin dıştan görünümü.....	58

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge</u>		<u>Sayfa</u>
Çizelge 5.1.	Tokat ilinin uzun yıllar ortalama meteorolojik değerleri (1929-2018)	46
Çizelge 5.2.	2018 yılı Tokat ili tarımsal alanların dağılımı	48
Çizelge 5.3.	2018 yılı Tokat arazi dağılımı	48
Çizelge 5.4.	Tokat ilinin cinsiyete ve yıllara göre değişim farkı	49
Çizelge 5.5.	Tokat ili bireylerin cinsiyete göre medeni durumları	50
Çizelge 5.6.	Cinsiyete göre ilk evlenme yaşları	51
Çizelge 5.7.	Cinsiyete göre Tokat ili göç durumu.....	52
Çizelge 5.8.	Tokat ilinin yıllara göre net göç ve net göç hızı	52
Çizelge 5.9.	Tokat ilinin 15 yaş üstü eğitim durumu	53
Çizelge 5.10.	Tokat ili taşınmaz kültür varlıkları.....	54
Çizelge 5.11.	Tokat ili sit alanları	54
Çizelge 5.12.	Tokat ili turizm belgeli tesislerin 2018 yılı istatistiki verileri	55
Çizelge 5.13.	Tokat ili belediye belgeli tesislerin 2018 yılı istatistiki verileri	56
Çizelge 6.1.	Ankete katılan bireylerin cinsiyet dağılımları	60
Çizelge 6.2.	Ankete katılan bireylerin yaş grupları.....	60
Çizelge 6.3.	Ankete katılan bireylerin meslek dağılımları	61
Çizelge 6.4.	Ankete katılan bireylerin eğitim durumlarının dağılımı	61
Çizelge 6.5.	Ankete katılan bireylerin hanelerinin gelir durumları.....	62
Çizelge 6.6.	Ankete katılan bireylerin hanelerinin ana gelir kaynaklarının dağılımı.....	63
Çizelge 6.7.	Ankete katılan bireylerin oturdukları evin mülkiyet durumu	63

Çizelge 6.8.	Bireylerin oturulan ev ile apartman dairesi değiştirme tercihleri.....	64
Çizelge 6.9.	Apartment dairesini tercih eden bireylerin üstüne ücret isteme durumları	64
Çizelge 6.10.	Bireylerin başka ev sahip olma durumu	65
Çizelge 6.11.	Bireylerin diğer evlerinde oturmama nedenleri	65
Çizelge 6.12.	Bireylerin geleneksel mimariye sahip evde konaklama sebepleri.....	66
Çizelge 6.13.	Kirada oturan bireylerin ödedikleri kira bedelleri	66
Çizelge 6.14.	Bireylerin kirada kalma süreleri	67
Çizelge 6.15.	Bireylerin kiraladıkları evi satın alma tercihleri	67
Çizelge 6.16.	Bireylerin oturdukları konutun inşa edilme zamanı.....	68
Çizelge 6.17.	Bireylerin oturdukları konutun geçmişe yönelik restorasyon durumu	68
Çizelge 6.18.	Bireylerin restorasyonu yapan taraf hakkındaki tespiti.....	69
Çizelge 6.19.	Bireylerin proje hazırlayarak evini restore etme durumları .	70
Çizelge 6.20.	Bireylerin restorasyon için proje kabul eden kurumlar hakkında bilgi sahipliği	70
Çizelge 6.21.	Bireylerin konutlarındaki oda sayıları.....	71
Çizelge 6.22.	Çevreye uyumluluğu açısından konutların değerlendirilmesi.....	71
Çizelge 6.23.	Geleneksel konutların çevreye uyumluluk nedenleri.....	72
Çizelge 6.24.	Geleneksel konutların çevreye uyumsuzluk nedenleri.....	72
Çizelge 6.25.	Bireylerin oturdukları konuttaki ısınma şekilleri.....	73
Çizelge 6.26.	Ankete katılan bireylerin oturduğu konutun yazın serin olma durumu	73
Çizelge 6.27.	Ankete katılan bireylerin oturduğu konutun kışın soğuk olma durumu	74

Çizelge 6.28.	Bireylerin konutlarında sıcak su ihtiyaçlarını karşılama şekilleri	74
Çizelge 6.29.	Bireylerin evlerinde ileri tarihli oturma düşünceleri.....	74
Çizelge 6.30.	Bireylerin rahatlık açısından konut tercihleri	75
Çizelge 6.31.	Bireylerin rahatlık açısından geleneksel konutu tercih etme nedenleri	75
Çizelge 6.32.	Bireylerin rahatlık açısından apartman dairesini tercih etme nedenleri	76
Çizelge 6.33.	Bireylerin hanelerindeki işsizlik durumu	76
Çizelge 6.34.	Bireylerin hanesindeki işsiz olan kişiler.....	77
Çizelge 6.35.	Bireylerin hanesinde göç eden durumu	77
Çizelge 6.36.	Bireylerin hanelerinde göç eden kişilerin tespiti	78
Çizelge 6.37.	Haneden göç eden bireyin göç etme sebepleri	78
Çizelge 6.38.	Bireylerin ekoturizmin göçü engelleme noktasında düşünceleri.....	78
Çizelge 6.39.	Bireylerin Tokat'ın göç durumu hakkında bilinç düzeyi	79
Çizelge 6.40.	Ankete katılan bireylerin ekoturizmin istihdama katkısı noktasındaki görüşleri	79
Çizelge 6.41.	Ankete katılan bireylerin ekoturizmin Tokat ilinde işsizliği düşürmesi ile ilgili görüşleri.....	80
Çizelge 6.42.	Ankete katılan bireylerin ekoturizm tesisinde çalışma düşünceleri.....	80
Çizelge 6.43.	Bireylerin ekoturizm tesisinde eleman çalıştırma düşünceleri.....	81
Çizelge 6.44.	Bireylerin oturdukları evi miras bırakma tercihleri	81
Çizelge 6.45.	Bireylerin geleneksel mimariye sahip evleri kültürel miras olarak düşünme durumu	82
Çizelge 6.46.	Bireylerin kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasının yararları hakkındaki görüşleri.....	82

Çizelge 6.47.	Bireylerin evlerini pansiyon olarak işletme tercihleri.....	83
Çizelge 6.48.	Bireylerin evlerini pansiyona dönüştürmeme sebepleri.....	84
Çizelge 6.49.	Bireylerin evlerini pansiyona dönüştürmede zaman tercihleri.....	85
Çizelge 6.50.	Bireylerin sadece evin bir odasını kiralama düşüncesi	85
Çizelge 6.51.	Bireyin evini ekoturizm kapsamında değerlendiren kişi ile görüşme tercihi	86
Çizelge 6.52.	Bireylerin ilgili kişi ile görüşme esnasında soracakları ilk soru.....	86
Çizelge 6.53.	Bireylerin hijyene önem verme tercihleri.....	87
Çizelge 6.54.	Bireylerin turistlerden ev işlerinde yardım isteme tercihleri	87
Çizelge 6.55.	Bireylerin ‘ekoturizm’ kavramını duyma durumu	87
Çizelge 6.56.	Bireylerin ekoturizm kavramı hakkında düşünceleri	88
Çizelge 6.57.	Ankete katılan bireylerin evleri aracılığıyla ekoturizmden gelir elde etme düşünceleri	88
Çizelge 6.58.	Bireylerin ekoturizm faaliyetlerinden gelir elde eden evlere tanık olma durumu	89
Çizelge 6.59.	Bireylerin tarafından daha önceden görülen geleneksel konutlar.....	89
Çizelge 6.60.	Bireylerin ekoturizm faaliyetleri olan bir ortamda bulunma durumları	90
Çizelge 6.61.	Bireylerin Türkiye’de geleneksel konutlardan gelir edildiğini bilme durumları.....	90
Çizelge 6.62.	Bireylerin ekoturizm projesine katılma düşünceleri	91
Çizelge 6.63.	Ankete katılan bireylerin ekoturizm destekleri konusundaki bilinç durumları.....	91
Çizelge 6.64.	Bireylerin yabancı dil bilgisi	92
Çizelge 6.65.	Bireylerin turistlerle karşılaşma sıklığı	92
Çizelge 6.66.	Bireylerin turistlerle karşılaşma anındaki hisleri	92

Çizelge 6.67.	Bireylerin şehirlerine daha fazla turist gelmesi konusunda tutumları	93
Çizelge 6.68.	Bireylerin daha fazla turist istememe sebepleri.....	93
Çizelge 6.69.	Bireylerin turistlerin giyiminden rahatsız olma tutumları	94
Çizelge 6.70.	Bireylerin turistlerin davranışlarına yönelik tutumları.....	94
Çizelge 6.71.	Turistlerin örf ve kültüre etkisi konusunda bireylerin tutumları	94
Çizelge 6.72.	Bireylerin turistlerle iletişim kurma durumları.....	95
Çizelge 6.73.	Turistlerin yerel rehber talepleri doğrultusunda bireylerin tercihleri.....	95
Çizelge 6.74.	Bireylerin turistlere rehberlik yapma istekleri.....	95
Çizelge 6.75.	Turistlerin ekonomik yararı konusunda bireylerin görüşü ...	96
Çizelge 6.76.	Bireylerin turistlere ücret karşılığında evde yemek verme tutumları	96
Çizelge 6.77.	Bireylerin el sanatı ürünlerini turistlere satma tercihleri.....	96
Çizelge 6.78.	Bireylerin kışlık yiyecek hazırlama tercihleri	97
Çizelge 6.79.	Bireylerin kışlık yiyecekleri kendileri için üretme durumu .	97
Çizelge 6.80.	Bireylerin kışlıkları satmak için daha fazla üretme tercihleri	97
Çizelge 6.81.	Bireylerin turistlere yerel ürünleri satma tercihi.....	98
Çizelge 6.82.	Bireylerin yöresel ürün satışı yapan iş yeri sahip olma tercihi.....	98
Çizelge 6.83.	Bireylerin evlerini yöresel ürün satışı yapılan iş yerine çevirme tercihi	99
Çizelge 6.84.	Bireylerin proje ile desteklenen bir girişime katılma tercihleri.....	99
Çizelge 6.85.	Bireylerin il/ilçelerinde turistlerin görmesini istedikleri yerler	99
Çizelge 6.86.	Bireylerin turistlerin tatmasını istedikleri tatlar	100

Çizelge 6.87.	Bireylerin tespit ettiği il/ilçeye ilginin artmasının nedenleri	100
Çizelge 6.88.	Turistlerin il/ilçeye ilgisini artmasının sağladığı yarar	101
Çizelge 6.89.	Bireylerin turistlerin ilgisinin artmasından doğacak zararlar hakkındaki öngörülleri	102
Çizelge 6.90.	Bireylerin gözünden Tokat'ta ağırlık verilmesi gereken turizm türleri	103
Çizelge 6.91.	Tokat evlerinin yurtiçi ve yurtdışında tanıtılmasının kalkınmaya etkisi	103
Çizelge 6.92.	Bireylerin kalkınmada turizmin rolü hakkındaki düşünceleri.....	104

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

Dünya düzeninin değişmesiyle birlikte ülkeler kalkınma konusunda sürdürülebilirlik unsurunu aramaya başlamıştır. Kıt kaynakların tükenir olması buna karşılık artan nüfus ile beraberinde kalkınmanın dayandırıldığı temeller araştırılmaya başlanmıştır. Kalkınma, ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanabilmesi için kullanılan kaynakların devamlılık arz etmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramı birden fazla disiplinde kullanılıp, toplumun sosyo-kültürel, bilimsel, doğal ve çeşitli insan kaynaklarının tamamının kullanılırken öneminin bilinmesini sağlayan ve belli bir saygı çerçevesine dayanan, sosyal bir bakış ile katılımcı süreç (Gladwin ark., 1995) olarak tanımlanmıştır (Tıraş, 2012).

Sürdürülebilirlik kavramı, üzerinde ortak bir görüş ve anlaşılabilir bir tanımı olmadığı gibi anlamlandırılmasında da belirsizlik vardır. Sürdürülebilir kalkınma, günümüzde ulusal ve uluslararası boyuttaki çevre korumaya dair politikalarda genel kabul görmüş ana kavramlardan biridir. Kavram, çevre koruması ile alakalı çalışmalarda akla gelen kavram olması nedeniyle çevre koruma kelimesiyle özdeşleşmiş durumdadır (Turgut, 1996).

Çevre tükenebilir ve insan müdahalesi ile yapısı bozulabilir bir kaynak olduğu için, iyi bir şekilde kullanılması ve muhafaza edilmesi gereken bir süreçtir. Çevreye verilen önemin kaybedilmesi sonucu ortaya çıkacak olan ekolojik düzensizliklerin sezilmesi birçok dünya ülkesini bu konuda harekete geçirmiştir. Çevre her ne kadar kendisini yenileyebilse de beşeri faktörler buna engel olabilmektedir. Sürdürülebilirlik de burada devreye girmektedir. Dünya ülkeleri kalkınma planlarını artık sürdürülebilirlik kapsamında ele almaktadırlar.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nca hazırlanan raporda genel bir ifade ile 'karar verme sürecinde ekonomik ve ekolojik düşünceleri entegre etme ana teması ile bugünün ihtiyaçlarını ve beklentilerini geleceğin ihtiyaç ve

beklentilerinden taviz vermeden karşılamanın yöntemlerinin aranması” olarak tanımlanmıştır (Duran ve ark., 1997). Küreselleşme ve iklim değişikliği gibi konuların ülke ekonomilerinde yer edinmesi ile beraber sürdürülebilir kalkınma kavramı daha da önem kazanmış ve bu süreçte ülkeler kalkınma konusunda farklı araçlar aramaya yönelmiştir.

Kalkınma problemlerinde yaşanan en büyük neden, genelde teknolojik ve insanlar tarafından kaynaklı yetersizlikler olarak görülmekte; bununla beraber detaya inildiğinde ekonomi, eğitim, sosyal yetersizliklerle karşılaşmaktadır. Ancak sonuç itibarıyla bu yetersizliklerin temelinde yatan en önemli unsur paradır ve bu da ekonomi ile alakalıdır. (Kuşat, 2014).

Ekonomik olarak kalkınma için çeşitli araçların devreye sokulması gereken bir durumdur. Bu araçların kalkınmayı sağlarken aynı zamanda sürdürülebilirlik yönünden onay almış olması gerekirken çevre açısından da uyum sağlayıcı olması istenir.

Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesinde ekonomik, sosyal ve çevresel noktada kendi aralarındaki ilişkileri de önem taşımaktadır. Soyo-ekonomik anlamda, gelirin eşit dağılımı, yoksulluğun azaltılması, istihdam ve işsizlik problemlerinin çözümü gibi konularda birbirleriyle etkileşim durumundadır. Burada önemli olan sosyal ve ekonomi noktasında toplumun koşulları uygun hale geldiğinde çevreye olan bakışı açısı da sürdürülebilir bir durum oluşacaktır. Gelişmekte olan ülkeler hayatlarını doğal kaynaklara bağlı olarak sürdürmektedirler. Sosyo-ekonomik durumları iyi olan toplumların doğadan istedikleri de düzenli ve kararlı olacaktır. Ekonomik ve sosyal çerçevede gelir dağılımlarının eşit olması, beraberinde doğal kaynaklarında da aynı ölçü de dağılımını gerektirir. Buradan hareketle gelecek nesillerin doğal kaynaklara erişimi günümüz koşulları ile aynı olmalıdır (Gürlük, 2010). Bu bağlamda sürdürülebilirlik kapsamında oluşturulacak politikalarda çevre ön planda olmaktadır. Doğal kaynakların sürdürülebilir olarak kullanılması kalkınma noktasında olumlu gelişmeler ortaya çıkaracaktır. Kaypak (2011)’a göre, insanların refah durumlarının belli bir düzeye çıkarılacaksa, çevresel ve doğal kaynaklarında devamlılık konusunda istikrar sağlanması gerekmektedir. Bu anlamda çevresel bir sürdürülebilirlik oluşumu ortaya çıkmakta ve doğal kaynakların devamlılığının sağlanması gerekmektedir.

Bu doğrultuda doğal kaynakların kendisini tazeleme hızı, doğaya salınan kirleticilerin oranının, doğal kaynakların bu kirleticilere işleme dahil edip temizleme hızından büyük olmalıdır. Bitki ve hayvan çeşitliliğinin, insan sağlığının, hava, su ve toprak kalitelerinin, canlı yaşamlarının korunması da çevresel bir sürdürülebilirlik içinde yer almaktadır (Tıraş, 2012).

Sürdürülebilir kalkınma politikaları oluşturulurken; tarım, turizm, sanayi, inşaat, hizmetler gibi üretim ve hizmet sektörleri öncelikli konumdadır. Ödemeler dengesinde aktif rol üstlenen turizm ise, ülkeye döviz girdisi noktasında yarar sağlamaktadır. Turizm aynı zamanda mal ve hizmet üretim zorunluluğu yaratmasıyla beraber yatırımların ve istihdamın artması noktasında da yararı söz konusudur. Her geçen gün ülkeler turizmden elde ettikleri gelir azımsanmayacak düzeydedir. Anonim (2015a)'e göre, Türkiye'de turizm geliri 2001 yılında 10 450 728 \$ iken, 2018 yılında 29 512 926 \$ olmuş ve 17 yılda toplamda 1.82 katlık bir artış olmuştur. Turizmin GSMH'deki payının artmasıyla, beraberinde çevreye verdiği zararlarda paralel bir artış meydana gelmiştir.

Doğal kaynakların varlığı ve sayıları bir ülke için büyük öneme sahiptir. Turistlerin o ülkeye ziyaret etmesinde doğal faktörler çekim gücü yaratmaktadır. Bundan dolayı, doğal kaynakların oluşturduğu zenginlik insanların ülkeler arası seyahatlerini yönlendiren bir güç konumundadır. Ayrıca doğal zenginlikler turizm endüstrisinde bacasız sanayi durumundadır. Doğal zenginlikler beşeri faktörün etkisi altında olmadan oluşmaktadır. Bunlar, dağlar, şelaleler, ovalar, vadiler, ormanlar, göller, nehirler, denizler, ekolojik ve jeolojik koşullara göre değişen manzaralar doğal varlıklar içindedir (Usta, 2001). Bu kapsamdaki doğal kaynaklar turizm amaçlı değerlendirilebilmektedir. Katma değer yaratılmadan öylece duran doğal varlıkların ekonomiye bir katkısı yoktur. Bu varlıklar turizmin hizmetine dahil edildiğinde yararlı birer ekonomik anlam taşıyan kaynağa dönüşmüş olurlar (Arslan, 2005).

Kalkınmada önemli olan doğayı kirletip tahrip etmeyen ekonomik faaliyetler ön plandadır. Bu yaklaşım sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı olup, turizm sektörü için çevreye kalitesine bağlılık arz ettiği görülmektedir. Turizm sektörü insanların doğayı tahrip etmesine rağmen özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ekonomik anlamda çok gelişme gösteren ve önem kazanan bir sektör olmuştur. En önemli problemlerden

biride, ülkeler ve işletmeciler turizm plan ve projelerinde çevre faktörünü dikkate almadan yatırımlarını gerçekleştirdiklerinden turizm sektörünün devamlılığı ihmal edilmeye başlanarak ekonomik nedenler yüzünden doğa tahrip olmuş ve cazibesini yitiren birçok bölge beton yığına dönmüştür (Selimoğlu, 2004).

Türkiye'ye ziyaret eden yabancı turistlerin çoğunluğu deniz turizmi ya da kıyı turizmi diye tabir edilen turizm türünü tercih etmesinden dolayı turizm politikaları bu noktalarda yoğunlaşmış ve bu politikalar çerçevesinde tesisler kurulmasına neden olmuştur. Örnek verilecek olursa önceden küçük ilçe olan şimdi ise birer tatil kenti olan Bodrum, Çeşme, Marmaris, Alaçatı, Alanya gibi ilçeler yaz aylarında yoğun bir şekilde birçok turisti misafir etmektedir. Ne var ki, kıyılara inşa edilmiş olan bu tesisler, doğal kaynak güzelliklerin kaybolmasına, taşıma kapasitesinin sınırının aşılmasına ve şehir hayatından kaçan turistlerin birer şehri haline dönüşmüş, bitki örtüsünden yoksun beton yığınları haline gelmiştir (Arslan ve Aktaş, 1994). Turizme alan açmak için doğal alanda yapılan bilinçli veya bilinçsiz biçimde yapılan tahribatlar, ulaşım ve altyapı düzenlemeleri, inşaat faaliyetlerinin yol açtığı zararlar bunların ilk sırasında gelir. Bunun yanında bir bölgenin turizme açılmasından sonra doğal kaynaklarının kapasitesinin kaldırabileceği ölçünün üstüne çıkan yoğunluklar da tahribatlara ve geri kazanımı çok büyük külfetlere yol açan, bazı durumlarda hiçbir telafisi olamayan zararlara yol açacaktır (Doğan, 2012).

Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesinde sürdürülebilir turizmin rolü yüksektir. Turizmin deniz-kum-güneş üçlemesinden ibaret olmadığını, kırsalda da kente de turizm severleri cezp edecek kaynak değerlerin olduğu bir gerçektir. Özellikle çevreye duyarlı sürdürülebilirlik bakımından önem arz eden turizm türleri günümüzde daha fazla değer görmektedir. Çünkü çevre kendisini uzun vadede yeniler, bunun önemine nazaran doğal ve kültürel güzelliklerin gelecek nesillere aktarılması için bu tür turizm türlerinin uygulanması gerekmektedir.

Bundan dolayı sürdürülebilir bir turizm için çevrenin korunması büyük önem taşımaktadır. Çevre korumaya dayalı olarak planlanan turizm ve rekreasyon uygulamalarının ekonomik, sosyal, fiziksel ve toplumsal noktada gelişmiş çevreyi daha da getireceği şüphesizdir (Koçan, 2011). Özellikle bilinen kirletici, doğal mirası yok edici, flora ve faunayı tahrip edici, tüketici turizm türlerinden sıyrılarak sürdürülebilir

turizm kavramı gündeme gelmiş ve bu doğrultuda programlar geliştirilmiştir. Kültür Turizm Bakanlığı, UNDP ve Anadolu Efes aracılığıyla sürdürülebilir turizm kapsamında “gelecek turizmde” konulu proje çağrısı başlatılmış ve bu doğrultuda destek fonu sağlanmaya başlanmıştır.

Çevrenin korunması noktasında sürdürülebilirliğin sağlanması için farklı turizm arayışları ortaya çıkmıştır. Bu arayışlar beraberinde çevreye duyarlı alternatif turizm türlerinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Alternatif turizmin türlerinin ortaya çıkış sebebi ile ilgili birçok görüş mevcuttur. Bazı kişilerin görüşlerine göre alternatif turizm aşağıdaki sebeplerden dolayı ortaya çıkmıştır (Erdoğan, 2004):

- Turizm sektöründe kar getirici kaynaklarının azalması
- Turisti çeken öğelerin özelliklerini yitirmesi
- Kavram olarak sürdürülebilir turizm anlayışının ortaya çıkması
- Turizmi sadece yaz ayları için değil, tüm yıla yayarak karı artırma ihtiyacı
- Tüketici faaliyetlerini örgütleyerek talepleri çeşitlendirme
- Turizm pazarının genel anlamda genişleme isteği
- Hali hazırda bulunan kırsal ve korunan doğal alanların turizm sektörü için kar getirici alan olması

Ekoturizm doğayı korumacı yapısıyla son yıllarda ortaya çıkmıştır. Çevreci alternatif turizm türü olan ekoturizm için son yıllarda ulusal ve uluslararası alanlarda potansiyel araştırmalar yapılmaktadır. Ekoturizm kapsamında olan birçok alt turizm türü vardır. Bu turizm türleri arasında nüans farklılıkları bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları agroturizm, çiftlik turizmi ve tarım turizmidir. Bunların yanı sıra mağara turizmi, jeomorfolojik oluşumları izleme, termal turizm, bisiklet turizmi, trekking, dağcılık, botanik turizmi, doğa fotoğrafçılığı, yaban hayatı gözlemciliği, kültür turizmi, gelenek görenek turizmi, inanç turizmi, festival turizmi, gastronomi turizmi, safari, balon turizmi,

olağan üstü doğa olaylarını izleme, sal yarışı (rafting), atlı veya eşekli doğa yürüyüşü, kanoculuk, klimatizm gibi turizm türleri de ekoturizm kapsamında değerlendirilmektedir.

Ekoturizm, ifade edilecek olursa, çevreye etkisi makul ölçüde az etkisi olan peyzajı, yaban yaşamını, kır olgusunu inceleme, gözlemlene gibi özel amaçlar ile doğal alanlara yönelik yapılan gezileri kapsayan (Polat, 2006), doğal ve kültürel miras konusu ile birlikte ziyaretçi-yerel halk paydaşının menfaatlerini koruyan, korumacı, katılımcı ve eğitsel, sürdürülebilir turizm faaliyetleri olarak ifade edilebilir (Turoğlu ve Özdemir, 2005).

Kitle turizmine karşı olarak 1990'lı yıllarda gelişme göstermeye başlayan ekoturizm kavramı, kırsal ve kültürel turizmin unsurlarını kapsamakla birlikte doğal ve kültürel alanlarda geliştirilebilecek en uygun turizm türü olarak söylenebilir. Kontrolü olmadan gelişen kitle turizm hareketinin çevre ve toplum üzerindeki etkisi karşısında ekoturizm, sürdürülebilir bir gelişmenin sağlanmasında önemli bir araç olarak görülmektedir. Kavram ilişkisine bakılırsa ekoturizm, sürdürülebilir turizmin bir alt kolunu oluşturmaktadır. Bazen sürdürülebilir turizmle bağdaştırılarak eş anlamı olarak kullanılmakla birlikte, ekoturizm sürdürülebilir turizm türlerinden biridir (Avcıkurt, 2003). Ekoturizm faaliyetleri kırsalda yürütüldüğü gibi şehir merkezlerinde de ilçe merkezlerinde de yürütülmektedir. Çünkü çevreyi korumaya dayalı her türlü kaynak değer ekoturizm kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıca kırsal alanlar sadece köyleri kapsamamakta aynı zamanda il ve ilçe merkezlerini de kapsamaktadır.

OECD, kırsal alanlar için AB tarafından da kullanılan bir tanım geliştirmiştir. Bu tanıma göre kırsal alanlar nüfus yoğunluğunun km² başına 150 kişinin altında olduğu topluluklardır. Bu tanım ışığında bölgeler üç gruba ayrılmış, nüfusunun %50'den fazlası kırsal topluluklarda yaşayanlar kırsallığı baskın bölgeler, %15-50 arası kırsal topluluklarda yaşayanlar önemli ölçüde kırsal bölgeler, nüfusun %15'in den azı kırsal topluluklarda yaşadığı bölgeler ise kentselliği baskın bölgeler olarak sınıflandırılmıştır (Turhan, 2005; Özkan, 2007).

Ekoturizm, turizmin sürdürülebilirlik yönüyle ele alınmış bir yaklaşıma dayanmaktadır. Hem çevrenin korunması hem de turizmin sadece yaz sezonu veya kış sezonu gibi mevsimsellikten çıkarılarak tüm yıla yayılmasında etkili olan ekoturizm, turizm sektörü için büyük önem arz etmektedir. Sürdürülebilir bir çevre ve turizm için ekoturizm, ülke

ekonomisine gelir sağlamasının yanı sıra tüketim toplumu için rekreasyonel faaliyet oluşturmaktadır.

Ekoturizmin kalkınma açısından da yararı söz konusudur. 1950'den itibaren kırdan kente devam eden göçün önlenmesinde ekoturizm, alternatif istihdam olanakları yaratması sebebiyle kırdan kente göçü önlemekte aksine kırsalın çekiciliklerini gözler önüne sererek kenti kırsala çekme rolü üstlenmektedir. Göçü tetikleyen kırdaki geçim zorluğu, ekoturizm sayesinde alternatif gelir elde imkanı hatta direkt gelir kaynağı olarak yarar sağlamaktadır. Kırsaldaki halk ile kentte yaşayan halk arasında bilgi alışverişinin ve kırsalın sosyo-kültürel gelişmişliğin artmasında yine ekoturizm ön planda olacaktır. Bununla beraber, bu turizmin en değerli varlığı olan kırın ve kentin korunmasına ve zenginleştirilmesine katkıda bulunmak ve koruma politikalarına politik ve pratik destek sağlama konusunda olanak sağlamaktadır. Bunun yanında ülkede ekoturizm faaliyetleri ile tanıtımın yapılarak yurtdışından turist gelmesinde ve döviz girdilerin artmasında ulusal açıdan yarar sağlamaktadır.

Ekoturizm gerek kırsal kalkınmanın aracı olması gerekse ulusal kalkınmanın alt tedbirlerinden olması sebebiyle ülke ekonomisine katkısı fazladır. Buna son yıllarda ve günümüzde Avrupa Birliği'nin üyelik sürecindeki devletler için planladıkları IPARD (Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı-Kırsal Kalkınma Programı) kapsamında Türkiye'ye ayrılan hibe tutarı 874 Milyon Euro örnek gösterilebilir. Öncesinde 2007-2013 yıllarını kapsayan IPARD, süresi uzatılarak 2014-2020 tarihleri arasını kapsayan IPARD 2 uygulamaya konulmuştur. Bu noktada son yıllarda ekoturizmin önemi kavranmış özellikle kırsal turizm kapsamında destek, hibe ve teşvikler artmıştır.

Ekoturizm, çevreye duyarlı olan bir turizm türü olması nedeniyle, kapsam olarak korunabilir turizm öğelerini de içine almaktadır. Kültürel miras olarak kabul edilen geleneksel mimariye sahip evler hem dünya hem de Türkiye'de önem arz etmektedir. Kültürel mirasın gelecek kuşaklara taşınmasında geleneksel diğer bir ifadeyle yöresel mimariye sahip evlerin korunması gereklidir. Bu noktada Türkiye'de bu tür evlerin bazıları yetkili mercilerce sit alanı içine dahil edilmiş, koruma altına alınmıştır.

Geleneksel mimarinin yaşatılan değerleri olan yöresel evler, geçmişten günümüze kadar değişmeden gelen kültürel kaynaklardır. Kültürün bir parçası olan o yöre ile özdeşleşmiş

kırsal mimari ya da kent mimarisi bazı yörelerde ün yapmış durumdadır. Bunlardan bazıları, Kula evleri, Safranbolu evleri, Şirince evleri, Beypazarı evleri ve Tokat evleri'dir.

Geleneksel mimariye sahip evlerinin değişmeden günümüze kadar gelmiş durumda olması kültürel açıdan önemlidir ancak bu değerleri ekonomik anlamda da yararlanılması bir o kadar da önem katmaktadır. Türkiye'de ekonomik anlamda yararlanılmayan ve atıl durumda olan geleneksel mimariye sahip evler çoğunluktadır. Ekoturizm tam burada geleneksel mimariye sahip evlerinin ekonomik ve sosyal anlamda getiri sağlaması yönünde devreye girmektedir. Bu bağlamda geleneksel mimariye sahip evlerin tanıtılması gerekmekte ve bu yörelere turlar düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde hem kültürel varlıklar korunmuş hem de yöre halkı ekoturizm faaliyetleri ile kalkınmış olacaktır.

Ekoturizm, yöre halkının gelir ve refah seviyesinin artırılmasının yanı sıra yerli ve yabancı ziyaretçilere yöresel öğelerin tanıtılmasında önem taşımaktadır. Özellikle ekoturizm potansiyeli olan yörelerde bu tür fırsatlar değerlendirilerek yöre halkına alternatif gelir unsurları yaratılabilir.

Geleneksel mimariye sahip evlerin korunmasının yanı sıra turizme açılarak hem tanıtımı yapılmalı hem de ekonomik getirisi göz önüne alınmalıdır. Bu bağlamda hem koruma kavramı hem turizm kavramının özdeşleştiği ekoturizm, geleneksel mimariye sahip evlerde uygulanabilir durumdadır.

Çevrenin düzenlenmesinin gerekliliği, görsel zevklerin kalıcılığı, geleneksel ve kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması açısından ekoturizm büyük öneme sahiptir. Özellikle geleneksel mimariye sahip evlerinin korunması, restorasyonu, ayağa kaldırılması ve yaşatılması açısından da olumlu anlamda yarar sağlayacaktır.

Türkiye'de geleneksel mimariye sahip evler, öncelikli olarak pansiyon olarak ekoturizm çerçevesinde değerlendirilmektedir. Ayrıca evlerde, konaklama hizmetinin yanı sıra, geleneksel ürünlerin sunulduğu kahvaltılar ve yemek hizmeti, yöresel el sanatları yöresel gıda satışı da yapılabilmektedir. Bunun yanı sıra, ziyaretçilere yönelik, yöre bazında düzenlenen turlar ile ekonomik getiriler çeşitlenmektedir. Ekoturizm kapsamında sadece

ev pansiyonculuğu değil, o ilin tanıtımında da ayrı bir görev üstlenecek, gün yüzüne çıkmayan atıl durumda olan kaynak değerlerin de tanıtımı sağlanmış olacaktır.

Türkiye’de geleneksel mimari yapıya bakıldığında ilk akla gelenler; Tokat evleri, Safranbolu evleri, Şirince evleri, Beypazarı evleri, Mardin evleri, Kapadokya evleri, Şanlıurfa evleri, Bodrum Beyaz evler, Alaçatı evleri, Taraklı evleri, Amasya evleri, Kula evleri, Foça evleri, Adana Tepedağ evleri, Datça evleri, Antakya evleri, Odunpazarı evleridir. Türkiye’de geleneksel mimariye sahip evlerde ekoturizm uygulamalarını görmek mümkündür. Bu uygulamalardan bazıları, Datça evleri, Alaçatı evleri, Mudurnu evleri, Şanlıurfa evleri, Safranbolu evleri, Şirince evleri, Beypazarı evleri örnek gösterilebilir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Geleneksel mimariye sahip evler bakımından Türkiye büyük bir potansiyele sahiptir. Yapı malzemelerinin yanı sıra mimari anlamda da bölgesel ve yöresel anlamda farklılık gösteren evleri mevcuttur. Orta Karadeniz’de bulunan Tokat ili bu kapsamda kendine özgü bir mimarisi ile geçmişten günümüze kadar özgünlüğü bozulmadan yaşatılmış bir mimarisi vardır. Bu noktada geleneksel mimariye sahip Tokat evleri, Tokat’ın kimliğinin oluşmasında öncülük etmektedir.

Tokat, eski çağlardan itibaren pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış önemli bir Anadolu kentidir. Tokat ili özellikle Anadolu Selçukluları ve Osmanlı hâkimiyeti süresince uluslararası nitelikte bir ticaret kenti hüviyeti kazanmış, bu dönemde şehirde pek çok sayıda eser inşa edilmiştir. Tokat ilindeki bu zengin kültürel miras içerisinde günümüze ulaşabilen ve bugün en fazla dikkati çeken yapıların başında ise geleneksel Türk evi ve konakları gelmektedir (Yılmaz, 2012). Bu evlerin yaşayan bir kültürel miras olduğunu kabul edip, gelecek kuşakların görmesini sağlamak birincil önceliktir. İkincil öncelik ise, bu evler yaşayanların sosyo-ekonomik durumları göz önüne alınarak bu evlerden ekonomik anlamda gelir sağlaması noktasında yarar sağlaması beklenmektedir.

Tokat evlerinin ekoturizme kazandırılmasında öncelikle, bu evlerde yaşayan yerel halkın düşünce ve tutumları önem taşımaktadır. Çünkü uygulanacak olan ekoturizm eylem

planları yerel halkın örf, adet ve geleneklerine uyuşmama durumunun ortaya çıkmasının yanı sıra bu noktada istek ve görüşlerinin bilinmesi gereklidir.

Bu çalışma sonucunda, geleneksel mimariye sahip evlerde yaşayan haneyi temsil eden bireylerin, evlerini ekoturizm kapsamında değerlendirme düşünceleri ve tutumları araştırılmıştır. Bu noktada haneyi temsil eden bireylerin, demografik, sosyal ve ekonomik durumları, ekoturizme ve turistlere bakış açıları gibi durumlar ortaya konulmuştur. Araştırma verileri gerek ildeki ilgili merciler, gerekse ulusal yetkili merciler tarafından birer veri olarak kullanılabilir. Aynı zamanda bu veriler birçok sivil toplum kuruluşunun projelerinde gerekli alt yapı oluşturacaktır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, geleneksel mimariye sahip evlerde yaşayan haneyi temsil eden bireylerin evlerini ekoturizm kapsamında değerlendirme düşünceleri ve tutumları ortaya koyarak, bu doğrultuda geleneksel mimariye sahip evlerde ekoturizm kapsamında değerlendirilme potansiyelini tespit etmektir. Sonucunda bu araştırma verileri ile ekoturizm eylem plan ve politikaları geliştirilebilecek ve bu bağlamda yerel halkın sürdürülebilir bir kalkınma sağlanması için adım atılma noktasında yardımcı olacaktır.

Öngörülse olarak bakıldığında Tokat ilindeki geleneksel mimariye sahip evlerin ekoturizm kapsamında değerlendirilmesiyle, bakım isteyen evler restorasyona tabi tutulması için sebep ortaya çıkacaktır. Bu amaçla çevreye yönelik göz zevkleri korunmuş olacak ve gelecek kuşaklara bu kültürel miraslar aktarılmış olacaktır. Yöre halkı ekoturizm faaliyetleri ile gelir elde etmiş olacak ve istihdamda artış sağlanacaktır. Özellikle kadınlar geleneksel yemeklerin sunumunda, geleneksel el sanatlarını sunumlarında ekoturizmde daha fazla yer alacakları için dezavantajlı grupta olan kadını ön plana çıkaracaktır.

Geleneksel mimariye sahip bu evlerin ekoturizme kazandırıldığında beklenen somut çıktılar şunlar olacaktır;

- Gelir sağlayacak,
- Yeni istihdam alanları yaratılacak,

- Göçler önlenebilecek,
- Yörenin atıl kalmış diğer kaynak değerlerin tanıtılmasını sağlayacak,
- Ulusal anlamda döviz girdisini artıracak,
- Yöre halkının refahı artacak,
- Yöre halkının sosyo-kültürel bilgi düzeyi artacak,
- Kültürel miras olan geleneksel evler gelecek kuşaklara aktarılabilir,
- Restorasyonlar ile çevre düzeni sağlanmış olacak,
- Dezavantajlı konumda olan kadın, yöresel ürün satışları ile ön planda olacaktır

1. 4. Araştırmanın Kapsamı ve Ana Hatları

Araştırma ana hatlarıyla yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırma genel hatlarıyla tanıtılmıştır. İkinci bölümde araştırmayla ilgili olarak yapılmış olan literatürlerin özetleri yazılmıştır. Üçüncü bölümde araştırmada izlenen plan ve yöntem açıklanmış, yararlanılan örnekleme metodu ve büyüklüğü, veri analizinde izlenen yöntemlerden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ortaya konularak, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirliğin çevre ile ilişkisi, sürdürülebilirlik-kalkınma ilişkisi ve sürdürülebilir kalkınma gibi konulara değinilmiş, bunun haricinde araştırmanın bel kemiği olan ekoturizm kavramı üzerinde durulmuş, ekoturizmin çeşitli kavramlarla ilişkisinden bahsedilmiştir. Beşinci bölümde, araştırma alanlarının, yerleşim yeri ve sınırları, nüfus, iklim, bitkisel ve hayvansal üretim durumu, eğitim, sağlık, altyapı ve sosyal durumlarına ait bilgiler yer almaktadır. Altıncı bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Yedinci bölümde, araştırmanın sonucu ve sürdürülebilir kalkınma kapsamında geleneksel mimariye sahip evlerin ekoturizme kazandırılmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Yaşanan Zorluklar

Alan araştırmalarında; mali imkânların yetersizliği, evlerde oturan deneklerin anket sırasında evde olmamaları, deneklerin belirlenen evlerde oturmamaları ve adreslerinin değişmiş olması, evlerin dış görüntülerinin dezenformasyona maruz kalıp, değişmiş olmasından dolayı evlerin seçiminde zorlaşması, bazı evlerin kullanılacak durumda olmamasından dolayı şuan boş durumda olması, evlerde oturanların il dışında ikamet ediyor olması ve yazları evlerine geliyor olması, anketörün erkek olmasından dolayı kadın deneklerin çekingen davranış sergilemeleri, deneklerin yaşlı olması anket sorularını sağlıklı anlamayıp cevap vermesi konularında zorlukların yaşanması gibi sınırlılıklar yaşanmıştır.

Araştırmanın ana materyalini, Tokat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından 2010 yılında hazırlanan ve basılan “Kültürel Değerler Yapı Envanteri” ne kayıtlı meskenlerde ikamet edenlere yönelik anket çalışması yoluyla elde edilen orijinal veriler oluşturmuştur. Uygulanan anketler ile Tokat ilinde geleneksel mimariye sahip konutların ekoturizme kazandırılmasında etkili olduğu düşünülen konutlarda ikamet edenleri ekoturizme bakış açıları ve sosyo-ekonomik faktörlerle ilgili veriler elde edilmiştir. Konu ile ilgili önceden yapılmış çalışmalar, istatistiki veriler ve çeşitli kurum ve kuruluşlardan alınan veriler yardımcı materyali oluşturmuştur.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Araştırmanın konusu gereği sürdürülebilir kalkınma, çevresel boyut, görsel düzenleme, geleneksel ürünlerin satışı, ekoturizm, kültürel miras, geleneksel mimari ve görüş ve tutumların incelenmesi vb. kavramları ve istatistiki analizleri içermesi nedeniyle ekonomi, peyzaj mimarlığı, turizm, tarih, mimarlık, çevre mühendisliği, tarım ekonomisi, sosyoloji, istatistik gibi disiplinleri ilgilendirmektedir. Çalışma konusunun multidisipliner olması nedeniyle, bu alanda yapılmış çalışmalar sınırlı kalmıştır. Bu noktada değerlendirilecek olursa konu ile ilgili literatür araştırmalarında genellikle iki ya da üç disiplini ilgilendiren çalışmalar yapılmış, daha fazla kapsamlı çalışmalar literatürde yetersiz kalmıştır. Aşağıda konu ile ilgili kütüphane ve internet gibi platformlardan ulaşılabilen literatürler, yıllara göre sıralanarak özetlenmiş ve araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Yılmaz ve arkadaşları (2004), 'Ekoturizm Planlamasında Katılımcı Yaklaşımla Etkinlik Seçimi: Cehennemdere Vadisi Örneği' isimli araştırmalarında mevcut kaynaklar, karar vericiler, kamu, çıkar baskı grupları, sektör uzmanları ve katılımcılığa imkan veren bir yöneylem araştırma tekniğini bir araya getirilmek suretiyle alternatif ekoturizm etkinlikleri arasından en uygun olanının seçilmesi problemini, Cehennemdere vadisi örneğinde incelemişlerdir. Katılımcı bir yaklaşımla seçenek ekoturizm etkinliklerinin seçimi işleminde kullanılacak, metodolojinin, karar vericilerin, kamunun, çıkar baskı gruplarının ve sektör uzmanlarının hükümlerini sayısal hale getirebilme, bu hükümler yoluyla elde edilen verileri tutarlı olarak değerlendirebilme, farklı görüşleri bir araya toplayabilme özelliklerini taşıması gerektiği için "Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS)" isimli teknik, karmaşık ve çok ölçütlü bir karar verme işini gerektiren ekoturizm etkinlik seçimi probleminde kullanılmak üzere, seçildiği belirtilmiştir. Kurulan AHS tekniği modelinin çözümlenmesi sonucunda, seçenek ekoturizm etkinliklerinin genel öncelik değerleri ve öncelik sıralaması sırasıyla kuş gözleme 0.22 yaban hayatı gözleme 0.18 ve bisiklet turu 0.13 olarak tespit edilmiştir.

Uslu ve Kiper (2006), tarafından yapılan çalışmada özellikle kırsal bir yerleşmede yer alan, turizm aktivitelerinin yerel kimlik üzerine etkileri ve yerel halkın turizmin etkisi hakkındaki farkındalığı araştırılmıştır. Çalışma için Ankara periferisinde yer alan, doğal

ve kültürel peyzaj özellikleri nedeni ile yoğun olarak turizm aktiviteleri görülen “Beypazarı” araştırma alanı olarak seçilmiştir. Özellikle son 5 yıldır (% 1000 oranında) artan turist talebi ile; Beypazarı turizmin etkilerini doğrudan yaşayan bir ilçe olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada tesadüfi olarak seçilen yerel halka uygulanan anket ile; turizmin etkileri hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Çalışmada geleneksel konut dokuları korunmuş ve ilçenin kültürel peyzajının iyileştirilmesine destek olduğu 1999 yılında; başlatılan proje ile evlerin dış cepheleri onarılarak kentin özgün, tarihsel dokusunun ön plana çıkarılması hedeflenip, 3.5 yıl içerisinde ise; yaklaşık 500 adet konutun dış cephesi aslına/özgün yapısına uygun olarak restore edildiği belirtilmiştir. Çalışma kapsamında yapılan anket çalışması verilerine göre yerel halkın Beypazarı’na özgü buldukları özelliklerin başında % 83.00’ü (109 kişi) için geleneksel konut tipi en belirleyici özellik olarak düşünülmektedir. Bireyler açısından turizmin ilçede yarattığı olumlu etkinin dağılımına bakıldığında el sanatları %75.38 (98 kişi), yöresel yemekler %73.85 (96 kişi), geleneksel Beypazarı evleri %61.54 (80 kişi), geleneksel kıyafetler %53.08 (69 kişi) olarak değerlendirilmiştir.

Koçoğlu (2008), ‘Ekoturizmin Sürdürülebilir Turizm Politikasındaki Yeri: Dünyadaki Ekoturizm Destinasyonlarının İncelenmesi’ isimli uzmanlık tezinde, ekoturizmin sürdürülebilir turizm politikasındaki önemi üzerinde durmuş, dünyada ekoturizmin önemli gelişme gösterdiği Avustralya ve Costa Rica ile Avrupa ülkelerinden Bulgaristan, Yunanistan, Fransa ve İtalya’daki ekoturizm konusundaki girişimler ve ekoturizm uygulamalarını incelemiştir. Varılan sonuçta Avustralya, başarılı uygulamaları ile dünyada örnek alınan önemli bir ekoturizm destinasyonu olduğunu belirtmiştir. Türkiye, zengin doğal ve kültürel kaynaklarıyla, biyolojik çeşitliliğiyle önemli bir ekoturizm potansiyeline sahip olduğu, Türkiye’de turizmin çeşitlendirilmesine yönelik önemli çalışmalar yürütüldüğü görülmüştür. Bu çalışmaların yanı sıra; Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 2023 Turizm Stratejisinde, ekoturizmle ilgili kapsamlı hedefler belirlenmiş, söz konusu hedeflerin gerçekleştirilmesi, Türkiye’de ekoturizmin gelişmesine önemli katkı sağlayacağı üzerinde durulmuştur.

Yamaner (2008), ‘Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamında Ekoturizm: Çıralı Örneği’ adlı çalışmada, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir turizm ve ekoturizm kavramlarının turizm gelişimi açısından önemini ortaya koymak, ekoturizm gelişiminin bölgeye

fiziksel, sosyo-kültürel ve ekonomik anlamlarda getirilerinin neler olduğunu belirlemek ve Antalya İli, Kemer İlçesi, Çıralı Yerleşiminde ekoturizm modeli oluşumunun sonuçlarını tartışmak amacıyla yürütülmüştür. Çalışma sonucunda Çıralı Yerleşiminin ekoturizm gelişimi için yeterli potansiyele sahip olduğu tespit edilmiştir. Yerleşim doğal ve kültürel özelliklerinin korunmuş olduğu kadar verimli tarım topraklarının yerel halk tarafından kullanılıyor olmasıyla da turizm açısından büyük önemli olduğu vurgulanmıştır. Ancak bu potansiyelin sürdürülebilir ekonomik gelire dönüştürülerek kullanılabilmesi için merkezi yönetim, yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, yerel halk vb çok katılımlı bir örgütlenme modeliyle bölgede ekoturizmin gelişimi için gerekli olan planlama, eğitim, tanıtım ve yatırım çalışmalarının yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir.

Kurter ve Ünal (2009), 'Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri' adlı makalesinde, sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizmi ekoturizm gibi kavramları irdelemiş, ekoturizmin amaçları, özellikleri, üzerinde durulmuştur. Ayrıca ekoturizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri incelenmiştir. Ekoturizmin amacına uygun olarak gerçekleştirilebilmesi için, yöresel değerler korunmalı, çeşitli tanıtımlar, festivaller ve konferanslarla yöre tanımlı hale getirilmeli, gerçekleştirilecek aktiviteler doğaya müdahaleyi içermemeli ve doğal kaynaklar bilinçli bir şekilde kullanılarak sürdürülebilirliği sağlanacağına değinilmiştir. Çalışmada ayrıca ekosistemi, yerel kültürler ve sürdürülebilirlik konularında bilgilendirmeler yapılmalı ve ekoturizmden en fazla etkilenecek kesim olan yerel halkın, bölgelerinde gelişen ekoturizmin yol açacağı etkiler konusunda önceden bilgilendirilip bu konuda eğitim alınması noktasına öneri sunulmuştur.

Akın ve Özen (2010), 'Tokat Geleneksel Evlerinin Beyhamam ve Bey Sokak Örneğinde İncelenmesi' başlıklı çalışmada Beyhamam ve Bey Sokak Osmanlı Dönemi'nden günümüze gelen ve sit alanında bulunan bu iki sokaktaki geleneksel Tokat evlerinin tespitleri ve mimari analizleri incelenmiştir. Bu iki sokağın özgün tarihi dokusunu bozmadan koruduğu fakat günümüzde bakımsızlık ve terk edilme tehdidi altında olduğunu dile getirilmiştir. Bu evlerde yaşayanların yirmi yıl öncesine kadar maddi durumları iyi olduğu bilinirken, zamanla bu ev sahipleri evlerini geliri düşük kişilere kiralayarak, kendileri yeni betonarme evlere yerleştikleri ya da il dışına göç ettikleri görülmüştür. Bu sürecin evleri daha da eskimesine neden olmuş, kendi haline bırakılmış

bu evler 1986 yılında sadece ön cephesinde basit bir onarım geçirdiği dile getirilmiştir. Ayrıca çalışmada evlerin genel yerleşim karakterleri, evlerin plan ve cephe düzenleri ve diğer özellikleri zengin görsel malzemelerle ortaya konulmuştur.

Kaypak (2010), 'Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği' başlıklı çalışması son zamanlarda büyük gelişme gösteren ekolojik turizm çeşitlerinin sürdürülebilirlik açısından önemini vurgulamak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada turizmin ekonomik ve sosyal getirileriyle büyük potansiyel oluşturduğu ve ülkelerin turizmden istedikleri payı almak için yarıştıkları dile getirilmiştir. Deniz-kum-güneş turizmi diye adlandırılan kitle turizminin Türkiye'de artık uygulanabilirliği sınırlı hale gelmiş, kıyıların taşıma kapasitesi dolduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda alternatif turizm türü arayışına gidilmiş ve ekoturizmin uygulamalarının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Çalışmada ayrıca ekoturizm ve sürdürülebilir turizmin genel özellikleri, buna bağlı gelişen ve olası çevresel etkilerine yer verilmiştir. Sürdürülebilir nitelik taşımayan hiçbir turistik eylemin uzun süreli olamayacağını vurgulayan bu çalışmanın, bu konudaki bilinci arttıracığı düşünülmektedir.

Seçkin (2010), Zile geleneksel evlerin koruma sorunlarını konu alan yüksek lisans tez çalışmasında, Zile'nin tarihsel ve fiziksel gelişimi kısaca irdelenmiş, başta Zile Kalesi olmak üzere kentin anıtsal yapılarını incelemiştir. Kentsel sit içerisinde yer alan, geleneksel yapım tekniği ile üretilmiş yapılardan oluşan altı sokak üzerinde çalışmalar yapılmış, tek yapı ölçeğinde, geleneksel Zile evlerinin mimari özelliklerini yansıtan altı yapı seçilmiştir. Seçilen altı yapının rölöve projeleri hazırlanarak, yapılar üzerinde mevcut sorunlar, bozulmalar ve yapılara sonradan ilave edilen elemanlar tespit edilmiştir. Elde edilen rölöve projeleri eşliğinde restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

Aydın (2010), yüksek lisans tezinde, ekoturizmin Türkiye orman köyleri kalkınmaları üzerindeki sosyo- ekonomik etkilerini Artvin-Camili Biyolojik Rezerv Alanı örneğinde incelemiştir. Çalışma kapsamında ekoturizm potansiyeli çok yüksek olan araştırma bölgesi Biyolojik Rezerv Alanı olarak ilan edilen Artvin iline bağlı Borçka ilçesinin Gürcistan sınırına bitişik Camili Havzası'nda ekoturizm uygulamalarındaki orman köylülerinin kalkınmaları üzerindeki etkilerine dair tespitler yapılmıştır. Ayrıca,

ekoturizm etkinlikleri sonucunda oluşabilecek olumsuz etkilerin en aza indirilmesi için çözüm önerileri de sunulmuştur.

İbrahimzade ve Atak (2010), “Tokat’da Bir Konut Örneği” başlıklı makalede Cami-i Kebir Mahallesi Sulu Sokak Caddesi 18. sokak No:4’te yer alan bir konağı sanat tarihi disiplini açısından incelemiştir. İki katlı bir plana sahip konağın cepheleri ve içi oldukça harap durumda olmasına karşın iç mekânındaki ahşap süslemeler dikkat çektiği belirtilmiştir. Yapının özel bir şahsa ait olan mülkiyeti son günlerde il özel idaresi tarafından satın alındığı vurgulanmıştır. Söz konusu yapının mimari ve süsleme özellikleri incelenmiş, Türk ev mimarisi içerisindeki konumu belirlenmeye çalışılmıştır. Tokat’taki sivil mimari örneklerinden büyük bir bölümünün 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında inşa edilmiş olabileceğine vurgu yapılmıştır. Çalışmada Tokat’taki geleneksel konakların Tokat Kale’sinin etekleri, Sulu Sokak ve çevresi ile Bey Sokağı gibi belirli bölgelerde yoğunlaştığı ifade edilmiştir.

Özdemir (2011), ‘Safranbolu’nun Kültürel Miras Kaynakları ve Korunması’ adlı çalışmada, geleneksel mimariyi yaşatan bu tür yerler, şehirleşmenin tehdidine açık olduğu ifade edilmiş, ancak, Safranbolu’da Çarşı adı verilen tarihi yerleşmenin kurulduğu platonun bu kesimi, yeni yerleşim alanlarının gelişmesine müsait olmadığı için, nüfus baskısından korunabildiği vurgulanmıştır. Söz konusu durum, başta tarihi konutlar olmak üzere diğer kültürel miras kaynaklarının zarar görmesini de engellediği dile getirilmiştir. Özellikle 1975’lerden itibaren korumacılık fikrinin benimsenmesi ile bu yapılar aslına uygun restore edilmiş ve turizme sunulduğu belirtilmiştir. Safranbolu’nun kültürel miras turizm merkezlerinden biri haline gelmesi Beypazarı gibi bazı yerleşmelere de örnek olmuş, bu başarıda, yöre halkı, yerel yönetim ve meslek yüksekokulunun ortak çabaları olduğu belirtilmiştir. Ancak, kültürel miras kaynaklarının kontrolsüz bir şekilde otel, motel ya da pansiyon gibi turizm tesislerine dönüştürülmesi orijinalliğin kaybolmasına yol açarken, turizm konusunda bilgi birikimi olmayanların sektörde girişimcilğe yönelmesi de, yöre turizminin önündeki bir diğer problem oluşturduğuna yer verilmiştir.

Varnacı Uzun ve Somuncu (2011), makalesinde İhlara Vadisi’nde yaşayan yerel halkın vadideki kültürel peyzaj değerlerinin korunması ve bölgede devam eden turizm faaliyetlerinin ekonomik ve sosyal etkileri konusundaki görüşlerini ortaya koymuşlardır.

Araştırma sonuçlarına göre; yerel halk alandaki kültürel peyzaj değerlerinin korunması hususunda olumlu görüşe sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca yerel halk bölgede devam eden turizm faaliyetlerinden pay alamadığı tespit edilmiş, fakat yerel halk turizmin gelişimine karşı olumlu tutuma sahiptir ve turizme katılım konusunda istekli olduğu belirtilmiştir. Kültürel peyzaj değerlerinin sürdürülebilir turizm yaklaşımıyla düzenlenmesi ve bu kapsamda mutlaka yerel halkın turizm plan ve faaliyetlerine katılımı sağlanması noktasında öneri geliştirilmiştir.

Yılmaz (2012), Tokat Bey Sokağı evleri konulu yüksek lisans tez çalışmasında, Bey Sokağı'nda yer alan toplam 21 ev örneği incelemiştir. Evler teknik ve sanatsal çerçevede ele alınmıştır. Bu evler Bey Sokağı'nda yaşayan halkın yaşam tarzını, ekonomik durumunu ve kültürünü yansıttığı belirlenmiştir.

Kaypak (2012), 'Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma' isimli makalesinde ekolojik turizm, sürdürülebilir ve kırsal kalkınma kavramlarını irdelemiş, ekolojik turizmin sürdürülebilir kırsal kalkınma üzerindeki önemine değinmiştir. Sürdürülebilir nitelik taşımayan hiçbir turistik eylemin uzun süreli olamayacağını vurgulayan bu çalışmanın, bu konudaki bilinci arttıracığı düşünülmektedir. Ayrıca ekoturizm ile toplumun yoksul kesimini oluşturan dağ ve orman köylüleri ve pansiyon çalıştıran ailelerin bu işi yaptığı düşünüldüğünde, bu kesimin ekonomik olarak iyileşme göstereceğine değinilmiştir. Çalışmada ekoturizmden sağlanan gelirlerin bir kısmı da doğal değerlerin korunması ve geleneksel kültürlerin yaşatılmasında kullanıldığından; bu durum, kırsal alandaki yaşam koşulları kolaylaştıracağı için, kırsal alandan kentlere doğru olan göç akımları da dengeli bir duruma kavuşturulabilir ve bu bağlamda da, büyük kentlerdeki göç baskısı kontrol altına alınabileceği vurgulanmıştır.

Sungur (2012), 'Sürdürülebilir Ekoturizmin Toplumsal Etkileri: Türkiye'den Örnekler' başlıklı bildirisinde, ekoturizm kavramının üzerinde durarak, özelliklerine, amaç ve ilkelerine değinmiştir. Çalışmada ekoturizmin çevresel ve toplumsal etkileri irdelenmiş ayrıca dünyadan ve Türkiye'den ekoturizm örneklerine yer verilmiştir. Türkiye'nin, üç kıta arasında kalan konumu ile ekoturizm açısından kültürel ve tarihi değerleri yanında doğal güzellikleri ve biyolojik çeşitliliği ile en avantajlı ve önemli ülkelerden biri olduğu belirtilmiştir.

Koçan (2012), 'Ekoturizm ve Sürdürülebilir Kalkınma: Kızılcahamam-Çamlıdere (Ankara) Jeopark ve Jeoturizm Projesi' adlı makalede, jeomorfolojik açıdan önem taşıyan Kızılcahamam-Çamlıdere jeopark alanı ile yakın çevresinin jeoturizm etkinlikleri açısından taşıdığı doğal ve kültürel potansiyeli ortaya koymak ve turizm planlaması için halk önerilerinin gerekliliğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Önemli jeolojik-jeomorfolojik öğeleri, doğal, kültürel ve tarihi değerleriyle Kızılcahamam-Çamlıdere jeopark alanı ve yakın çevresi bu çalışmada incelenmiştir. Bölgede jeolojik mirasa ilişkin farkındalığın oluşturulması ve bölge turizm potansiyelinin jeoturizm yoluyla sürdürülebilir kalkınma sağlaması amacıyla önerilerde bulunulmuştur.

Ün ve ark., (2012), 'Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği' adlı bildirisinde, kırsal turizmin ilkeleri ve ülke ekonomisine katkıları kapsamında yararlanma, gelişim, tasarım, kırsal ekonomi, koruma ve pazarlama gibi konular üzerinde durulmuştur. Turizmin, kırsal yöreler halkına, çok çeşitli kaynaklardan gelir kazanma olanaklarına değinilmiş ve Türkiye'de uygulanan kırsal turizm projelerine yer verilmiştir. Türkiye'deki uygulanan projelerden Küre Dağları ve Zümrüt Köyü örneği, Gökçeada örneği, İzmir ili Şirince köyü örneği, Beypazarı örneği, Mumcular örneği, Kastamonu Azdavay'da Ekoturizmin Geliştirilmesi Projesi ve Doğu Anadolu Kalkınma Programında Kırsal Turizm Çalışması örneği gibi projeler hakkında önemli bilgiler verilmiştir. Çalışmada ayrıca IPARD (InstrumentforPre-Accession Assistance Rural Development) programı çerçevesinde Türkiye'de uygulanabilecek kırsal turizm olanaklarına vurgu yapılmıştır. Türkiye'nin kırsal turizm potansiyeli açısından SWOT analizine yer verilmiştir. Türkiye ekonomisinin en önemli sektörlerinden biri olan turizm ve dolayısıyla kırsal turizm ülkemizin 7 coğrafi bölgesinde de kolaylıkla uygulayabilecek bir ekonomik faaliyet olduğu belirtilmiş, turizm sektörünün hizmetler sektörü içerisinde yer alması, emek yoğun üretim gerektirdiği için, işsizliğin önlenmesine de katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Kızılaslan ve Özyurt (2012), 'Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmada Ekoturizmin Önemi: Tokat İli Örneği' isimli çalışmasında Tokat'ta ekoturizmin ilk örneği olan Niksar ilçesi Sulugöl köyünde bulunan Küçükağa Çiftliğinde yaşayan aile ile görüşme tekniği, katılımlı gözlem ve doküman incelemeleri yapılmış olup çiftliğin ekoturizme yatkınlığı, sorunları ve çözüm önerileri sunulmuştur. Ayrıca, Tokat ilinin ekoturizm potansiyeli,

SWOT analiziyle ortaya konulmuştur. SWOT analizinde tarihinin ve doğal güzelliklerinin olması güçlü yönü, toplumda ekoturizm bilinci geliştirilememesi zayıf yönü, Avrupa Birliği'nin finansal destek sağladığı projelerde ekoturizme yer verilmesi fırsatları, Tokat ilinin turistik imajının zayıflığı ile de tehdit oluşturduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucunda, Küçükağa Çiftliği'nin ekoturizm açısından yeterli potansiyele sahip olduğu, doğa dostu tarım yapıldığı, ekolojik ve kültürel dokuya uygun yapıda olduğu, ailenin bu işe istekli, bilinçli olarak ve gerekli eğitimi alarak başladığı ve insanlarla iletişim kurma gibi sosyal ihtiyaçlarını bu yolla karşılayabildiği görülmüştür. Tokat ilinin doğal, tarihi ve kültürel özelliklerinin ekoturizm potansiyeli açısından yeterli olduğu görülmüş olup, bu potansiyelin değerlendirilebilmesinin Tokat ilinin reklam ve tanıtımının yapılmasına, yatırımların teşvik edilmesine ve toplumda ekoturizm bilincinin oluşturulmasına bağlı olduğu ortaya çıktığı ifade edilmiştir.

Doğan (2012), 'Turizm ve Çevre İlişkisi Bağlamında Ekoturizmin Çevre Üzerine Etkileri' isimli uzmanlık tezinde turizmin ve ekoturizmin ayrı ayrı çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde durulmuş, ekoturizm sürdürülebilir turizm ilişkisi incelenmiştir. Ayrıca çalışmada ekoturizmin Türkiye noktasında SWOT analizini yapılmış, yerel halka alternatif istihdam sağlayarak bölgeler arası gelir adaletsizliğini azaltması, çevreye yönelik yatırımların gerçekleştirilmesini ve kaynak aktarılmasını sağlaması, doğal değerlerin koruma altına alınarak çevre korumasına yönelik tedbirlerin devlet politikası haline getirilmesi gibi unsurlar ekoturizmi doğa dostu turizm çeşitleri arasında öne çıkartan değerler olduğu ifadelerine yer verilmiştir. Çalışmada çevreye karşı daha fazla bir sorumluluk güdüsüyle hareket eden ve sürdürülebilir bir turizm çeşidi olan ekoturizm, diğer alternatif turizm tiplerine göre çok daha önemli görüldüğü vurgulanmıştır. Çalışmada çevre dostu bir turizm alanı olarak ekoturizmin kullanılabilirliğine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Köşlük Kaya (2012), 'Şirince Köyü Örneğinde Kırsal Mimari Mirasın Kırsal Turizmin Gelişmesine Katkısının Tartışılması' isimli çalışmanın amaç ve kapsamı, kırsal mimari mirasın kırsal turizme katkı boyutunun nedir sorusundan yola çıkarak, Türkiye'de kırsal turizmin başarılı örneklerinden biri olan Şirince modelini tanıtmaktır. Çalışmanın özgün katkısı, Şirince'deki kırsal turizm ve sürdürülebilirlik pratiğinin bir bilgi olarak Türkiye'deki benzer kırsal mimari geleneğe sahip örneklerle taşınmasıdır. Şirince'nin

kırsal mimari mirası Şirince'yi önemli turistik odaklardan biri haline getirmiş ve bu bağlamda Şirince başarılı bir örnek olarak kabul edilmekte ve benzer yerleşimlere de örnek teşkil etmekte olduğu vurgulanmıştır. Çalışmada ayrıca, turizmin tahrip edici özelliğini göz önüne alarak Şirince'nin mimari dokusunu ve yerel kimliğini geleceğe taşınması noktasına önemine değinilmiştir.

Taş (2012), yapmış olduğu yüksek lisans tezinde, Türkiye'de yaygınlaştırılmaya çalışılan ve son yıllarda popüler hale gelen ekoturizmin üzerinde durulmuş ve ekoturizmin uygulandığı her alanda ekoturizmin geliştirilmesi gereği vurgulanarak konular, çevrenin ekonomik, ekolojik ve sosyokültürel boyutlarını kapsayan bütünsel bir yaklaşım içinde ele alınmıştır. Ekoturizm prensiplerinin ortaya konulması, planlanması ve yönetiminde rehberlik edecek temel bilgilerin verilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu kapsam içerisinde ekoturizm potansiyeli çok yüksek olan araştırma bölgesi Trabzon İlinin ekoturizm çerçevesinde doğal kaynakları araştırılarak, alanda yapılabilecek ekoturizm uygulamaları hakkında bilgiler verilerek ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Eren ve Aypek (2012), 'Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği' isimli çalışmanın amacı Cumalıkızık köyünde yerel halkın turizmin gelişimine karşı tutumlarını belirlemektir. Cumalıkızık kırsal turizm destinasyonunda yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutumlarını belirlemeye çalışan bu araştırma bu açıdan bir ilk olma özelliği taşıdığı bilinmektedir. Araştırma bulgularına bakıldığında, %72.5 (50 kişi)'i turistlerle arkadaşlık kurduğu, aynı zamanda katılımcıların %20.3 (14 kişi)'ü turistik bir işletmede çalıştığı ve %43.5 (30 kişi)'inin bir yakını turistlere hizmet veren bir işte çalışmakta olduğu görülmüştür. Cumalıkızık'da turizmin istihdam sağladığını göstermekle birlikte, katılımcıların turizmin yeni iş fırsatları yarattığının farkında olup bu işleri cazip olarak nitelendirmelerinde de etkili olabileceği vurgulanmıştır. Turizmin önemli reel karakterli etkilerinde istihdamın Cumalıkızık'da da etkili olduğu ve yerel halk tarafından olumlu olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca turizmin gelişimine yönelik tutumlar incelenirken yerel halkın turizmi kültürlerini korumaya ve geliştirmeye katkısı olan bir faktör olarak gördükleri dile getirilmiştir.

Ertuna ve ark., (2012), ‘Yerel Halkın Kırsal Turizm Gelişimine Katılma İsteğini Etkileyen Unsurlar: Kastamonu Örneği’ isimli çalışmada yerel halkın kırsal turizm ile ilgili tutumunu ve kırsal turizme katılma isteğini etkileyen unsurları ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu çalışmada hem yerel halkın kırsal turizm gelişimine ilişkin tutum ve eğilimleri ölçülmekte hem de bunları etkileyen unsurlar incelenmektedir. Kırsal turizm potansiyeli büyük, ancak henüz kırsal turizm faaliyetinin gelişmediği yörelerden biri olduğundan veriler Kastamonu’da anket yöntemleri kullanılarak dört köyden 60 kişi ile görüşülmüştür. Deneklerin tutum ve katılım eğilimlerinin ölçülmesi amacı ile, kırsal turizm algı skorları ve turizm katılım skorları oluşturulmuştur. Bulgular, yerel halkın genel olarak kırsal turizmin gelişiminin ekonomik sosyal ve çevresel açıdan olumlu sonuçlar yaratacağı görüşünde olduğunu ve katılmak istendiği görülmüştür. Ancak, halk nasıl katılacağını bilememekte, turizmin gelişmesi için yönlendirme ve öncü gerektiği görülmüştür. Kişilerin yaşadığı köyün kent ile ekonomik ve sosyal bütünleşme seviyesinin, kişinin ekonomik fayda beklentisinin, karar ama yetisinin ve bazı kişisel özelliklerinin kırsal turizm ile ilgili algıları ve katılma eğilimini şekillendirdiği görülmektedir. Bulgular kırsal turizmin kırsal kalkınmaya katkıyı arttırabilecek şekilde planlanması ve yürütülmesi açısından önemli sonuçlar içermektedir.

Gezer (2013), Yörenin turizm ekonomisi açısından önem arz eden Safranbolu evlerini konu alan “Geleneksel Safranbolu Evlerinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada, geleneksel Safranbolu evleri sürdürülebilirlik açısından incelenmiş, evlerin enerji etkin özelliklerini araştırılmıştır. Evlerin yerleşim düzeni, planlama özellikleri, evlerde kullanılan malzemeler ile bölgede mevcut olan malzeme kaynaklarının ilişkilerini incelenmiştir. Safranbolu evleri sürdürülebilirlik çerçevesinde incelendiğinde, bu evlerin; planlama ve çevre açısından sürdürülebilirlik koşullarını sağladığı ifade edilmiştir. Ayrıca evlerin çoğu pasif mimari planlama özellikleri ile “sürdürülebilir yaşamın sürdürülebilir mimarisine” örnek olabilecek uygulamalar olduğuna değinilmiş ve devamında evlerin karakteristikleri bugünün yapılarında kullanılabilecek özellikte olduğunu da eklenmiştir.

Kervankıran ve Temurçin (2013), bildirisinde, Afyonkarahisar ilinde yerel halkın ekoturizme yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmış, yöntem olarak anket çalışması uygulanmış ve 156 kişinin değerlendirildiği ankete göre; halkın büyük kesimi

ildeki ekoturizm yatırımlarını desteklemektedirler ve ekoturizmle ilgili çalışmalara katılmak istedikleri yönünde görüş belirtmişlerdir. Ankete katılan deneklerin % 62.8 (98 kişi)'i planlanan ekoturizmden ek gelir elde etmek için ev pansiyonculuğu, restaurant gibi sektörlerde yer almayı düşünmekte olduğu görülmüştür. Deneklerin %73.1 (114 kişi) ekoturizm faaliyetleri kapsamında yöreyi turistlere tanıtmak için rehberlik hizmeti olarak Afyonkarahisar turizminin gelişimine katkıda bulunmak istemektedir. Çalışmada yerel halkın büyük çoğunluğu ekoturizmin yaşadıkları yöreye ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olarak olumlu etki yapacağı, termal turizme ekoturizmin entegre edilmesi ilin turizmini daha fazla geliştireceği, ekoturizmle birlikte turizmin olumsuz etkilerinin çok fazla olmayacağı, planlamalar yapılırken yerel halkın görüşlerinin alınması ve böyle bir çalışma da yerel halka ekonomik desteğin olması gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Tekin ve Kasalak (2014), 'Ekoturizm Girişimciliğinin Bölgesel Kalkınmadaki Rolü' başlıklı makalesinde öncelikle girişimcilik ve ekoturizm kavramları üzerinde durmuştur. Kırsal turizm bağlamında hobi bahçeleri tesisi, yöresel lokanta işletmeciliği, at biniciliği tesisi, paintball tesisi, macera parkı tesisi, rafting (lastik bot ve kano işletmeciliği), kırsal pansiyon, ekolojik otel ve çiftlik tesisleri, sportif olta balıkçılığı tesisi, sertifikalı, kontrollü avlak sahası işletmeciliği gibi girişimcilik modellerini ortaya koymuştur. Çalışmada, ekoturizmin bölgesel kalkınmadaki rolüne değinilmiş, girişimcilik dinamikliği ile bölgesel anlamda istihdam imkânlarının artmasına ve aynı zamanda bölgesel refah seviyesinin artırılarak milli gelirinde artmasına katkı sağlayacağı vurgulanmıştır. Ek olarak girişimci dinamiğini ekoturizm alanında kullanmak yerel kesimdeki iş imkânlarını arttıracak, göçü engelleyecek ve bölgesel kalkınma açısından bir araç olarak ortaya çıkacağı bilgisi verilmiştir.

Kuşat (2014), 'Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Bir Alternatif Olarak Kırsal Turizm ve Türkiye'de Uygulanabilirliği' başlıklı çalışmada, sürdürülebilir kırsal kalkınmanın önemli bir aracı olarak kabul edilen kırsal turizmin kırsal kalkınmada kullanılabilirliği; AB'ye uyum süreci ve kalkınma planları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırmasında Türkiye'nin kırsal turizm açısından iyi bir potansiyele sahip olduğu ifade edilmiş, fakat bu potansiyelin daha iyi kullanılması adına yerel yönetimlerin; yerel ekonomik birimlerle, üniversitelerle, sivil toplum kuruluşlarıyla daha etkin bir işbirliği içerisinde bulunmalarına ihtiyaç olduğunu dile getirilmiştir.

Tuğun ve Karaman (2014), yapmış olduğu “Çekirdek Köylerin Eko Turizme Kazandırılması İçin Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde Bir Model” başlıklı çalışmada, çevre sorunları, sürdürülebilir gelişme ve çevresel sürdürülebilirlik tartışılarak eko turizm ve eko köy, içerik olarak ele alınmış, turizme kazandırılacak çekirdek köyün kapsamı açıklanmıştır. Çekirdek köylerin sürdürülebilirliği için bir kavramsal çerçeve oluşturularak sürdürülebilir eko turizm bağlamında planlama ilkeleri ortaya konulmuştur. Eko köylerin sürdürülebilir olmasına yönelik, Wheeler’in sürdürülebilirlik planlamaya yönelik ortaya koyduğu 9 temel çalışma alanı olan;

- a. kompakt, dengeli arazi kullanımı,
- b. araç kullanımı ve kolay erişim,
- c. kaynakların akılcı kullanımı, atıkların azaltılması, çevre kirliliğinin önlenmesi,
- d. doğal sistemlerin restorasyonu,
- e. iyi konut ve yaşam çevresi,
- f. sağlıklı sosyal ekoloji,
- g. sürdürülebilir ekonomi,
- h. halk katılımı,
- i. yerel kültür ve toplumsal değerlerin korunması,

kavramsal çerçeveleri kullanılarak bir model oluşturulmuştur. Bu model çerçevesinde eko turizm uygulaması için devlet tarafından pilotköy olarak seçilen Büyükkonuktaki oluşumlar irdelenmiştir. Büyükkonuk eko köyünün sürdürülebilirliği, Wheeler’in sürdürülebilirlikle ilgili ortaya koyduğu 9temel çalışma alanındaki uygulamasında irdelenip yapılanlar, sürdürülebilirlik kapsamında karşılaştırılmıştır. Köyde gerçekleştirilen çalışmaların mevcudiyeti ve sürdürülebilirlik adına yapılması gerekenler tespit edilmiştir.

Kızılaslan ve Ünal (2014), ‘Tokat İlinin Ekoturizm/Kırsal Turizm Potansiyeli ve SWOT Analizi’ adlı makalesinde orta Karadeniz’in köklü bir geçmişe sahip ve doğal kaynakları bakımından zengin olan Tokat İlinin ekoturizm ve/veya kırsal turizm açısından potansiyeli belirlenmeye çalışılmış güçlü, zayıf yönleri belirtilirken sahip olduğu fırsatları ve olası tehditlerine değinilmiştir. Çalışmada, zengin bir tarihi mirasa sahip olan Tokat’ın kaynakları ve değerleri bakımından zenginlik gösterdiği, ekoturizm ve/veya kırsal turizme uygun bir potansiyelinin olduğu da belirlenmiştir. Tokat’ta uygulanan ekoturizm türlerine yer verilmiş bunlar 3 grupta incelenmiştir; bilgi edinmeye yönelik etkinlikler, eğlenmeye yönelik etkinlikler ve dinlenmeye yönelik etkinliklerdir. Bu başlıklar çerçevesinde Tokat’ta 22 civarında ekoturizm çeşitliliği saptanmıştır. Özellikle kırsal kesimde yaşayanların bilinç düşüklüğü, bütçe eksikliği, tanıtım ve girişim gibi etkenlerin yetersizliğinden dolayı ekoturizm ve/veya kırsal turizmdeki bu potansiyelin gelişemediği kanısına varılmıştır. Kırsal kalkınmanın sağlanmasında Tokat için ekoturizm ve/veya kırsal turizm önemli politik bir araç olarak dikkate alınmalıdır.

Cengiz Gökçe ve Açıkgöz (2014), ‘Turizmin Kültürel Peyzaj Bileşenleri ve Kırsal Kimlik Üzerine Etkisi: Nallıhan-Beydili Köyü Örneği’ isimli bildirisinde, turizmin kültürel peyzaj bileşenleri üzerine etkisi ve bu etkilerin kırsal kimliğe yansımaları araştırılmıştır. Kırsallık özelliği, sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj bileşenleriyle özgünlüğünü koruyan bir yerleşim olması nedeniyle Ankara İli Nallıhan İlçesi’ne bağlı Beydili Köyü araştırma alanı olarak seçilmiş, anket çalışmasıyla yerel halkın görüşleri değerlendirilmiş, mevcut durumu tespit etmeye yönelik olarak da SWOT analizi yapılmıştır. Sonuç olarak; kırsal alanlarda turizm uygulamalarının etik değerler çerçevesinde, çevreye/doğaya saygılı yapılmasının gerekliliği üzerinde durulmuş, peyzaj kalite hedeflerinin benimsenmesiyle kırsal kimliğin korunması yolunda öneriler sunulmuştur. Çalışmaya ilişkin verilere bakıldığında deneklerin köye özgü buldukları değerler kapsamında “geleneksel evler” önermesine katılma oranı % 93.0’tür. Turizmin köydeki geleneksel konut dokusuna etkisine yönelik önermelerden en yüksek orana % 95.8’lik yüzdeyle “Ev pansiyonculuğu teşvik edilmiştir.” ve “Yapıların restorasyonu artmıştır.” önermeleri sahip olmuştur.

Solmaz (2014), ‘Yerel Halkın Bölge Turizmine Bakış Açısının Belirlenmesi: Burdur’da Bir Araştırma’ başlıklı makalede, Burdur halkının çeşitli kesimlerinin turizme yönelik

bakış açılarını belirlemek amaçlanmıştır. Ayrıca yerel halkın turizm potansiyeli hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu, Burdur’da turizm dendiğinde halkın gözünde hangi simgelerin belirlediği, halkın Burdur’da hangi turizm türlerinin uygulanabileceğini düşündüğü ve Burdur turizmine ilişkin sorunlar gibi konuların aydınlatılması da araştırılan diğer noktalardır Burdur halkı turizm açısından İnsuyu Mağarası, Burdur Gölü ve Sagalassos antik kentini önemli semboller olarak görmekte ve Burdur’un zengin bir turizm potansiyeline sahip olduğunu fakat bu potansiyeli yeterince kullanamadığı ortaya konulmuştur. Ayrıca halkın; Burdur’un çeşitli altyapı problemlerinin olduğu ve yerel paydaşlar arasında etkin bir koordinasyonun bulunmaması konusundaki düşünceleri değerlendirilmesi gereken konular olarak ortaya konmuştur. Burdur halkı aynı zamanda turizmin gelişmesi için turizm yatırımlarının artması gerektiğini ve turizmin şehirde istihdam olanaklarını artıracaklarını düşündüğü vurgulanmıştır.

Özaltın Türker ve Türker (2014), çalışmasında, yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini ne şekilde etkilediğini konu almıştır. Çalışmasındaki amacı yerel halkın turizmin hangi etkilerini ne düzeyde algıladığını tespit etmek ve toplam turizm etkisini oluşturan faktörler arasında hangilerinin daha çok ön plana çıktığını belirlemektir. Ayrıca turizm desteği üzerinde toplam turizm etkilerini oluşturan faktörlerin ne derecede etkisi bulunduğunun tespiti de çalışmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Çalışmada birincil veriler Muğla İli, Dalyan ilçesinde yaşayan yerel halka uygulanan anketler aracılığıyla sağlanmıştır. Yapılan analizler sonucunda turizmin sosyal ve kültürel etkilerinin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Bu faktörler turizm desteğini etkileyen en önemli faktörler olmuşlardır. Bununla birlikte turizmden ekonomik kazanç sağlayan turizm esnafı ve turizm çalışanlarının, bölge de yaşayan diğer meslek gruplarına göre, turizmin etkilerini daha olumlu algıladıkları ve turizmi desteklemeye daha çok eğilimli oldukları tespit edilmiştir.

Duran (2015), ‘Yerel Halkın Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Tutumları: Bozcaada Örneği’ adlı çalışmada, dışarıya kısmen daha kapalı adalarda yaşayan yerel halkın, sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumlarını araştırmaya dönük bir yapısal model sunmayı amaçlanmıştır. Yerel halk tutumlarını etkileyen faktörler beş gizil yapı ve altı hipotezden oluşan bir model üzerinden sınanmış, Bozcaada Türkiye’de yaşayan 130 haneden elde edilen veriler analize tabii tutulmuş, yerel halk desteğinin tüm yapılardan;

özellikle “turizmden fayda sağlama” ve sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik “uzun dönem planlama” faktörleri arasındaki ilişki düzeyinden, yüksek oranda etkilendiğini ortaya koymuştur. Turizmden doğrudan ya da dolaylı olarak fayda sağlayan katılımcıların, turizmin sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik faydalarını, maliyetlerinden daha ön planda gördükleri ortaya konulmuştur. Edilen bu verilerin, yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişim sürecine desteğini arttırmaya dönük olarak, gelişim sürecinin her aşamasında yerel halkın merkezde olduğu kapsamlı bir paydaş işbirliğinin sağlanmasının önemine değinilmiştir.

Cinnioğlu (2015), sürdürülebilir ekonomik kalkınma kapsamında ekoturizmin çevre üzerindeki etkilerini konu alan çalışmada, ekoturizmin çevre üzerine olan etkilerini eleştirel bir bakış açısıyla incelemiştir. Çalışma sonucunda ekoturizm faaliyetlerinin bölgelerin ekonomisine beklenen katkıyı yapmadığı ve çevre unsurları üzerinde de neredeyse diğer turizm çeşitleri kadar olumsuz etki bıraktığı ortaya konulmuştur.

Çelik (2015), Kastamonu'daki potansiyel arz eden ekoturizm alanlarının farklı yaşlardaki kullanıcılar tarafından değerlendirilmesini konu alan yüksek lisans tez çalışmada, Kastamonu'daki ekoturizm alanı olabilecek farklı kaynak değerlerine sahip 71 alan, uzman kişilerin olduğu gruba uygulanan anket çalışması yardımıyla doğa manzaralarını, gölleri, kanyonları, köy plajlarını, mağaraları, su kaynaklarını, yaylaları ve şelaleleri temsil edecek 8 alana indirgenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın diğer aşamasında, ilk aşamada belirlenen potansiyel ekoturizm alanlarının farklı yaş grubundaki kişiler üzerindeki etkilerini belirleyebilmek için 40'ar kişilik 4 farklı yaş grubuna anket çalışması uygulanmış, farklı yaş gruplarının alana bakış açısında, alanın görsel değerinde, kişiler üzerinde oluşturduğu hislerde ve bu mekânlarda gerçekleştirmek istenen etkinlikler üzerinde tercih farklılıkları olduğu ortaya konulmuştur.

Sağiroğlu ve Karayazı (2017), Akseli Belenalan köyü geleneksel kırsal konut dokusunda korumanın; ekoturizm yolu ile sürdürülebilirliğinin tespiti başlıklı araştırmasında, köyün yakın çevresi ve Akseki ilçesinde uygulanabilecek ekoturizm çeşitleri araştırılmış, alan çalışması ile köye yönelik sorun, olanak ve çevresel değerler belirlenmiş, güçlü- zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler (SWOT) tespit edilerek çevresel durum saptanmış, kullanıcılara uygulanan anketler ile sosyo-ekonomik durum belirlenmiştir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Materyali

Araştırmanın ana materyalini, Tokat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 2010 yılında hazırlamış olduğu "Kültürel Değerler Yapı Envanteri" ne kayıtlı meskenlerde ikamet edenlere yönelik anket çalışması yoluyla elde edilen orijinal veriler oluşturmuştur. Uygulanan anketler ile Tokat ilinde geleneksel mimariye sahip konutların ekoturizme kazandırılmasında etkili olduğu düşünülen konutlarda ikamet edenleri ekoturizme bakış açıları ve sosyo-ekonomik faktörlerle ilgili veriler elde edilmiştir. Konu ile ilgili önceden yapılmış çalışmalar, istatistiki veriler ve çeşitli kurum ve kuruluşlardan alınan veriler yardımcı materyali oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmada Kullanılan Yöntem

3.2.1. Verilerin toplanmasında ve örneklem seçiminde uygulanan yöntem

Araştırma verilerin toplanması aşamasında öncelikli olarak, konu ile ilgili daha önceden yapılmış olan araştırmalar incelenerek, konunun sorunlarını belirlemek ve konuyu daha iyi anlaşılması ve aktarılması açısından hangi verilerin gerektiği, bu verilerin ne şekilde elde edilmesinde ve analizinde hangi yöntemlerin uygulanmasının doğru olacağı ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tokat'ın geleneksel mimariye sahip evlerinin birçoğu koruma altına alınmamıştır. Koruma altına alınıp kaydı olan sivil mimari örnekleri yani konutlar ve ticarethaneler Tokat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü aracılığıyla tescillenmiştir. Bu çalışma için araştırma evreninin belirlemede araştırmanın güvenilirliği ve verilerinin netliği açısından Tokat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün verilerinden yararlanılmasına karar verilmiştir.

Öncelikle çalışmada, Tokat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün 2010 yılında basılmış olan "Tokat Merkez ve İlçeleri Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri" ne kayıtlı sivil mimari yapıları belirlenmiştir. Sivil mimari kategorisinde olan yapılar

Tokat Merkez, Zile, Erbaa ve Niksar ilçelerinde bulunmaktadır. Bu nedenle belirlenen ilçelerdeki konut ve ticarethaneler örneğe dahil edilmiştir. Bu doğrultuda;

Zile ilçede 53 adet sivil mimari bulunup bunların 2 tanesi Zile Belediyesi'ne aittir. Özel mülkiyet kapsamında olmadığı için alınmamış ve 51 adet sivil mimari belirlenmiştir. Tokat Merkez 120 adet sivil mimari bulunup bunların 4'ü Maliye Hazinesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü ve Kültür Turizm Müdürlüğü'ne aittir. Özel mülkiyet kapsamında olmadığı için bu 4 sivil mimari alınmamış 116 adet belirlenmiş bunların 7 tanesi de konut ve ticarethane olarak birlikte kullanılmaktadır. Toplamda Tokat merkezde 116 adet sivil mimari belirlenmiştir. Niksar ilçe 25 adet sivil mimari belirlenmiş olup, 9 tanesi ticarethane olarak kullanılmaktadır. Erbaa 1 adet sivil mimari belirlenmiştir.

Toplamda 193 sivil mimariye sahip konut ve ticarethane belirlenmiştir. Tam sayım yöntemi kullanılarak 193 yapıda konaklayanlar ile yüz yüze görüşülerek anket yapılması kararlaştırılmıştır.

3.2.2. Verilerin analizinde izlenen yöntem

Çalışmada basit yüzde hesaplarına yer verilmiş, çıkarımlarda bulunulmuş, yorumlara yer verilmiş, ayrıca yapılmış çalışmalarla desteklenmiştir.

4. KONU ile İLGİLİ KAVRAMSAL YAKLAŞIM

4.1. Sürdürülebilirlik Kavramı

Son yıllarda dünyada hızla artan nüfusun gıda ihtiyacını, diğer ifadeyle gıda arzını karşılama noktasında yetersizlikler sezilmiş ve endişe uyandırmıştır. Gıda arzı güvenliğinin gündeme gelmesiyle birlikte ülkeler çeşitli çözüm arayışına yönelmişlerdir. Türkiye’de ekmek israfının önemi üzerinde durulmuş ve destek kampanyaları yürütülmektedir. Açlık sorunsalının gelişmemiş dünya ülkelerinde boy göstermesi, gelişmiş ülkeleri de bu noktada çareler aramaya zorlamıştır. 1960’lı yılların sonlarına doğru ekosistemdeki dengelerin bozulmasıyla kıt kaynaklar tehlike arz etmeye başlamıştır. Bu süreç doğrultusunda endüstriyel gelişme noktasında dünya sürdürülebilirlik kavramıyla tanışmıştır.

Sürdürülebilirlik kavramı genel anlamıyla belirsiz bir süre boyunca bir durum veya sürecin sürdürülebilme kapasitesini ifade eder. Bu genel anlamıyla sürdürülebilirlik birçok farklı şekillerde algılanabilmekte ve tanımlanabilmektedir. Sürdürülebilirlik, temelde ekoloji ve ekolojik sistemlerin fonksiyonlarını, süreçlerini ve üretkenliğini gelecekte de devam ettirebilme yeteneği olarak algılanmaktadır (Yavuz, 2010).

Çetin (2010)’e göre, sürdürülebilirlik, 1972 yılında Stockholm’de yapılan Dünya Çevre Konferansı Raporu’nda yer verilen eko-gelişme kavramı çerçevesindeki tartışmalara bağlı olarak gelişmiş olmakla birlikte, ilk kez 1987 yılında Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu (World Comission on Environment and Development) tarafından hazırlanan raporla birlikte kullanılır olmuştur (Gezer, 2013).

Mengi ve Keleş (2003)’e göre ise, sürdürülebilirlik kavramı ilk kez, Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından 1982 yılında kabul edilen Dünya Doğa Şartı belgesinde yer almıştır. Buna göre insanların yararlandığı ekosistem, organizmalar, kara, deniz, ve atmosfer kaynaklarının optimum sürdürülebilirliğini başarabilecek biçimde yönetilmeleri gerektiği ancak bunun ekosistemlerin ve türlerin bütünlüğünü tehlikeye atmayacak biçimde yapılması öngörülmektedir (Yazar, 2006).

Sürdürülebilirliğin herkesçe bilinen ve Brundtland Komisyonu'nun yaptığı tanım Knoflacher ve Ocalır (2011)'e göre şöyledir; şimdiki neslin gereksinimlerini karşılarken gelecek neslin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeyen gelişme. (TheBrundtland Report, 1987).

Sürdürülebilirlik sözcüğü dilimizde, İngilizce “sustainability” sözcüğünün karşılığı olarak kullanılan, fakat Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı Türkçe Sözlükte karşılığı bulunmayan bir kavramdır. Zaten sürdürülebilirlik sözcüğü de uluslararası düzeyde tek başına pek bir anlam ifade etmemekte; doğal kaynakların kullanımı, hava kirliliği, doğaya bırakılan atıklar, çevre, ekonomi, kalkınma gibi doğrudan insan iradesine ve edimlerine bağlı kavramlarla ilişkili olarak kullanılmaktadır (Akgül, 2010). Sürdürülebilirlik kavramı beşeri yaşamın bir gerekliliği olarak ortaya çıkmış ve tarımın, kentlerin, turizmin, teknolojinin vb. birçok örneğin sürdürülebilirliği, farklı alanlarda örnek niteliği taşımıştır. Hepsi farklı toplumsal boyuttadır, ancak ortak olan özellikleri insanın geleceğini konu almaları ve hangi alan için düşünülüyorsa o alanın kaynaklarının korunmasını amaç edinmeleridir (Beyhan ve Ünügör, 2005).

Bu doğrultuda genel bir sürdürülebilirlik kavramı tanımlanacak olursa, “kıt kaynakların sürekliliği için, tüketim toplumunun da özelliklerini göz önünde bulundurarak çevre ve ekosisteme duyarlılığın gözetilmesidir” denilebilir.

4.2. Sürdürülebilirlik ve Çevre İlişkisi

Sürdürülebilirliğin temelinde ekosisteme ve çevreye duyarlılık yatmaktadır. Çevre bu noktada sürdürülebilirlik açısından büyük önem teşkil etmektedir. Küresel kirlenmenin artmasıyla ve değişen iklim koşulları ülkeleri çevre konusunda yeni eylem planlarını uygulamaya koymaktadır. Bu uygulamalardan biri olan karbon ayak izi, genel bir ifadeyle; karbondioksit birimi cinsinden ölçülüp, üretilen sera gazının insan faaliyetlerinin çevreye verdiği zararın ölçülmesidir. Bu noktada karbon ayak izini azaltma yönünde, atıkların azaltılması, tükenbilir enerjiler yerine yenilebilir enerjilerin tercih edilmesi, şahıs araçları yerine toplu taşıma araçlarının tercih edilmesi gibi öneriler geliştirilmiştir.

1970’li yıllardan bu yana çevre sorunları dünyanın bütün ülkelerinin ana gündem konularından biri haline gelmeye başlamıştır. Bu konuda çok sayıda raporlar yazılmış, uluslararası toplantılar gerçekleştirilmiş, bu toplantılarda alınan kararlar doğrultusunda çeşitli sözleşmeler, anlaşmalar ve eylem planları kabul edilmiştir. Bu düzenlemelerin her biri ülkelerin uygulamış oldukları politikalara yansımıştır. Bütün bu düzenlemelerin nedeni çevre sorunlarının küresel niteliğe sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Doğal varlıklar üzerinde gelecek kuşakların da söz hakkı sahibi olduğu düşüncesi küresel çevre politikalarının en önemli yanlarından birisidir (Turan ve Güler, 2013). 1970’li ve 1980’li yıllarda iyice artan sanayi faaliyetleri ve teknolojik hareketlilik, çevre sorunları ve kalkınma ikileminin artık kabul edilemez bir noktaya ulaştığını göstermiştir. 1983 yılında BM Genel Sekreteri tarafından değişimin dünya çapında gündemini oluşturmak üzere görevlendirilen Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu’nun raporunu hazırlamaya başladığı Ekim 1984’ten Nisan 1987’ye kadar olan süreçte çevre krizlerinin boyutu gittikçe artmıştır. Çevrenin önem kazanması sürdürülebilirlik kavramıyla ilişkisi daha da anlamlı olmuştur (Yontar, 2008). Brezilya’nın başkenti Rio De Janerio’da 1992 yılında yapılan Çevre ve Kalkınma Zirvesi’nde, çevresel sürdürülebilirliğin objektif politikalar yardımıyla korunması ve geliştirilmesi için gerekli çalışmaların başlatılması yönünde kararı alınmıştır. Bu konudaki iddialı çalışmalardan biri Çevresel Sürdürülebilirlik İndeksi (ÇSİ)’nin hazırlanmasıdır. Bu indeks World Economic Forum, Yale Üniversitesi ve Columbia Üniversitesi tarafından birlikte hazırlanmaktadır. İndeks 67 alt değişken verinin kullanılması ile hesaplanan 22 göstergeden oluşur. Bu 22 gösterge ise çevresel sistemin kalitesi, bu sistemin stres seviyesi, insan nüfusunun çevresel bozulmaya karşı hassasiyeti, çevresel strese karşı sosyal ve kurumsal kapasitenin ölçüsü ve dünya çapında temizlikçilik olmak üzere 5 değişkenden oluşan bir temel yapının değerlerini ifade etmektedir (Güney ve Bakırtaş, 2011). Çevrenin sürdürülebilirlik noktasında önem kazanmasından sonra uluslararası sözleşmelerde artış olmuştur. Aşağıda bu sözleşme ve protokollerin isimleri verilmiştir (Anonim 2015b);

- Tehlikeli Atıkların Sınır ötesi Taşınımına ve Bertarafına İlişkin Basel Sözleşmesi (Yürürlüğe giriş tarihi: 05.05.1992)
- Kalıcı Organik Kirleticiler (POPs) Sözleşmesi (Yürürlüğe giriş tarihi: 17 Mayıs 2004)

- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (Yürürlüğe giriş tarihi: 21.03.1994)
- Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi (Yürürlüğe giriş tarihi: 22.09.1988)
- Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Uzun Menzilli Sınır ötesi Hava Kirliliği (CLRTAP) Sözleşmesi (Yürürlüğe giriş tarihi: 16 Mart 1983)
- Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Barselona Sözleşmesi (Yürürlüğe giriş tarihi: 12 Haziran 1981)
- Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması (Bükreş) Sözleşmesi (Yürürlüğe giriş tarihi: 1994)
- Petrol Kirliliği Zararlarının Tazmini İçin Bir Fonun Kurulmasıyla İlgili Uluslararası Sözleşme (FUND 1992) (Yürürlüğe giriş tarihi: 1992)
- Petrol Kirliliğinden Doğan Zararın Hukuki Sorumluluğu ile ilgili Uluslararası Sözleşme (CLC 1992) (Yürürlüğe giriş tarihi:1992)
- Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin önlenmesine Dair Sözleşme (MARPOL) (Yürürlüğe giriş tarihi: 2 Ekim 1983)
- Akdeniz'de Tehlikeli Atıkların Sınır ötesi Hareketleri ve Bertarafından Kaynaklanan Kirliliğin Önlenmesi Protokolü (İzmir)
- Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü (Yürürlüğe giriş tarihi: 01.01.1989)
- Kyoto Protokolü (Yürürlüğe giriş tarihi: 16.02.2005)
- Olağanüstü Hallerde Akdeniz'in Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Yapılacak Mücadele ve İşbirliğine Ait Protokol (Yürürlüğe giriş tarihi: 2004)
- Akdeniz'de Gemi ve Uçaklardan Yapılan Boşaltımlardan ya da Denizde Yakmadan Kaynaklanan Kirlenmenin Önlenmesi ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Protokol
- Karadeniz Deniz Ortamının Kara Kökenli Kirlenmelere Karşı Korunması (LBS) Protokolü (Yürürlüğe giriş tarihi: 1994)
- Karadeniz Bölgesi'nde Biyoçeşitlilik ve Peyzajın Korunması Protokolü (Yürürlüğe giriş tarihi: 1994)

- Karadeniz Deniz Ortamının Boşaltmalardan Kaynaklanan Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü
- Karadeniz Deniz Ortamının Olağanüstü Durumlarda Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerin Kirlenmesiyle Mücadele İşbirliğine Ait Protokol
- Akdeniz'in Kara Kökenli Kaynaklardan Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü (Yürürlüğe giriş tarihi: 18.03.1987)
- Bazı Tehlikeli Kimyasalların ve Pestisitlerin Uluslararası Ticaretinde Ön Bildirimli Kabul Usulüne Dair Rotterdam Sözleşmesi (Yürürlüğe giriş tarihi: 24 Şubat 2004)
- Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu Endüstriyel Kazaların Sınır aşan Etkileri Sözleşmesi (Yürürlüğe giriş tarihi: 19 Nisan 2000)

Ulusal ve uluslararası yapılan çevre konusundaki toplantılar, kongreler ve protokoller sempozyumların çıktıklarına bakıldığında ortak olan karar, çevrenin sürdürülebilirliği sağlamak olduğu görülmektedir. Artan küresel ısınma gibi ekolojik faktörler çevreye verilen önemi daha da artırmıştır. Bu bağlamda endüstriyel sektör başta olmak üzere, diğer birçok üretim ve hizmet sektörleri çevresel sürdürülebilirliği baz alan politikalar izlemektedir.

4.3. Sürdürülebilirlik-Kalkınma İlişkisi ve Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma kavramından önce kalkınma kavramını incelenmelidir. Torunoğlu (2003) kalkınmayı, klasik kapitalist model tarafından belirlenen günümüz modern toplumlarında salt ekonomik bir çerçevede, kişi başına düşen gelirin artırılması olarak tanımlanmıştır. Bu modelin tanımladığı kalkınma sonuçta sınırsız üretim ve sınırsız tüketime dayandırılmıştır.

Sürdürülebilirliğe ilişkin kaygılar Malthus ve Jevons gibi kimi 18. ve 19. yüzyıl iktisatçılarına kadar götürülebilse de “sürdürülebilir kalkınma” kavramının doğuşu 20. yüzyılda çevreye ilişkin kaygıların ortaya çıkışına rastlamaktadır. Beder'e göre (1994), çağdaş çevrecilik akımlarının 1960 ve 1970'lerde ortaya çıkan ilk dalgası, geleneksel doğanın korunması kaygısından, olası küresel bir çevresel krize karşı farkındalığa

dönüştürmüştür. Bu birinci dalgadan etkilenen çevreciler, ekonomik büyümeyi, sanayileşmeyi, batı kültürünü ve teknolojiyi çevre sorunlarının sorumlusu olarak görmüştür. Çevreciler, nüfustaki hızlı artışı ve endüstriyel etkinlikleri sürdürülebilmenin, gezegenin kaynaklarını ciddi biçimde tüketmeksizin ve insanlar tarafından üretilen atık maddeler ve kirlilikle baş etme kapasitesine aşırı yüklenmeksizin mümkün olmadığını öne sürmüşlerdir (Yeni, 2014).

Sürdürülebilirlik ifade edilirken çoğunlukla ekonomik kavramlarla beraber ele alınmıştır. Bu sebeple sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma çoğu zaman eş anlamlı kullanılmıştır. Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun yaptığı tanımda sürdürülebilir kalkınma kavramı “bugünün insan ihtiyaçlarını gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini feda etmeden karşılanabilmesi” olarak ifade edilmektedir. Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun tanımından hareket edildiğinde sürdürülebilirlik, insan faaliyetlerinin bütünü üzerinden sağlanabilmekte, bu ise çok farklı konuları kapsamaktadır. Birleşmiş Milletlerin 2005 Dünya Zirvesinde sürdürülebilir kalkınma üç alt başlıkta tanımlanmıştır; ekonomik kalkınma, sosyal kalkınma ve çevrenin korunması (Yavuz, 2010).Sürdürülebilir kalkınma kavramı ortaya atıldığından beri çok defa ve farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Bu durum, kavramın belirsizleşmesine neden olmuştur. Tanımlar, genellikle tanımı yapanların akademik dallarını yansıtacak biçimde oluşturulmuştur. İktisatçılar, çoğu zaman yaşam standartlarının belli bir düzeyde korunması gerekliliğini vurgulamaya eğilimliken, çevre bilimciler biyoçeşitlilik ve çevre bilimsel esneklik (ecologicalresilience) yönüyle ilgilenmişler, sosyologlar ise topluluklar içindeki sosyolojik bağların ve karşılıklı ilişkilerin korunması gereksinimine öncelik vermişlerdir (Yeni, 2014).

Sürdürülebilir kalkınma kavramına bakıldığında “sürdürülebilir” ve “kalkınma” şeklinde iki kelimelerinden oluşmaktadır. “Sürdürülebilir” kelimesi Türk Dil Kurumu'nda yer almıyorken “kalkınma” kelimesi ise, isim olarak “kalkınma işi, iyileşme, şifa bulma” anlamlarına gelmektedir. “Sürdürülebilir” kelimesi yerine en yakın kelime “sürdürme” kelimesidir. Türk Dil Kurumu'nda “sürdürme” kelimesi “sürdürme işini yaptırmak, devam ettirmek” anlamına gelmektedir. Bu noktada düşünülürse sürdürme kelimesinden türetilen “sürdürülebilirlik” bir durumun, bir şeyin sürmesini, devamını sağlamak

anlamında kullanılabilir. Kavrama genel olarak bakıldığında İngilizce karşılığı “sustainabledevelopment” olan “sürdürülebilir kalkınma” kelimesi bir iktisat terimidir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı ve sürdürülebilir kalkınma anlayışının tarihsel süreç içinde, fikir tabanından toplumsal eylem planına dönüşme aşamaları ele alınmıştır. Bu aşamalar sürdürülebilir kalkınma ibaresinin Birleşmiş Milletler Stockholm Konferansı’ndan başlayarak 2002’deki Johannesburg Zirvesi de dahil olmak üzere yapılan altı uluslararası konferansla bu dönüşme ivme kazanmıştır (Ozmehmet, 2008). Sürdürülebilirlik kavramı adından anlaşılacağı üzere gelişmeyi içermektedir. Ancak durgunluk ya da büyüme, koruma ya da değiştirme kastedilmemektedir. Küresel yaşam alanlarındaki bütün sistemlerin sürdürülebilir kullanımının geliştirilmesi ve bu doğrultuda bazı ölçütlerin belirlenmesi ve gelişimin sürekliliğinin sağlanmasının önemli olduğuna vurgu yapılmaktadır (Kaya ve Tomal, 2011).Aslında sürdürülebilir kalkınma, belirli varsayımlar üzerinde inşa edilen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu varsayımların neler olduğunu şu şekilde açıklayabiliriz (Kılıç, 2012);

1. Bazı kalkınma yaklaşımları sürdürülebilir, bazıları sürdürülemez niteliktedir.
2. Bugüne kadar uygulanan kalkınma yaklaşımlarının hepsi de sürdürülemez niteliktedir.
3. Bütün dünya toplumları mevcut kalkınma yaklaşımlarını sürdürülebilir olanla değiştirmek zorundadır.
4. Yeni kalkınma yaklaşımları eski kalkınma yaklaşımları üzerinde inşa edilecektir.

Sürdürülebilir kalkınma; ekolojik denge ile ekonomik büyümeyi birlikte ele alan, hem doğal kaynakların etkin kullanımını sağlayan hem de çevresel kaliteye önem veren bir kavramdır. Bir ülkede sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi ekolojik sürdürülebilirlik, ekonomik sürdürülebilirlik ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasıyla gerçekleşecektir. Yani kuşaklar arası kaynak kullanım etkinliğine sahip sürdürülebilir kalkınma olgusu; doğal sermayeyi tüketmeyen, gelecek kuşakların da gereksinimlerine sahip çıkan, ekonomi ile eko-sistem arasındaki dengeyi koruyan, ekolojik açıdan sürdürülebilir nitelikte olan bir ekonomik kalkınmadır. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımında dört anahtar kavram vardır:

- a) Yoksulluk ve mahrumiyetin giderilmesi,
- b) Çevre kalitesini artırıcı kalkınma,

- c) İnsana önem veren kalkınma,
- d) Kurumsal değişim, yani her kademedeki kararlarda ekonomi ve ekolojiyi birleştirme (Richardson, 1995).

Sürdürülebilir kalkınma anlayışının bu dört anahtar kavramıyla birlikte, kırsal kalkınma projelerine yerleşmeye başlaması ülkeleri daha çevreci, daha fazla insana önem veren ve refah düzeyini arttırıcı politikaların uygulanması sonucunu ortaya çıkarmıştır (Gürlük, 2001). Sürdürülebilirlik ile kalkınma birbiri ile ilişkili kavramlardır. Kalkınmanın gerçekleşmesi sürdürülebilirlikle ile mümkün olmaktadır. Sürdürülebilir bir kalkınma için sadece ekonomi veya çevre alanında odaklanılmayacağı bilinmektedir.

Çağlar (1998), bütün bu bilgiler ışığında ekonomik kalkınmanın, ekonomik büyümeden daha geniş kapsamlı olduğu, büyümenin gelişme ve gelişmenin de büyüme üzerindeki etkilerinden dolayı aralarında ayırım yapmanın bir hayli güç, hatta imkânsız olduğu ifade edilebilir. Daha öncede bahsettiğimiz gibi, sürdürülebilir büyüme tamamen ekonomik olarak algılanmakta veya anlam ifade etmektedir. Bu durumda çevrenin korunması ve doğal kaynakların yönetimi, büyüme modeli içerisinde bir aksesuar niteliğine bürünmektedir. Bu bakış açısı, sürdürülebilir kalkınmayı, sürdürülebilir büyüme olarak anlamamıza neden olmaktadır. Oysa amaç, sürdürülebilir kalkınmadır. Diğer taraftan sürdürülebilirlik, nesnelerin ve süreçlerin değişebilme ve dolayısıyla da gelişebilme özelliğinin korunabilmesini ifade ettiği için önemli olan, sürdürülebilirlik özelliğinin sürdürülmesidir (Alagöz, 2004). Öte yandan kalkınmanın çevre ile uyumlu olması gerekmektedir. Bu gereklilik "sürdürülebilir kalkınma" kavramı ile ifade edilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, ülkenin gelişme hedeflerine, doğal, kültürel kaynakları ve çevreyi bozmadan gelişmeye ilişkin tüm çabaları içermektedir. Büyüme ve gelişme, çevre ile uyumlu olduğu sürece sürdürülebilir olarak algılanabilir. Bu durumda sadece milli gelir artışı skalasında ölçülen ekonomik büyümenin, kalkınmanın sürdürülebilir olduğu anlamına gelmediği anlaşılmaktadır. Sürdürülebilir bir kalkınmanın gelecekte büyümeden gelişme fikir çerçevesi içine yerleştirilmesi gerekmektedir. Bunu sağlayabilmek için ekonomilerin maddesel çerçevenin dışına çıkması, kalkınmanın niceliksel büyüme yerine niteliksel gelişme felsefesi içinde gerçekleştirmenin zorunlu olacağı anlaşılmaktadır (Köktürk, 2002).

4.4. Ekoturizm Kavramı

Ekoturizm kavramı literatür değerlendirildiğinde, 1965’lerde Hetzer’in turistler çevre ve kültürler arasındaki etkileşimleri konu alan çalışması ile karşılaşılacaktır. Hetzer daha sorumlu bir turizm için dört ana husus ortaya koymaktadır. Minimum çevresel etki, yerel kültüre minimum etki ve maksimum saygı, yerel ekonomi için maksimum fayda ve turistlerin maksimum deneyim kazanması olarak özetlemektedir (Çelem ve Kılıç Benzer, 2007).

Kurter ve Ünal (2009)’a göre, ekoturizm teriminin etimolojisi konusunda literatürde bir fikir birliği yoktur. Bazı araştırmacılar, terimin kökeninin Hetzer’in 1965 yılında ekoturizmle ilgili yazılarına kadar dayandığını savunmaktadırlar. Hetzer’e göre ekoturizm; özellikle kuşlar ve diğer yaban hayatı, doğal alanlar, kayalıklar, mağaralar, fosil alanları, arkeolojik sitler, sulak alanlar ve nadir türler veya tehlike altındaki türlerin bulunduğu alanlar gibi doğal ve arkeolojik kaynaklara dayanan turizmdir (Caldicott ve Fuller, 2005).

Demir(2006)’e göre, ekoturizm kavramı, kökeni Yunanca oikos (ev) ve logos (kelime)’a dayanan, organizmalar ve onların çevresi ile ilişkilerini inceleyen ve bilimsel olarak ekoloji olarak adlandırılan kelimedenden ortaya çıkmıştır. İnsan diğer organizmalar gibi çevresi ile etkileşim halindedir. Ekoloji doğal olarak biyolojik toplulukların korunması kadar, yerel kültürlerle saygıyı da gerektirmektedir. Buradan hareketle ekoturizm, ev sahibi bölgenin farklı özelliklerinin en az hasar görmesini sağlayacak ziyaret etkinliklerini ifade eder (Yamaner, 2008).

Erdoğan (2003)’a göre, ekoturizmin ilk tanımı ise Cabellos-Lascurain (1983) tarafından yapılmıştır. Cabellos-Lascurain ekoturizmi, doğadan zevk alma ve doğanın kıymetini bilme şeklinde tanımlamıştır (Koçoğlu, 2008).

Öztürk (2005)’e göre; ekoturizm olgusu ilk olarak 1987 yılında Ceballas-Lascurian tarafından, “insanın olumsuz etkilerinin nispeten az olduğu alanlara manzara, bitki örtüsü ve hayvanların yanı sıra geçmişte ve günümüzde halen bulunan kültürel kaynak

değerlerine hayranlık duymak, hoşlanmak ve özel bir çalışma yapmak için yapılan seyahatler” olarak tanımlanmıştır (Kurter ve Ünal, 2009).

Ekoturizmin eski ve yeni bütün tanımlarında, faaliyetin doğaya yönelik olmasının nedeni olarak, örneğin, doğaya geri dönme arzusu, doğayı deneyimleme isteği, günlük yaşamın baskılarından kaçma, doğayı yok olmadan görme isteği gibi çok daha özel ilgi ve amaçlar verilir; bu sırada, seyahat ve turizm endüstrisinin pazar genişletme amacı ya iletilmez ya da hizmet verme olarak sunulur (Nazmiye Erdoğan ve İrfan Erdoğan, 2005).

4.5. Sürdürülebilir Turizm

1960’ların ortalarında gerek ekonomik büyüme, gerekse teknolojik ve endüstriyel ilerleme eleştirel bir gözle incelenmeye başlanmıştır. Öncelikle doğal çevrede fark edilen olumsuz değişimler bazı duyarlı bireyler ve gruplarca belirlenmiş ve ekonomik, teknolojik gelişmeleri planlayan ve gerçekleşmesi için her türlü çabayı gösteren hükümetlere uyarılar halinde iletmeye başlanmıştır. Özellikle çevrecilerin öncü hareketleri, toplum bilimi ve tarih zenginliklerini inceleyen bilim dallarından gelen eleştirilerle beslenmiştir. İşte bu dönemde doğal ve insan yapısı çevreye zarar vermeyen teknoloji, ekonomik büyüme hızı arayışları, baskı gruplarının eylemleri ile kamuoyuna yayılmıştır. Aynı yayılma turizmde de gerçekleşmiş ve var olan "Saldırgan Turizm" çeşidinin yerine geçebilecek "Alternatif Turizm" arayışları başlamıştır (Çakılcıoğlu,1996).

Atalık ve Gezici (1994)’ye göre, kalkınma ya da bölgesel gelişmede önemli bir alt sektör olarak nitelediğimiz turizm, çevre ve doğal kaynaklarla olan sıkı ilişkisi nedeniyle kalkınma ve çevre çelişkisinin uyumluluğa dönüştürülmesi gereğini ortaya koymaktadır. İşte bu noktada, çevre ve ekonomi ile turizmi gittikçe artan bir önemle birbirlerinin parçası olarak geliştirmek, çevre kalitesini sürdürmek, kalkınmayı eşitlemek temel hedeflerini içeren sürdürülebilir turizm kavramı ortaya çıkmaktadır. Sürdürülebilir turizm, her aşamasında toplumsal sorumluluk, ekonomik verimlilik ve ekolojik duyarlılığı içermektedir. Bu bağlamda yumuşak turizm, ekolojik turizm, doğa turizmi, kırsal turizm gibi çeşitli tanımlamalar kullanılmaktadır (Beyhan ve Ünügür, 2005).

Sürdürülebilir turizm, turizme kaynak olan bölgesel ve yerel çekiciliklerin korunup geliştirilerek devamlılığını sağlamak olarak ifade edilebilir (Avcıkurt, 2003).

Ekoturizm kavramı, turizm çevre ilişkilerinin önem kazanması ve sürdürülebilirlik tartışmaları ile birlikte gündeme gelerek popüler olmuş, sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Kitle turizmine bir tepki ve alternatif olarak 1990'lı yıllarda gelişme gösteren ekoturizm, kırsal ve kültürel turizmin unsurlarını içermekte ve hassas doğal ve kültürel alanlarda geliştirilebilecek en uygun turizm türü olarak ifade edilmektedir (Kaypak, 2010).

4.6. Sürdürülebilirlik ve Ekoturizm İlişkisi

Doğa temelli turizm toplumda çeşitli sosyal ve ekonomik faydalara yol açmaktadır. Doğa temelli turizmin ekonomik faydalarından daha çok bahsedilmektedir, Bunun nedeni ekonomik faydaların. Somut sosyal faydalara nazaran çok daha kolaylıkla ölçülebilmesidir. Yapılan araştırmalara göre doğal alanlarda yaşayan insanlar rekreasyon ve turizm faaliyetlerine katılmada ekonomik kar görmemektedir. Örneğin Minnesota devlet parkında toplumsal paydaşlarına göre parklar kendi yerli insanlarına nadir Açık hava rekreasyon faaliyetlerine katılma yardımcı olmaktadır aynı zamanda bu faaliyetlere katılma doğal alanların yok olmayacağına dair bir güvenlik duygusu vermektedir. Rekreasyon faaliyetleri aynı zamanda yerel toplumun yaşam kalitesini ve bireysel sağlıklarına katkı sağlayacağı bununla da toplumsal refahı arttıracığı bilinmektedir. Dünya Turizm Örgütü'nün 1998 yılında yayınladığı rapora göre, 1990 'lı yıllardan bu yana hızla gelişen turizm endüstrisi içinde, doğa temelli ekoturizm hızla gelişen bir sektör olarak dikkat çekmektedir (İsayeva ve Kasalak, 2016). Sürdürülebilirlik ekoturizm ile entegre olarak kullanılan bir terim olmuştur. Çünkü sürdürülebilirlik, ekoturizmi kapsamaktadır.

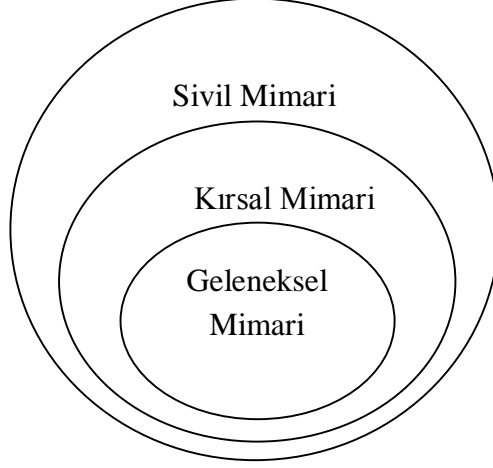
Son zamanlarda turistler, turizmde sürdürülebilirliğin önemi konusunda giderek artan bir şekilde bilinçlenmektedirler. 2015 yılı içinde yapılan araştırmalar, sürdürülebilir turizm konusunda bilinçli ve harcamalarını çevre dostu tercihler doğrultusunda gerçekleştiren turistlerin özellikle son on yılda 1/3 oranında arttığını göstermektedir (White, 2016).

Hollanda’da kar amacı gütmeyen Uluslararası bir Örgüt olan SNV Kalkınma Örgütü tarafından 2009 yılında yapılan bir araştırmaya göre; seyahat eden 58.5 milyon Amerika vatandaşı, çevreyi koruma ve muhafaza etme çabası içinde olan seyahat acentalarını tercih etmektedirler (Güneş, 2016).

Kültür Turizm Bakanlığı (1999)’na göre sürdürülebilir turizmin gerçekleştirilmesinde, turizm-çevre-insan etkileşiminin yaşandığı, doğal ve kültürel değerleri içeren tüm kaynakların korunarak gelecek nesillere aktarılması önem taşımaktadır. Bu aktarımın başarılması, tüketicinin değişen tüketim anlayışı ve ekoturizm ölçütlerine dayanır. Sürdürülebilir turizmle birlikte, ekoturizm ve sorumlu turizm kavramları da kullanılmaktadır. Sürdürülebilir turizm kavramı, turizm ile çevre arasındaki ilişkiye işaret etmektedir. Varlığını tamamen çevre ve insan üzerine kurgulayan turizm endüstrisi için turizmde sürdürülebilirlik, ancak uzun dönemli olma stratejisi ile anlam kazanabilmektedir. Aksi takdirde bugünkü kuşakların da artık yararlanamadığı turizm kaynaklarından gelecek kuşakların da yararlanması mümkün olamayacaktır. Ekoturizm kavramı, içinde güçlü bir doğa bağlantısını ve sosyal sorumluluk duygusunu birlikte taşımaktadır. Ekoturizm, doğal çevre ile turizm faaliyetini bağdaştıran, çevrenin olumsuz etkilenmesi konusunda sorumluluk güdüsü ile hareket etme esasına dayalı bir turizm faaliyetidir (Karacan ve ark., 2015).

4.7. Sivil, Geleneksel ve Kırsal Mimari

Bu üç kavram aslında birbiri ile bağlantılı kavramlardır. Sivil mimari kavramı geleneksel ve kırsal mimari kavramlarını kapsamaktadır. Örnek üzerinden anlatmak gerekirse, Tokat ilinde bulunan kültürel miras kapsamındaki korumaya alınmış evler, ev olması sebebiyle birer sivil mimari olup, Tokat’ın kırsalında bulunduğu ise kırsal mimari olarak değerlendirilmektedir. Tokat’a özgü olmaları yani Tokat yöresine ait detay barındırmaları ise geleneksel kavramını ortaya koymaktadır.

Şekil 4.1. Sivil, kırsal ve geleneksel mimari kavramları ilişkisi

Askeri ve dini tarzdaki mimariler dışında kalan diğer mimari yapılar sivil mimari olarak tanımlanabilir. Sivil mimarinin kapsadığı yapılar genelde; konutlar, konaklama imkanı sağlayan yapılar, ticarethane olarak kullanılan yapılar ve umumi olarak herkesin faydalanabileceği tarzda yapılmış olan yapılar girmektedir. Tarihte sivil mimari örnekleri kültürel değeri olan yapılar olarak bilinirler. Bu değerlerin önemine ilişkin yapılmış birçok çalışma mevcuttur. Bu yapılar restorasyon çalışmaları ile ayakta tutulmaya çalışılmakta ve gelecek nesillere aktarılmaya çalışılmaktadır.

Kırsal mimarinin karakteristiğini belirleyen en önemli özellikler coğrafi konum ve iklim, gelenek ve görenekler ile üretim ve tüketim biçimleridir (Muşkara, 2017). Kırsaldaki mimari o bölgeye ait izler barındırması geleneksel diğer bir ifadeyle yerel mimariyi ortaya çıkarmaktadır. Batur ve Gür (2005)'e göre, Anadolu kırsal mimarisini oluşturan başlıca 4 etken;

1. İklim, topoğrafya gibi çevresel etmenler
 2. Yaşama biçimi, çevre/meکان-konut kullanımı gibi kültürel etkenler
 3. Ailenin büyüklüğü ve sosyo-ekonomik yapısı gibi sosyal etkenler
 4. Bireysel yaşama yoğunluğu ve benlik algısı gibi bireysel etkenler (Muşkara, 2017)
- Geleneksel mimari, bir bölgenin kendine özgü yapı unsurlarının sivil, mimari üzerinde göstermiş şekli olarak tanımlanabilir.

4.8. Geleneksel Mimari de Sürdürülebilir Ekoturizm İlişkisi

Sürdürülebilirlik, turizm ve mimarlık disiplinleri için incelenen bir kavramdır. Geleneksel mimari yapıların turizme kazandırılması noktasında sürdürülebilirlik büyük önem arz etmektedir. Yöresel turizm projelerinin devamlılığı açısından ve yöresel mimarının turizmin aşındırıcı etkilerinden koruma noktasında sürdürülebilirlik gereklidir. Turizmde beşeri faktörlerin etkisi fazla olduğundan turizm destinasyonları beşeri faktörler tarafından yıpratıcı etkileri görülmektedir. Turizm objelerinin sürdürülebilirliği bu noktada önemlidir. Ayrıca turizm projelerinin uygulama noktasında yarım kalması yörenin kalkınmasında olumlu etkisi yetersiz kalmaktadır. Sürdürülebilirlik bu noktada da devreye girmektedir. Projelerin devamlılığı sürdürülebilirlik ile doğru orantılıdır olarak ilerlemektedir. Ekolojik mimarlık ve yerel mimari kavramları çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Ancak her iki tanımlama farklılıklar olsa da ortada olan mimari yapı aynıdır.

Son yıllarda kültürel değerlere verilen önemin giderek artması, çevre, ekoloji, sürdürülebilirlik gibi kavramların gündemde tutulması, malzeme ve teknolojiye bağlı faktörlerin mimari mirasın önemli bir girdisi olduğu gerçeği ve bu konularda duyarlılık gösterilmesine yönelik eğilimlerin arttığını görmekteyiz. Bu çerçevede ekolojik mimarlık, insana saygılı, fiziksel çevreyi biyolojik, kültürel ve psikolojik boyutlarıyla ele alan, binanın tasarımından yıkımına dek, yapının tüm girdi ve çıktılarının ekolojik sistemle uyum sağlayabilen, çevreye zararsız atık madde oluşumu sağlayan mimarlık türü olarak tanımlanabilir (Çetin, 2010). Yerel mimari kavram olarak, ilk kez 19. yy da kültür bilimciler tarafından kırsal yaşamın kayıt altına alınmıştır. Özellikle Avrupa'da Viktoryan tarzda Art and Craft ve Pre-Raphaelite akımlarının romantizmi altında mimari resimle buluşmuştur. İlerleyen yıllarda bu resimler mimarlık okullarının dikkatini geleneksele çekerek akademik ve profesyonel açıdan incelenmeye başlanmıştır. Yeteri kadar önem gösterilmemiş olacak ki, bu konu antropolojik incelemeden öteye gidememiş fakat çalışmaların sonuçları "Mimarsız Mimari" adıyla 1964 yılında Bernard Rudosky küratörlüğünde The Museum of Modern Art (MoMA) 'ta ortaya çıkmıştır (Kıstır ve Kurtoğlu,2018). Latince “vernacutus” kelimesinden türeyen “Yerel” kelimesi; genel kullanımda dil ya da kişilerin lehçesi anlamına gelirken mimaride niteleyici durumu ifade etmektedir. Mimarlık bakış açısıyla “yerel”; geniş ve türdeş bir grubun üyesi olan

farklılaşmamış yapı formunu aktarmak için kullanılmaktadır. Aynı zamanda kavram, bir yöreye özgü, kültürünü özümsemiş, toplum ile bütünleşmiş değerleri ifade etmektedir ve çalışma-tasarım, yapım-kullanım gibi mimari bölümleri özgün bir bütün olarak bir araya getirir. Literatürde yerel mimarlık için; geleneksel mimarlık, yerli mimari, kırsal mimarlık, spontane mimarlık, halk mimarlığı, mimarsız mimarlık, yöre mimarisi, anonim mimarlık, vernaküler mimari gibi isimlerin kullanıldığı görülmektedir. “Vernacutus” kelimesinin “yerli, ülkeye özgü olan” anlamını Türkçe literatürde en iyi karşılayan kelimenin “yerel/vernaküler” olduğu kabulüyle çalışma içinde “vernacular architecture” karşılığı olarak “yerel mimari” tanımı kullanılmaktadır (Kısa Ovalı ve Delibaş, 2016).

Yukarıdaki tanımlamalardan ortaya çıkararak, yerel mimarinin bölgenin iklimsel ve ekolojik değerleriyle örtüştüğü yapılar olduğu bir gerçektir. Ekoturizm de çevreyi koruma ve sürdürülebilirliği sağlama bileşenlerine sahip olması nedeniyle yerel mimari ile aralarında sıkı bir bağ oluşmaktadır. Yerel mimarinin ekoturizm kapsamında sürdürülebilir bir şekilde turizme kazandırılmasında gerek yapısal gerekse uygulama noktasında bir engel teşkil etmemektedir. Ekoturizm kavramı, geleneksel turizm kavramından farklı olarak çevreye duyarlılık arz ettiği için ve sürdürülebilirliği temel koşul gözetmesi nedeniyle yerel mimari için tehlike arz etmemektedir. Aksine kendi haline bırakılmış, terkedilmiş veya restore edilmemiş geleneksel mimariye sahip yapıların hem turizm ile ekonomiye kazandırılmasında hem de tekrardan geleneksel jenerasyonlara aktarılmasında ekoturizmin rolü büyüktür.

5. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN GENEL DURUMU

Araştırmanın yapıldığı yer olan Tokat, Karadeniz Bölgesi'nde yer alan kendine özgü tarihi bir dokuya sahip bir ildir. Orta Karadeniz Bölümü'nde yer alan şehir, doğal güzelliklerini ve tarihini günümüze korumuş kültürel birikim bakımından zengindir. Tokat tarihi bir kent olmasının yanı sıra tarımsal ürünler bakımından da Türkiye üretiminin bir bölümünü karşılar niteliktedir.

5.1. Coğrafi Özellikleri

1923 yılında il olma hakkını kazanan Tokat, 1 002 399 km²'lik yüzölçümü ile Karadeniz Bölgesi'nin 18 ili içerisinde yüzölçümü bakımından 4. büyük il konumundadır. Türkiye topraklarının %1.3'ünü kaplamaktadır. Rakımı 188 metreden 2200 metreye kadar çıkmaktadır. İl Merkezinin rakımı 623 metredir (Yıldırım Korkmaz, 2014).

Tokat iklim olarak her ne kadar Karadeniz Bölgesi'nde yer alsa da Karadeniz iklimi ile İç Anadolu'da hâkim olan step ikliminin arasında geçit kuşağında yer alır. Samsun, Ordu, Sivas, Yozgat, Amasya ile çevrili olan Tokat, Yeşilirmak Havzasında yer almaktadır. Yeşilirmak Havzasında yer aldığından, ovalarının büyük bir çoğunluğu Yeşilirmak'ın Tozanlı, Kelkit, Çekerek kolları ile sulanmaktadır.

Yüz ölçümü; 9 958 km² olup, alanı ile Türkiye topraklarının % 1.3 ünü kaplamaktadır. Denizden yükseltisi 623 metre olup, coğrafi koordinatları: 39° 51' 40" 55' kuzey enlemleri ile 35° 27' - 37° 39' Doğu boylamları arasında yer almaktadır (Anonim,2019a).

Bitki örtüsü olarak bakıldığında Tokat'ta narenciye hariç diğer bütün bitki ve ağaçları görülmektedir. Erbaa ilçesinde Kozlu, Meydandüzü ve Osmanköy civarında yabancı çay, Kale köyü civarında Çatalan ormanları ile Reşadiye ilçesi Kazalapa yakınlarındaki orman serileri içerisinde Lübnan sediri ve Erbaa Doğanyurt (Hayati) ve Niksar Kümbetli (Herkümbet) ve merkez arasında kalan alanlarda yabancı zeytinlikler ve aynı zamanda bu dolaylarda nar ve incir doğal şekilde yetişmektedir (Anonim,2019b).

Rakımı 188 m'den 2870m'ye kadar değişen yükseklikler arasında yer alan dağlar; Mamu (1779m.), Yaylacık (1620m.), Deveci (1892m.), Bugalı (1945m), Dumanlı (2200m.), Çamlıbel (2020m.), Akdağ (1900m.) (Anonim,2019b). Tokat Reşadiye de bulunan Zinav Gölü, heyelan set gölüdür. Zeybek (2002)'e göre, Zinav Gölü ve çevresi doğal güzellikleri ile önemli bir turistik çekiciliğe sahiptir. Güllüköy gölü de Reşadiye de bulunan tatlı su gölüdür. Bu göller haricinde Almus baraj gölü de bölge de bilinen balıkçılık açısından önemli bir baraj gölüdür. Çizelge 5.1.'de Tokat'a ilişkin meteorolojik veriler sunulmuştur.

Çizelge 5.1. Tokat ilinin uzun yıllar ortalama meteorolojik değerleri (1929-2018) (Anonim, 2019f)

Aylar	Ortalama sıcaklık (°C)	Ortalama en yüksek sıcaklık (°C)	Ortalama en düşük sıcaklık (°C)	Ortalama güneşlenme süresi (saat)	Ortalama yağışlı gün sayısı	Aylık toplam yağış miktarı ortalaması (mm)
Ocak	1.9	6.1	-1.7	2.7	10.8	40.9
Şubat	3.6	8.4	-0.6	3.7	10.2	33.0
Mart	7.6	13.2	2.5	4.8	11.8	41.2
Nisan	12.5	19.1	6.6	6.3	12.0	53.3
Mayıs	16.5	23.5	10.1	7.3	13.2	59.3
Haziran	20.0	26.9	13.1	8.2	8.5	39.0
Temmuz	22.4	29.1	15.5	8.7	2.8	11.0
Ağustos	22.5	29.8	15.7	9.3	2.3	5.4
Eylül	18.9	26.6	12.2	8.4	4.7	17.9
Ekim	13.7	20.7	8.2	5.9	7.8	39.2
Kasım	7.9	13.7	3.4	4.2	9.0	43.3
Aralık	3.8	7.8	0.3	2.4	11.3	47.1
Yıllık	12.6	18.7	7.1	71.9	104.4	430.6

Çizelge 5.1 'e bakıldığında Tokat'ın en soğuk geçen aylarının aralık, ocak, şubat ayları olduğu görülmektedir. Öte yandan en sıcak geçen aylarına bakıldığında ise, haziran, temmuz ve ağustos ayları olduğu görülmektedir. Aylar itibariyle sıcaklık ortalamasına bakıldığında sıcaklığın sıfırın altına indiği görülmemiştir. Seracılık için bu durum

alternatif gelir sağlayacağı düşünülebilir. Yine aylar itibariyle en fazla yağış alan sırasıyla nisan, mart ve aralık ayları olduğu görülmektedir.

5.2. Ulaşım Ağı Yapısı

Tokat iline ulaşım, kara, hava ve demir yola ile sağlanmaktadır. Kara yolu ile Türkiye'nin büyük illeri olan İstanbul'a, 785 km, İzmir'e, 958 km, Ankara'ya, 379 km'dir. Çevre illere karayolu mesafesi Ordu'ya 218 km, Sivas'a 108 km, Amasya'ya 114 km, Samsun'a 230 km'dir. Tokat'a demir yolu ile ulaşım, Samsun ve Sivas hattı ile sağlanmaktadır. Demir yolu bağlantısı olan ilçeler Turhal, Zile, Artova, Yeşilyurt'tur. Ancak Turhal ile Tokat arası demir yolu çalışması planlandığı bilinmektedir. Hava yolu ulaşım olarak ilde bir adet hava alanı bulunmaktadır. Şehir içi ulaşım denetimli halk otobüsleri ile sağlanmaktadır.

5.3. Tarımsal Yapısı

Tokat, Orta Karadeniz geçit kuşağında yer aldığı için birden fazla iklim özellikleri görülmektedir. Genel olarak yaz mevsimi rakımı düşük alanlarda sıcak kurak geçerken, yüksek rakımlı yerlerde serin yer yer yağışlı, kış mevsimi ise soğuk ve kar yağışlı geçmektedir. Tokat'ın iklim özelliğinde denize olan uzaklığın ve yüksekliğin etkisi önemli etkindir. Bu nedenle ikliminde kuzeyden güneye doğru önemli farklılıklar görülmektedir. Güneye doğru kış mevsimi daha sert bir karakter gösterir. Kelkit vadisinde kışlar ılık ve yazlar sıcak geçerken, Reşadiye'nin güneyinde ise, Akdeniz bölgesi iklimini andıran bir iklim görülmektedir (Anonim, 2019c.). İklimin bu denli değişkenlik göstermesi tarım ürünlerinde çeşitlilik göstermektedir. Tarımsal alan bakımından Tokat ili Çizelge 5.2'de verilmiştir.

Çizelge 5.2. 2018 yılı Tokat ili tarımsal alanların dağılımı (Anonim, 2019d)

Tarımsal faaliyetler	Ekiliş (Ha)	Ekiliş %
Tarla	241 171	66.81
Nadas	38 323	10.62
Sebze	12 409	3.44
Meyve	8 264	2.29
Bağ	6 084	1.69
Süs bitkileri	43	0.01
Örtü altı alanları	163	0.05
Kavak ve Söğütlük	4,491	1.24
Tarıma elverişli boş durumda olan alan	50 037	13.86
Toplam	360 985	100.00

Karaman (2006), Tokat ilinde nadasa bırakılan arazi varlığı 21 284 ha olduğunu bildirmiştir. Ancak Çizelge 5.2'ye bakıldığında 2018 yılı için 38 323 ha alan olduğu görülmektedir. Günümüz artan yayım faaliyetlerine rağmen halen nadasa bırakma artmış şekilde devam etmektedir. Tokat'ın 2018 verilerinde arazi dağılımı Çizelge 5.3'te verilmiştir.

Çizelge 5.3. 2018 yılı Tokat arazi dağılımı (Anonim, 2019d)

Arazi dağılımı	Alan (Ha)	%
Tarımsal arazi	360 985	35.84
Çayır mer'a araziler	121 775	12.09
Orman arazisi	444 125	44.1
Diğer araziler	80 315	7.97
İlin yüzölçümü	1 007 200	100.00

Arazi dağılımında %44.1'i orman olduğu görülmektedir. Tokat, her ne kadar Orta Karadeniz Bölümü'nde yer alsada da orman varlığı bakımından zengin bir ildir. Yıldırım Korkmaz (2014), Tokat'ın tarım arazisi varlığını 370 446 ha olarak belirtmiştir. Ancak 2018 yılı verilerine göre bu rakam 360 985 ha olarak yansımıştır.

5.4. Alt Yapı Durumu

Tokat ilindeki ilçelerde içme suyu çeşitli kaynaklar ile karşılanmaktadır. Yer altı suları kullanılmakla beraber yüzey suyunun kullanıldığı ilçeler vardır. Kırsal alanda ise içme suyu büyük oranda yeterli olmakla beraber, içme suyu depolarında klorlama ünitesi eksiklikleri bulunmaktadır. Köylerin yaklaşık %75'inde kanalizasyon tesisi bulunmakla birlikte tamamı doğal arıtma olmak üzere, yalnızca %5'lik kısmında arıtma tesisi bulunmaktadır. Ancak doğal arıtmanın başarısı da düşüktür. Enerji açısından ilde hem hidrolik hem jeotermal kaynakları mevcut olduğu söylenebilir. Bunun yanında son yıllarda güneş enerjisi ve rüzgâr enerjisine yönelik yatırımlar da yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir (Anonim, 2019e). Doğal gaz yatırımı Tokat merkezde mevcut olup, Pazar, Reşadiye, Turhal, Zile, Başçiftlik, Almus, Erbaa, Niksar gibi ilçelerde doğalgaz yatırımları mevcuttur.

5.5. Nüfus ve Sosyo-ekonomik Durum

Tokat ilinin nüfusu yıllara göre dalgalı bir değişim izlenmektedir. Çizelge 5.4'te 2008-2018 yılları arası nüfus verilerine bakıldığında toplam nüfusta azalma ve artışlar görülmüştür. 2008 yılına göre 2011 yılında 1.44'lük bir azalış görülmekte olup, bu azalık dalgalı olarak 2018 yılına kadar devam etmektedir.

Çizelge 5.4. Tokat ilinin cinsiyete ve yıllara göre değişim farkı (Anonim, 2019g)

Yıl	Erkek	Kadın	Toplam nüfus	Toplam nüfus değişim farkı
2008	306 757	310 401	617 158	*
2009	311 837	312 602	624 439	1.18
2010	310 193	307 609	617 802	0.10
2011	302 449	305 850	608 299	-1.44
2012	304 742	309 248	613 990	-0.51
2013	297 166	301 542	598 708	-2.99
2014	296 867	301 053	597 920	-3.12
2015	294 381	299 609	593 990	-375
2016	299 262	303 400	602 662	-2.35
2017	299 519	302 567	602 086	-2.44
2018	305 977	306 669	612 646	-0.73

Kadın nüfusu 2010 yılı haricinde, yıllar itibariyle erkek nüfusundan fazladır (Çizelge 5.4). Çizelge 5.5'te Cinsiyete göre medeni durum bilgileri verilmiştir.

Çizelge 5.5. Tokat ili bireylerin cinsiyete göre medeni durumları (Anonim, 2019h)

Yıl	Erkek				Kadın			
	Boşandı	Eşi öldü	Evli	Hiç evlenmedi	Boşandı	Eşi öldü	Evli	Hiç evlenmedi
2008	3 313	6 111	153 985	64 139	3 908	26 581	15 5493	48 871
2009	3 500	6 195	156 360	66 963	4 074	26 935	157 278	48 876
2010	3 743	6 291	154 613	69 566	4 237	27 557	155 132	48 285
2011	3 916	6 378	154 898	63 012	4 386	28 098	155 385	47 522
2012	4 130	6 405	157 536	63 357	4 542	28 836	157 967	48 470
2013	4 306	6 421	153 498	63 471	4 631	29 312	153 814	48 036
2014	4 508	6 544	154 030	64 193	4 782	29 708	153 956	48 691
2015	4 805	6 499	152 865	64 364	5 013	29 882	152 646	49 901
2016	5 145	6 504	154 912	67 081	5 274	30 125	154 289	51 576
2017	5 492	6 519	154 941	67 768	5 686	30 451	153 982	50 853
2018	5 901	6 608	158 605	70 457	6 004	31 281	157 328	50 932

Çizelge 5.5'te yıllar itibariyle hem kadın hem erkekte boşanma sayıları hep artış göstermektedir. Kadınların boşanma sayıları erkeklere göre her yıl fazladır. Yıllara göre kadınlarda hiç evlenmemiş sayıları erkeklere göre daha azdır. Erkeklere göre kadınların eşleri verilen yılların tümünde daha fazla hayatını kaybettiği görülmüştür (Çizelge 5.5). Kadın ve erkeklerde ilk evlenme yaşları Çizelge 5.6'da verilmiştir.

Çizelge 5.6. Cinsiyete göre ilk evlenme yaşları (Anonim, 2019j, k)

Yıl	Kadın	Değişim oranı %	Erkek	Değişim oranı %
2001	21.10	*	24.60	*
2002	21.90	3.79	24.90	1.22
2003	21.80	3.32	25.20	2.44
2004	21.70	2.84	25.20	2.44
2005	21.90	3.79	25.30	2.85
2006	22.00	4.27	25.50	3.66
2007	22.10	4.74	25.40	3.25
2008	22.30	5.69	25.60	4.07
2009	22.10	4.74	25.60	4.07
2010	22.20	5.21	25.70	4.47
2011	22.70	7.58	26.00	5.69
2012	22.90	8.53	26.20	6.50
2013	23.10	9.48	26.30	6.91
2014	23.00	9.00	26.30	6.91
2015	23.50	11.37	26.70	8.54
2016	23.70	12.32	26.80	8.94
2017	23.80	12.80	26.80	8.94
2018	23.90	13.27	26.90	9.35
Ortalama	22.54		25.83	

Yıllara göre ilk evlenme yaşlarına bakıldığında 2001 yılına göre her iki cinsiyette artış olduğu görülmektedir. Kadınlarda 2001 yılına göre ilk evlenme yaşında 2018 yılında %13.27'lik bir artış, erkeklerde ise bu oran %9.35 olduğu söylenebilir. Erkeklerde evlenme yaşı ortalaması 25.83 iken, kadınlarda 22.54'tür. Tokat göç veren Orta Karadeniz Bölümü illerinden biridir. Çizelge 5.7'de cinsiyete göre ve yıllar itibariyle göçteki değişim verilmiştir.

Çizelge 5.7. Cinsiyete göre Tokat ili göç durumu (Anonim, 2019i)

Yıl	Erkek	Kadın	Toplam göç eden nüfus	Değişim oranı %
2008	18 222	17 670	35 892	*
2009	17 238	16 975	34 213	-4.68
2010	20 418	20 577	40 995	14.22
2011	18 001	18 341	36 342	1.25
2012	16 006	15 806	31 812	-11.37
2013	23 579	23 492	47 071	31.15
2014	19 058	19 679	38 737	7.93
2015	20 062	20 743	40 805	13.69
2016	16 468	16 912	33 380	-7.00
2017	19 193	19 553	38 746	7.95
2018	19 940	21 386	41 326	15.14

Çizelge 5.7’de 2008 yılına göre değişimlere bakıldığında göçün en fazla göçün yaşandığı yıl, %31.15’lik bir farkla 2013 yılı olmuştur. 2013 yılını takiben 2018 yılı, %15.14 artış ve 2010 yılında ise %14.22’lik bir göçte artış yaşanmıştır. Cinsiyete göre son beş yıla bakıldığında göç eden kadın sayısı erkek sayısından fazla olduğu görülmektedir. Çizelge 5.8’de yıllara göre Tokat ilinin net göç ile net göç hızları gösterilmiştir.

Çizelge 5.8. Tokat ilinin yıllara göre net göç ve net göç hızı (Anonim, 2019p)

Yıllar	Toplam nüfus	Aldığı göç	Verdiği göç	Net göç	Net göç hızı (%)
2017-2018	612 646	46 391	41 326	5 065	8.3
2016-2017	602 086	34 735	38 746	- 4 011	-6.6
2015-2016	602 662	36 572	33 380	3 192	5.3
2014-2015	593 990	34 586	40 805	- 6 219	-10.4
2013-2014	597 920	35 891	38 737	- 2 846	-4.7
2012-2013	598 708	26 987	47 071	- 20 084	-33.0
2011-2012	613 990	34 725	31 812	2 913	4.8
2010-2011	608 299	29 576	36 342	- 6 766	-11.1
2009-2010	617 802	25 430	40 995	- 15 565	-24.9
2008-2009	624 439	32 655	34 213	- 1 558	-2.5
2007-2008	617 158	29 593	35 892	- 6 299	-10.2

Çizelge 5.8’de Tokat, özellikle 2012-2013 yılları arası verilen net göç 20 084 kişi iken net göç verme hızına bakıldığında ise, binde 33 olarak gerçekleşmiştir. 2017-2018 yılları arasında 5 065 kişi net göç alırken net göç alma hızına bakıldığında binde 8.3 olarak

gerçekleşmiştir. Çizelge 5.9’de Tokat ilinin yıllara göre 15 yaş üstü eğitim durumuna yer verilmiştir.

Çizelge 5.9. Tokat ilinin 15 yaş üstü eğitim durumu (Anonim, 2019l)

Yıl	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	İlkokul	Ortaokul veya dengi	Lise ve dengi	Yüksekokul veya fakülte	Yüksek lisans	Doktora
2008	19 167	33 223	54 217	918	71 059	171.331	21 611	270
2009	19 235	31 236	59 555	1 039	74 124	176.925	28 380	437
2010	22 345	28 959	86 925	1 619	81 464	149.184	29 105	583
2011	21 070	38 335	92 311	1 827	81 101	144.358	34 333	621
2012	21 584	55 983	97 980	1 900	83 083	147.001	37 177	600
2013	20 606	54 084	97 792	2 622	79 979	140.922	42 173	788
2014	36 965	50 854	85 623	2 724	82 724	137 801	46 569	821
2015	47 388	47 971	73 431	2 830	86 292	136 491	51 380	865
2016	59 286	45 479	65 390	3 015	95 236	131 624	55 567	903
2017	60 770	43 144	67 066	4 336	94165	130 195	57 339	1 214

Tokat ilinin eğitim durumuna bakıldığında özellikle doktora, yüksek lisans, ilkokul ve lise derecelerinde artış görülürken yüksekokul veya fakülte derecelerinde azalma görülmüştür. Okuma yazma bilmeyen sayısı da genel anlamda artış göstermiştir (Çizelge 5.9).

Tokat’ın ekonomisi geniş anlamda tarıma ve tarımda dayalı sanayiye bağlıdır. Faal nüfusun % 80’i tarım sektöründe çalışmaktadır. Tokat’ın ovalarında birçok ürün yetiştirilmektedir. Hayvancılık için oldukça ileri olduğu söylenebilir. Evliya Çelebi'nin de anlattığı gibi "Tokat'ın bağ, bahçe ve ovaları Osmanlı ordularının konaklama ve gıda ambarı olmuş, bakırcılık, ipekçilik, pamuklu dokuma ile çeşitli sanayi ve el sanatları gelişmiş, iş hanları ve çarşıları Bağdat, Bursa ve Halep'tekiler ile kıyaslanır olmuştur" ifadeleri bunun kanıtıdır (Anonim, 2019m).

5.6. Kültürel Birikimi

Tokat ili sınırlarında, tarihte birçok devlet faaliyet göstermiştir. Tokat, gerek ticaret yolları üzerinde oluşu, gerekse Yeşilirmak havzasında olduğundan dolayı verimli topraklara sahip oluşu yerleşim için tercih sebebi olmuştur. Faaliyet göstermiş devlet ve topluluklar arkalarında eserler bırakmış ve bu eserler günümüze kadar ulaşmıştır. Çizelge 5.10'da Tokat iline ait kültür varlıkları sayıları verilmiştir.

Çizelge 5.10. Tokat ili taşınmaz kültür varlıkları (Anonim, 2015c)

Taşınmaz kültür varlıkları	Mevcut sayı
İdari yapılar	23
Kültürel yapılar	111
Askeri yapılar	3
Endüstriyel ve ticari yapılar	15
Dinsel yapılar	146
Mezarlıklar	26
Sivil mimarlık örneği	598
Kalıntılar	21
Toplam	943

Çizelge 5.10'da sivil mimari örneklerinin 598 adet olduğu ve kültürel yapıların da 111 adet olduğunu görmektedir. Sit alanı olarak Tokat ilindeki alanlar Çizelge 5.11'de verilmiştir.

Çizelge 5.11. Tokat ili sit alanları (Anonim, 2015d)

Sit alanları	Sayısı
Arkeolojik sit alanı	248
Kentsel sit alanı	3
Tarihi sit alanı	1
Toplam	252

Sit alanlarına bakıldığında arkeolojik sit alanı sayısı 248 adet olarak görülmektedir (Çizelge 5.11). Sit alanlarının son 6 yıl içinde bir artış olmadığı söylenebilir. Çizelge 5.12'de ve Çizelge 5.13'te Tokat iline ait turist istatistiklerine yer verilmiştir.

Çizelge 5.12. Tokat ili turizm belgeli tesislerin 2018 yılı istatistiki verileri (Anonim, 2019o)

Turizm işletme belgeli tesisler							
Aylar	Tesise geliş sayısı			Geceleme			Doluluk oranı %
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	
Ocak	16	4 778	4 794	47	7 723	7 770	28.49
Şubat	23	4 585	4 608	50	7 604	7 654	28.07
Mart	42	4 982	5 024	116	8 686	8 802	32.28
Nisan	40	4 758	4 798	136	8 257	8 393	30.78
Mayıs	25	4 690	4 715	82	8 693	8 775	32.18
Haziran	52	3 954	4 006	148	6 590	6 738	24.71
Temmuz	47	5 092	5 139	203	8 659	8 862	32.50
Ağustos	76	4 811	4 887	230	7 853	8 083	29.64
Eylül	78	4 195	4 273	421	7 110	7 531	29.71
Ekim	89	5 881	5 970	267	10 395	10 662	31.37
Kasım	72	6 481	6 553	144	10 703	10 847	31.91
Aralık	68	6 092	6 160	190	10 671	10 861	31.95
TOPLAM	628	60 299	60 927	2 034	102 944	104 978	Ortalama 30.3

Çizelge 5.12’de tesise gelen turist sayılarına aylar itibariyle bakıldığında yılın diğer aylarına göre kış aylarında daha fazla turist geldiği görülmektedir. Yine bu aylarda geceleme sayılarının daha fazla olduğu bilinirken, 2018 yılı için doluluk oranı ise en fazla mayıs ve temmuz ayları olduğu söylenebilir.

Çizelge 5.13. Tokat ili belediye belgeli tesislerin 2018 yılı istatistiki verileri (Anonim, 2019o)

Belediye belgeli tesisler							
Aylar	Tesis geliş sayısı			Geceleme			Doluluk oranı %
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	
Ocak	44	13 821	13 865	124	31 447	31 571	28.75
Şubat	49	13 737	13 786	119	30 950	31 069	28.30
Mart	91	14 330	14 421	179	35 992	36 171	32.94
Nisan	73	16 499	16 572	194	38 731	38 925	34.95
Mayıs	124	14 898	15 022	270	31 963	32 233	28.94
Haziran	187	13 540	13 727	374	23 354	23 728	21.87
Temmuz	347	20 766	21 113	678	33 595	34 273	36.78
Ağustos	191	19 294	19 485	271	33 140	33 411	31.50
Eylül	115	17 479	17 594	249	34 088	34 337	29.48
Ekim	107	17 750	17 857	329	34 463	34 792	29.38
Kasım	35	11 914	11 949	186	22 543	22 729	19.20
Aralık	23	10 293	10 316	95	20 314	20 409	17.24
TOPLAM	1 386	184 321	185 707	3 068	370 580	373 648	Ortalama 28.28

Çizelge 5.13'te belediye belgeli tesise turistler aylar itibariyle en fazla temmuz ağustos aylarında gelmiş olup, en fazla geceleme sayısı nisan ayında 38 925 gece olarak gerçekleşmiştir.

Turizm belgeli tesis doluluk ortalaması belediye belgesi tesislere göre 2018 yılı için % 2.02 daha fazla doluluk göstermiştir. Geceleme sayısında ise durum tersi olarak belediye belgeli tesislerde turizm belgeli tesislere göre 2018 yılı için 268 670 gece daha fazla konaklanmıştır. 2018 yılı için belediye belgeli tesise gelen turist sayısı, turizm belgeli tesise gelen turist sayısından 124 780 kişi daha fazla geliş sayısı kaydedilmiştir.

5.7. Geleneksel Mimariye Sahip Tokat Evleri

Tokat'ta 18. yüzyıldan öncesine ait ev örnekleri ne yazık ki günümüze kadar ulaşamamıştır. Bunda kentte çıkan yangın, sel ve deprem gibi doğal ve beşeri faktörlerin büyük etkisi vardır. Ayrıca evlerin ahşap ve kerpiç yapım malzemesinden kaynaklı olmasından dolayı da 18. yüzyıl öncesine ait örnekler bulunmamaktadır. 18. yüzyıl öncesine ait sivil mimari ile ilgili bilgiler tarihte Tokat'a gelmiş seyyahlar tarafından verilmiştir (Akın ve Hanoğlu, 2014). Tokat evleri olarak, literatürde yer edinen bu mimari yapılar, yöreye özgü motifler barındırmaktadır.

Tokat kent merkezinde başta Soğukpınar, Devegörmez, Hoca Ahmet, Ali Paşa ve Kabe-i Mescit mahallelerinde olmak üzere tescilli ve tescili yapılmamış birçok özgün geleneksel konut bulunmaktadır (Akın ve Hanoğlu, 2013).

Şekil 5.1. Tokat evinin iç görüntüsü

Tokat'taki geleneksel konut örneklerinin neredeyse tamamının inşa tarihi belli değildir. Konaklarda inşa tarihini gösteren bilgi ya da belge olmadığında kesin bir tarih vermek oldukça zordur (İbrahimzade ve Atak, 2010). Tokat Evleri genellikle iki katlıdır. Her iki kat arasında bir ara kat yer alır. Zemin katta bir taşlık, iş evi, kiler, odunluk gibi mekânlar bulunmaktadır. Bir veya iki odalı ara kat daha basıktır ve kışın oturmak için kullanılmaktadır. İnşa malzemesi olarak ahşap çatkı arası kerpiç dolgu kullanılmaktadır (Çal, 1988).

Şekil 5.2. Tokat evinin dıştan görünümü

Tokat ili 16. yüzyıldaki gelişimini 17. yüzyılın ortalarına kadar sürdürmüştür. 18. yüzyıl başlarında Tokat'ta bulunan Tournefort'a göre Tokat evleri çok iyi yapılmıştır ve çoğu iki katlıdır. Sokaklarda yağmur sularını evlerinin bodrumuna dolmaması için kaldırımlar yapılmıştır. Su kaynakları zengin olan şehirde her evin kendi çeşmesi vardır. Yine Tournefort'un verdiği bilgilere göre şehir kısa bir süre önce yangın geçirmiştir ve inşa halindedir. 1772 yılındaki Tokat şer'iyeye sicil kayıtlarına göre kentte 73 mahalle

bulunmaktadır. Mahalle sayısındaki artış ise yeni yerleşim yerlerinin kurulduğunu göstermektedir (Anonim, 2019n).

6. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

6.1. Yerel Halkın Sosyo-Ekonomik Durumuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ana materyali anket verileri oluşturmaktadır. Araştırmada deneklere ilişkin öncelikle sosyo-demografik veriler tablolar halinde irdelenmiş olup, daha sonraki veriler ise, araştırmanın amacını ortaya koyan veriler yer almaktadır. Araştırma kapsamındaki bireylerin cinsiyet bulguları Çizelge 6.1’de yer verilmiştir.

Çizelge 6.1. Ankete katılan bireylerin cinsiyet dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Erkek	86	44.56
Kadın	107	55.44
Toplam	193	100.00

Anket verilerine bakıldığında %55.44 oranında kadınların oluşturduğu görülmektedir. Anket çalışması gündüz saatlerinde yapıldığı için, kadınların evde olduğu, eşlerinin veya gelir getiren erkeklerin işte olduğu söylenebilir. Diğer anket verilerinin değerlendirilmesinde kadınların çoğunlukta olduğu göz önünde bulundurulup, yorumlamaların yapılması da bu yönlü etkili olacaktır. Tatlıgil (2005), çalışmasında ankete katılan kişilerin % 52’si kadın, % 48’i erkek olarak tespit etmiştir. Çizelge 6.2’de ise bireylerin yaş dağılımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 6.2. Ankete katılan bireylerin yaş grupları

Yaş grupları	Frekans	Yüzde
18-25	6	3.11
26-35	9	4.66
36-45	42	21.76
46-55	59	30.57
56 ve üstü	77	39.90
Toplam	193	100.00

Bireylerin yaş dağılımlarına bakıldığında 77 kişinin 56 yaş ve üstünde olduğu görülmektedir. Bu yaş grubundaki bireyler emeklilik yaşına geldikleri için çalışmadıkları görülmektedir. Başka bir şekilde yorumlanacak olursa, yaş durumlarının elvermediği

sağlık koşulları nedeniyle çalışamadıkları söylenebilir. Yine benzer bir çalışmada Erkan ve Yenen (2010), ankete katılan geleneksel mahallede yaşayan 41 yaşında ve daha yaşlı grup diğer bireylere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Yine aynı çizelgedeki verilerin %30.57'sini oluşturan 46-55 yaş arası bireyler ise dağılımda ikinci sırada yer almaktadır. Çizelge 6.3'te ankete katılan bireylerin meslekleri ile bilgilere yer verilmiştir.

Çizelge 6.3. Ankete katılan bireylerin meslek dağılımları

Meslekler	Frekans	Yüzde
Çiftçi	8	4.15
Esnaf	27	13.99
İşçi	17	8.81
Emekli	45	23.32
Ev hanımı	77	39.90
Öğrenci	13	6.74
Diğer	6	3.11
Toplam	193	100,00

%39.90 oranında ilk sırada ev hanımı bireylerin anket verilerini oluşturmaktadır. İkinci sırada ise, emekli bireyler oluşturmaktadır. Sivil mimariye sahip bu binalar aynı zamanda alt kısımları ticarethane olarak kullanıldığından bireylerin %13.99'u de esnaflardan oluşmaktadır. . Çolak (2009) benzer konulu yüksek lisans tez çalışmasında ankete katılan 80 yöre halkından 17 kişisi esnaf, 7 kişisi ev hanımı, 31 kişi çiftçilik ve turizm faaliyetleri ile uğraştıklarını belirtmiştir. Çizelge 6.4'te de ankete katılan bireylerin eğitim durumlarına değinilmiştir.

Çizelge 6.4. Ankete katılan bireylerin eğitim durumlarının dağılımı

Eğitim durumu	Frekans	Yüzde
Okuma-yazma bilmiyor	44	22.80
Okuma-yazma biliyor	60	31.10
İlk okul	54	27.98
Lise	21	10.88
Üniversite	14	7.25
Toplam	193	100.00

Bireylerin eğitim durumlarına bakıldığında %22.80'i okuma yazma bilmediği görülmüştür. Yine %27.98'i ise, ilkokul mezunudur. Bu meskenlerde oturanların eğitim seviyelerinin çokta yüksek olmadığı görülmektedir. Dizdar (2009), çalışmasında okur yazar olmayan katılımcı oranını %22.80 olarak belirlemiştir. Çizelge 6.5'te Ankete katılan bireylerin gelirlerine ilişkin verilere yer verilmiştir.

Çizelge 6.5. Ankete katılan bireylerin hanelerinin gelir durumları

Gelir grubu	Frekans	Yüzde
Geliri olmayan	11	5.70
200-600 TL	17	8.81
601-1000 TL	34	17.62
1001-1500 TL	63	32.64
1501-2001 TL	41	21.24
2001 TL ve üstü	27	13.99
Toplam	193	100.00

Bireylerin hanelerinin gelir durumlarına bakıldığında %32.64 oranında 1001 TL ile 1500 TL arasında bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Gelir seviyesinin düşük olan bölgeler için eko turizm bir fırsattır. Kuter ve Ünal (2009), ekoturizmin yerel halk açısından alternatif olarak istihdam ve gelir olanakları sağladığını belirtmiştir. Gök ve Kayserili (2014), tek ve iki katlı Erzurum evleri genellikle ekonomik gelir seviyesi düşük ve orta gelirli olan insanların yaptırdığı ve ikamet ettiği evler olarak belirtmiştir. Düşük gelir seviyesi olarak nitelendirebileceğimiz bireylerin bu gelirlerin kaynakları ise Çizelge 6.6'da verilmiştir.

Çizelge 6.6. Ankete katılan bireylerin hanelerinin ana gelir kaynaklarının dağılımı

Gelir kaynakları	Frekans	Yüzde
Tarım	6	3.11
Hayvancılık	2	1.04
Esnaf	47	24.35
Emekli	88	45.6
Sanayi	26	13.47
Diğer Gelirler	24	12.44
Toplam	193	100.00

Bireylerin gelirlerinin dağılımına bakıldığında %45.60'ı emekli olduğu görülürken, %24.35'i de esnaflık ile geçimlerini sürdürdüğü görülmektedir. Burada bir konuya dikkat çekmek gerekirse, anket yapılan bireylerden iş sahibi olmayan ev hanımı olanlar veya öğrenciler, ana gelir kaynaklarını seçerken, eşlerinin veya diğer aile bireylerinin gelir kaynaklarını dikkate alarak cevap vermişlerdir. %12.44'lük kesim ise, ihtiyar aylığı, dul aylığı, burs vb. gelirler sağlamaktadır.

6.2. Yerel Halkın Oturdukları Evlere İlişkin Bulgular

Geleneksel konutlarda oturan bireylerin oturdukları konutların ısınma durumları, mülkiyet durumları, betonarme binaya tercih etme durumları, binanın restorasyon durumları, kira bedelleri, kira kalma süreleri, oda sayıları gibi konularda veriler aktarılmıştır. Bireylerin içinde oturdukları geleneksel mimariye sahip evlerin mülkiyet durumları ile ilgili veriler Çizelge 6.7'de yer verilmiştir.

Çizelge 6.7. Ankete katılan bireylerin oturdukları evin mülkiyet durumu

Mülkiyet durumu	Frekans	Yüzde
Mülk	127	65.80
Kira	66	34.20
Toplam	193	100.00

Ankete katılan 66 bireyin kirada oturdukları görülmektedir. Buradan anlaşılmalıdır ki bireylerin gelir seviyelerinin düşük olması ve kira giderlerinin de olduğu varsayılırsa maddi konuda yetersizlik oluşturacağı söylenebilir (Çizelge 6.7). Geçmişte geniş aileler için yapılan bu geleneksel mimariye sahip evler, günümüzde ise çekirdek aileler için büyüktür. Bundan dolayı şuan ki ev sahipleri, konutu bölerek kiraya vermekte ya da konutun bir bölümünü boş bırakarak sadece belli odaları kullanmaktadır (Özyılmaz, 2017). Mülk sahibi olan 78 birey, oturdukları ev ile betonarme bir apartman dairesini değiştirmemektedir (Çizelge 6.8).

Çizelge 6.8. Bireylerin oturulan ev ile apartman dairesi değiştirme tercihleri

Ev değiştirme tercihi	Frekans	Yüzde
Evet	49	38.58
Hayır	78	61.42
Toplam	127	100.00

Ankete katılan bireylerin çoğunluğu binaların her ne kadar eski, tadilat gerektiren, ısınma problemleri gibi benzer sorunlar teşkil eden meskenler olsa da beton bir binaya değişmediklerini ve geleneksel mimariye olan bağlılıklarını ortaya koymuştur. Belki de kültüre bağlılık, geçmişe bağlılığın etkili olduğu da söylenebilir. Ancak bunu her birey için söylemek olmayacaktır. 49 birey ise, gerek kentsel dönüşüm, gerekse yapı firmalarının apartman dairesi karşılığıyla değişim yapabileceklerini dile getirmişlerdir. Çizelge 6.9'da apartman dairesini tercih edenlerin ücret isteyip istememe durumları incelenmiştir.

Çizelge 6.9. Apartman dairesini tercih eden bireylerin üstüne ücret isteme durumları

Ücret isteme tercihleri	Frekans	Yüzde
Evet	41	83.67
Hayır	8	16.33
Toplam	49	100.00

Çizelge 6.9’da ücret isteyen 41 birey için, oturdukları geleneksel evlerin gerek konumları gereği gerekse evlerinin değerlendirilmesinde apartman dairesinden daha değerli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bireyler oturdukları evlerin kültürel değerinin maddi anlamda betonarme bina ile farklılıklarını bildiklerini ortaya koymaktadır. Binalar her ne kadar eski de olsa kültürel mimariye sahip evler olduğu için betonarme bina verilse bile üstüne para almayı düşündükleri görülmektedir. Çizelge 6.10’da bireylerin oturdukları ev haricinde başka ev sahipliği ile ilgili detaylara yer verilmiştir.

Çizelge 6.10. Bireylerin başka ev sahip olma durumu

Başka ev sahipliği	Frekans	Yüzde
Evet	52	26.94
Hayır	141	73.06
Toplam	193	100.00

Çizelge 6.10’a bakıldığında bireylerin %73.06’sının oturdukları ev haricinde konutları olmadığı görülmektedir. Durum böyleyken olası bir evlerin toplu tadilat edilmesi gerektiğinde konaklama ihtiyaçlarını karşılama noktasında zorluk yaşanacağı söylenebilir. Ayrıca önemli olan konu ise, evlerini ekoturizme açmak isteyen bireylerin konaklamak için ayrı bir konut ihtiyacı olacaktır. Diğer taraftan oturdukları ev haricinde başka evi olup da diğer evde oturmama nedenleri Çizelge 6.11’de incelenmiştir.

Çizelge 6.11. Bireylerin diğer evlerinde oturmama nedenleri

Diğer evde oturmama nedenleri	Frekans	Yüzde
Kirada	27	51.92
Yakını oturuyor	5	9.62
Şu anki evinden memnun	13	25.00
Diğer (İnşaat halinde, hisseli olması, eski olması, akrabalık tartışması, konumu itibarıyla tercih edilmeme vb.)	7	13.46
Toplam	52	100.00

Çizelge 6.11’de bireylerin %51.92’sinin evleri kirada olduğu için, %25.00’inin de oturdukları geleneksel evlerinden memnun oldukları için diğer evlerinde oturmamayı tercih ettikleri görülmüştür. %13.46’lık diğer sebepler içinde evin inşaat kapsamında olması, hisseli durumda olması, kentsel dönüşümde olması, köyde olması, konum

itibariyle uygun olmaması, apartman dairesi olması gibi nedenler söylenebilir. Çizelge 6.12’de geleneksel mimariye sahip evde oturma sebepleri verilmiştir.

Çizelge 6.12. Bireylerin geleneksel mimariye sahip evde konaklama sebepleri

Geleneksel konutta oturma nedenleri	Frekans	Yüzde
Maddi zorunluluk	102	52.85
Miras olarak kalan	30	15.54
Geçmişe duyulan özlem	26	13.47
Diğer (ailesine yakınlık, işe yakınlık, çocuğun okuluna yakınlık, TOKİ kura sonucu bekleme	35	18.13
Toplam	193	100.00

Bireylerin geleneksel konutta oturma nedenlerine bakıldığında maddi zorunluluktan dolayı (%52.85) oturdukları görülmektedir. Maddi zorunluluk olduğunu; başka evlerinin olmaması ve gelir düzeylerinin düşük olması doğrular niteliktedir. Kirada oturan bireylerin ödedikleri kira bedelleri Çizelge 6.13’te yer verilmiştir.

Çizelge 6.13. Kirada oturan bireylerin ödedikleri kira bedelleri

Kira bedeli	Frekans	Yüzde
100-200 TL	6	9.09
201-300 TL	19	28.79
301-500 TL	24	36.36
501 TL ve üstü	17	25.76
Toplam	66	100.00

Kirada oturan bireylerin kira bedelleri %36.36’sı 301-500 TL arası kira öderken 201-300 TL arası kira ödeyenler %28.79’u oluşturmaktadır. Kirada oturan bireylerin ne kadar süredir kirada kaldıkları Çizelge 6.14’te yer verilmiştir.

Çizelge 6.14. Bireylerin kirada kalma süreleri

Kirada kalma süreleri	Frekans	Yüzde
1-5 yıl arası	29	43.94
6-10 yıl arası	21	31.82
11-15 yıl arası	8	12.12
16 yıl ve üstü	8	12.12
Toplam	66	100.00

Geleneksel mimariye sahip evlerde oturan bireylerin %43.94'ü 1-5 yıl süresine kiradadır. Buna takiben %31.82'si 6-10 yıldır kiradadır. Bakıldığında uzun zamandır kirada kaldıkları görülmektedir, buradan hareketle bireyler sık sık ev değiştirmediklerinden ileride yapacakları ekoturizm yatırımları için olumlu beklenti sağlanmaktadır. Kirada oturan bireylerin oturdukları evi satın alma tercihleri Çizelge 6.15'te yer verilmiştir.

Çizelge 6.15. Bireylerin kiraladıkları evi satın alma tercihleri

Evi satın alma tercihleri	Frekans	Yüzde
Evet	9	13.64
Hayır	57	86.36
Toplam	66	100.00

Geleneksel konutta kirada oturan bireylerin %86.36'sı oturdukları evi maddi imkânları olsa satın almayacaklarını belirtmektedir. Mülk sahiplerinde olduğu gibi kirada olan bireyler de maddi imkânları olsa bu ev yerine konumu iyi apartman dairesi almayı düşünmektedirler. Çizelge 6.16'da bireylerin oturdukların evlerin inşa edilme zamanları hakkında bilgi verilmiştir.

Çizelge 6.16. Bireylerin oturdukları konutun inşa edilme zamanı

Evin inşa edilme zamanı	Frekans	Yüzde
Bilmiyorum	43	22.28
0-50 yıl	9	4.66
51-100 yıl	52	26.94
101-150 yıl	71	36.79
151 yıl ve üstü	18	9.33
Toplam	193	100.00

Çizelge 6.16'ya bakıldığında konutların %36.79'u 101-150 yıllık konuttur. Oturdukları konutun kaç yıl önce inşa edildiğini bilmeyen %22.28'inin içinde kirada oturanlarda vardır.

Tokat'taki geleneksel mimariye sahip konut örneklerinin nerdeyse tamamının inşa edilme tarihleri belli değildir. Konaklarda inşa tarihini gösteren bilgi ya da belgeler olmadığından kesin bir tarih belirtmek oldukça zordur (İbrahimzade ve Atak, 2010). Çal (1986), Tokat ilinde bilinen en eski evlerden biri olan Latifoğlu Konağı'nın 19. Yüzyıl başında inşa edildiği bilinmektedir. Tokat'ta yer alan diğer konutların büyük kısmı 19. Yüzyılın II. Yarısı ve 20.Yüzyıl başları olarak tarihlendirilebilir. (Akın ve Hanoğlu, 2013). Çizelge 6.17'de bireylerin oturdukları konutun son 10 yıl içinde evlerinin restore edilme durumu paylaşılmıştır.

Çizelge 6.17. Bireylerin oturdukları konutun geçmişe yönelik restorasyon durumu

Restorasyon durumu	Frekans	Yüzde
Evet	61	31.61
Hayır	132	68.39
Toplam	193	100.00

Çizelge 6.17'de bireylerin oturdukları konutların son 10 yıl içinde %68.39 oranında restore edilmediğini ortaya koymuştur. Restore edilmeyen konutlar birçok konu için olumsuzluk yaratmaktadır. Restorasyon zamanı gelmiş konutlar hem konutun yapı

güvenliği için tehlike oluşturmakla birlikte, gerek ısınma problemi gerekse, dış görünüm açısından estetik gözükmemektedir. Olası bir ekoturizm projelendirilmesi için öncelikle restorasyon projelerinin oluşturulması gerekecektir.

Geçmişte büyük ailelerin yaşadığı geleneksel konutlar günümüzde değişen aile yapısı ve teknolojik nedenlerden dolayı hem mekânsal hem de fiziksel konfor şartlarını yerine getirememektedir. Özgün fonksiyonlarını yitirmeye başlayan bu geleneksel konutlarda günümüz işlev ve ihtiyaçlarına uyum sağlayacak değişikliklere gitmek kaçınılmazdır. Çoğunlukla turistlerin konaklayacağı butik otellere dönüştürülen geleneksel konutların turizm potansiyeli çok olmayan Tokat gibi kentlerde müzeye dönüştürülme eğilimi oldukça fazladır. Tokat kent merkezinde geleneksel konuttan müzeye dönüştürülmüş 6 tane geleneksel konut bulunmaktadır. Bunun yanı sıra anıtsal yapılardan dönüştürülmüş müzeler de bulunmaktadır. Tokat kentinin nüfusu ve kültürel yapısı göz önünde bulundurulduğunda bu sayı oldukça fazladır. Anıtsal ve geleneksel mimarinin bu şekilde müzelere dönüştürülmesi bu yapıların toplum tarafından kullanılmasını, kent yaşamına katılmasını oldukça sınırlı tutmaktadır(Akın ve ark., 2018). Son 10 yıl içinde restore edilen ya da başlanan yapıların ankete katılan bireyler tarafından değerlendirilmesi Çizelge 6.18’de yer verilmiştir.

Çizelge 6.18. Bireylerin restorasyonu yapan taraf hakkındaki tespiti

Restorasyonu yapan taraf	Frekans	Yüzde
Ben (kiracı)	5	8.20
Yetkili kuruluş	37	60.66
Her iki tarafın katkısı da oldu	7	11.48
Ev sahibi	12	19.67
Toplam	61	100.00

Bireylere anket çalışması uygulanırken restorasyon kelimesinin tanımlaması yapılmış olan, konutun tamamı olmasa da bir kısmını onarma maksadıyla yapılmış işlemler de dikkate alınmıştır. Restorasyonu yapan tarafın %60.66 oranında en fazla kamu veya özel bir inşaat (yapı) firması olduğu görülmüştür. Kamu veya özel bir inşaat (yapı) firması ile ev sahibi birlikte restorasyon işlemini gerçekleştirenlerin oranı %11.48’dir. Bazı ev sahipleri restorasyon işini tek başına üstlenip TOKİ restorasyon kredisi kullanıp evini

restore etme düşünceleri vardır. Restorasyon çalışmaları halen devam eden konutlar mevcuttur. Ekoturizm faaliyetlerini başlatmak için gerek hibe gerekse kredi yoluyla proje hazırlatarak evini restore etmek isteyen bireylerin tercihleri Çizelge 6.19’da yer verilmiştir.

Çizelge 6.19. Bireylerin proje hazırlayarak evini restore etme durumları

Proje hazırlayarak restore etme durumu	Frekans	Yüzde
Evet	112	58.03
Hayır	81	41.97
Toplam	193	100.00

Ankete katılan bireylerin %58.03’ü hibe veya uygun kredi verilirse ekoturizm faaliyetleri için evlerini restorasyon çalışması başlatacaklarını dile getirmişlerdir. Ancak katılımcıların kredi konusuna sıcak bakılmamakta, hibe konusunda istekli olduklarını söylemek gerekir. Bu doğrultuda ankete katılan bireylerin proje kabul eden kurumlar hakkındaki bilgi düzeyleri Çizelge 6.20’de gösterilmiştir.

Çizelge 6.20. Bireylerin restorasyon için proje kabul eden kurumlar hakkında bilgi sahipliliği

Proje kabul eden kurumlar	Frekans	Yüzde
Bilmiyorum	167	86.53
OKA	0	0.00
Belediye	3	1.55
Valilik	11	5.70
Sivil toplum kuruluşları	0	0.00
Kültür Turizm Bakanlığı	7	3.63
TOKİ	5	2.59
Toplam	193	100.00

Gerek hibe gerekse kredi için proje kabul eden kurumlar hakkında bireylerin bilinç düzeyi düşüktür. OKA ve sivil toplum kuruluşları proje kabul etmesine rağmen yerel halk bu konuda bilgi sahibi değildir. Ancak Çizelge 6.19’daki verilerden yola çıkarak

bilinçlendirme olursa ekoturizm faaliyetleri için bir adım atılmış olacaktır. Çizelge 6.21’de içinde oturan konutun oda sayısı hakkında bilgi verilmiştir.

Çizelge 6.21. Bireylerin konutlarındaki oda sayıları

Evin oda sayısı	Frekans	Yüzde
2 odalı	1	0.52
3 odalı	3	1.55
4 odalı	26	13.47
5 ve üstü odalı	163	84.46
Toplam	193	100.00

Geleneksel mimariye sahip konutta oturan bireylerin %84.46’sının evleri 5 ve daha fazla odalı oldukları görülmüştür. Anket sırasında yapılan görüşmelerde evler önceden kalabalık aileler için yapılmış ancak günümüzde çekirdek aile yapısı olduğu için bireylerin evlerinin her odasının dolu olmadığı belirtilmiştir. Buradan hareketle ekoturizm kapsamında evlerin birer odaları değerlendirilmesi için uygundur. Geleneksel mimariye sahip evlerin çevreye uyumluluğu ankete katılan bireylerin görüşlerine Çizelge 6.22’de yer verilmiştir.

Çizelge 6.22. Çevreye uyumluluğu açısından konutların değerlendirilmesi

Çevreye uyumluluğu	Frekans	Yüzde
Evet	156	80.83
Hayır	37	19.17
Toplam	193	100.00

Ankete katılan bireylerin %80.83’ü oturdukları konutların çevreye uyumlu oldukları düşünürken %19.17’si ise çevreye uyumlu olmadığını düşünmektedir. Çevreye uyumlu olmadığını belirten katılımcılara sebebi sorulduğunda evlerin dış cephelerinin görüntü itibarıyla eski görünüm oluşturduğu için uyumlu olmadığını belirtmişlerdir. Hâlbuki yapı malzemesi ahşap, saman ve toprak olan geleneksel mimariye sahip evler çevre açısından uyumluluk arz etmektedir. Muşkara (2017), kırsal mimarinin en önemli belirleyicisi

çevresel faktörler olarak nitelendirebileceğimiz iklim, coğrafya ve doğal kaynaklar olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Anadolu coğrafi anlamda 7 farklı bölgeye ayrılmakta ve bu durum kırsal mimari örneklerinin çeşitliliği olarak yansıttığını ifade etmektedir. Çizelge 6.23'te geleneksel mimariye sahip evlerin çevreye uyumlu olarak kabul eden bireylerin uyumluluk nedenleri gösterilmiştir.

Çizelge 6.23. Geleneksel konutların çevreye uyumluluk nedenleri

Çevreye uyumluluk nedenleri	Frekans	Yüzde
Görüntü kirliliği oluşturmaması	65	41.67
Yapı malzemelerinin çevre koşullarına karşı dayanıklı olması	121	77.56
Yapı malzemelerinin çevreye karşı duyarlı olması	134	85.90
Mevsimine göre ısıyı dengeleyebilmesi	97	62.18
Oksijen sirkülasyonu sağlaması	31	19.87
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Bireylerin verdiği cevaplar beş madde çerçevesinde toplanmıştır. Çevreye uyumluluk açısından geleneksel mimariye sahip evler, bireylerin bilgisi dahilindedir. Bireyler tarafından yapı malzemelerinin çevreye karşı duyarlı olması (%85.90), yapı malzemelerinin çevre koşullarına karşı dayanıklı olması (%77.56) çevreye uyumluluk açısından neden gösterilmiştir. Çizelge 6.24'te geleneksel mimariye sahip evlerin çevreye uyumlu olmadığını düşünen bireylerin sebepleri verilmiştir.

Çizelge 6.24. Geleneksel konutların çevreye uyumsuzluk nedenleri

Çevreye uyumlu olarak görmeyenlerin düşünceleri	Frekans	Yüzde
Olumsuz hava koşullarının etkisi altında kalması	23	62.16
Dezenformasyon sürecinin kısa olması	31	83.78
Betonarme binalar ile uyumsuzluk oluşturması	24	64.86
Haşerelerin etkisi altında olması	17	45.95
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Geleneksel mimariye sahip evlerin çevre açısından uyumlu olmadığı görüşünü dile getiren bireyler, genelde dezenformasyon sürecinin hızlı olduğunu öne sürmüşlerdir.

Olumsuz hava koşullarından fırtına, sel, heyelan gibi durumlar için geleneksel mimariye sahip evler, betonarme binalar kadar dayanıklı olmadığı görüşündedirler. Çizelge 6. 25'te ankete katılan bireylerin oturdukları konutun ısınma şekli verilmiştir.

Çizelge 6.25. Bireylerin oturdukları konuttaki ısınma şekilleri

Konutun ısınma şekli	Frekans	Yüzde
Kalorifer (kömür)	9	4.66
Elektrikli soba	51	26.42
Doğal gaz	83	43.01
Odunlu veya kömürlü soba	101	52.33
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Bireyler, geleneksel mimariye sahip konutlarda genelde soba (%52.33) ve doğalgaz (%43.01) ile ısındıkları görülmektedir. Tokat ilçelerinde doğalgaz proje ağıının artması ile birlikte, kullanım imkânları da artmıştır. Soba kullanımı, ahşabın kolay yanmasından dolayı ahşap malzemeli evler için tehlike arz etmektedir. Bu yüzden geleneksel mimariye sahip evlerde oturup, maddi durumu iyi olanlar doğal gaz ile ısınmayı tercih etmişlerdir. Ankete katılan bireylerin yaz aylarında ısı durumu ile ilgili olarak görüşleri Çizelge 6.26'da gösterilmiştir.

Çizelge 6.26. Ankete katılan bireylerin oturduğu konutun yazın serin olma durumu

Konutun yazın serin olma durumu	Frekans	Yüzde
Evet	163	84.46
Hayır	30	15.54
Toplam	193	100.00

163 birey yaz aylarında konutlarının serin olduğunu belirtmişlerdir. Yapı malzemelerinin özellikleri gereği evler yaz aylarında sıcak olmadığı anket görüşmeleri esnasında öğrenilmiştir. Çizelge 6.27'de bireylerin konutların kış aylarında ısınma durumu hakkında bilgi verilmiştir.

Çizelge 6.27. Ankete katılan bireylerin oturduğu konutun kışın soğuk olma durumu

Konutun kışın soğuk olma durumu	Frekans	Yüzde
Evet	112	58.03
Hayır	81	41.97
Toplam	193	100.00

Konutlarda kullanılan malzemeden dolayı, kış aylarında içerideki ısıyı uzun süre hapsedememektedir. Ankete katılan bireylerin kış aylarında evlerinin soğuk olduğunu dile getirmişlerdir. Çizelge 6.28’de ankete katılan bireylerin evlerinde sıcak su ihtiyaçlarını karşılama durumları verilmiştir.

Çizelge 6.28. Bireylerin konutlarında sıcak su ihtiyaçlarını karşılama şekilleri

Sıcak su ihtiyacını karşılama şekli	Frekans	Yüzde
Tüp	28	14.51
Elektrik ile	79	40.93
Güneş enerjisi ile	53	27.46
Doğalgaz ile	83	43.01
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Bireylerin geleneksel konutlarında ısınma şekillerine bakıldığında en çok doğalgaz (%43.01) elektrik enerjisi (%40.93) sıcak su ihtiyacını karşıladıkları görülmektedir. Çizelge 6.29’da ankete katılan bireylere ileri tarihli evlerinde oturma düşünceleri değerlendirilmiştir.

Çizelge 6.29. Bireylerin evlerinde ileri tarihli oturma düşünceleri

Evde ileri tarihli oturma düşünceleri	Frekans	Yüzde
Bilmiyorum	33	17.10
1-5 yıl	19	9.84
6-10 yıl	63	32.64
11-20 yıl	53	27.46
20 ve üstü yıl	25	12.95
Toplam	193	100.00

Ankete katılan bireylerin 63 birey 6-10 daha evlerinde oturmayı düşünmektedir. Ekoturizm planlaması için orta vadeli süre gerektiğinden bireylerin evlerinde ileriki tarihli kalma süreleri uygunluk göstermektedir. Çizelge 6.30'da bireylerin oturdukları konut ile apartman dairesi arasında rahatlık tercihleri açısından bilgi verilmiştir.

Çizelge 6.30. Bireylerin rahatlık açısından konut tercihleri

Rahatlık açısından konut tercihi	Frekans	Yüzde
Bu ev	134	69.43
Apartment dairesi	59	30.57
Toplam	193	100.00

Bireylerin rahatlık açısından geleneksel mimariye sahip evi tercih ettikleri görülmektedir (%69.43). Bireyler her ne kadar kış aylarında ısınma problemi yaşasalar da rahatlık açısından oturdukları konutu tercih etmişlerdir. Geleneksel konutu tercih etme nedenleri Çizelge 6.31'te yer verilmiştir.

Çizelge 6.31. Bireylerin rahatlık açısından geleneksel konutu tercih etme nedenleri

Rahatlık açısından geleneksel konutu tercih etme nedenleri	Frekans	Yüzde
Yazları serin olması	29	21.64
Her yerinden oksijen alması	31	23.13
Anıları canlandırması	37	27.61
Alışa gelmişlik olması	21	15.67
Bahçeli ve avlusu olması	76	56.72
Yükseklik dezavantajı olmaması	21	15.67
Doğal afetlere karşı dayanıklı olması	19	14.18
Komşu gürültülerinin olmaması	84	62.69
Evcil hayvan besleme kolaylığı	35	26.12
Mahalle kültürü ve komşuluk ilişkileri olması	90	67.16
Apartment ortak giderlerinin olmaması	38	28.36
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Rahatlık açısından mahalle kültürü ve komşuluk ilişkileri olması bireylerin en çok tercih ettiği unsur olmuştur (%67.16). Komşu gürültülerinin olmaması (%62.69) ve bahçeli ve

avlusunu olması (%56.72) rahatlık açısından tercihler arasında yer almıştır. Çizelge 6.32’de rahatlık açısından apartman dairesini tercih eden bireylerin sebeplerine yer verilmiştir.

Çizelge 6.32. Bireylerin rahatlık açısından apartman dairesini tercih etme nedenleri

Rahatlık açısından apartman dairesini tercih etme nedenleri	Frekans	Yüzde
Konforlu olması	43	72.88
Isınma kolaylığı olması	29	49.15
Sıcak su probleminin olması	24	40.68
Kullanışlı ve zevke uygun olması	36	61.02
Zararlı haşerelerden uzak olması	17	28.81
Yaşlılar için asansör imkânı olması	39	66.10
Önemli noktalara yakın olması	31	52.54
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Bireylerin apartman dairesini rahatlık yönünden tercih etme sebeplerinin başında %72.88 konforlu olduğu için tercih edilmiştir. İkinci sırada yaşlılar için asansör imkânı olması (%66.10) tercih edilmiştir.

6.3. Yerel Halkın Hanedeki Göç ve İşsizlik Durumları ve Ekoturizme Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Bireylerin hanelerindeki göç eden kişinin yakınlık tespiti, hanedeki işsizlik durumları, göç etme nedenleri, ekoturizm ile bu kavramların ilişkilendirilmesi ve sağladığı yarar konusundaki görüşleri istatistiki olarak incelenmiştir. Çizelge 6.33’te ankete katılan bireylerin hanedeki işsiz olup olmadığı konusunda tespitlerine yer verilmiştir.

Çizelge 6.33. Bireylerin hanelerindeki işsizlik durumu

Hanedeki işsiz durumu	Frekans	Yüzde
Evet	72	37.31
Hayır	121	62.69
Toplam	193	100.00

Ankete katılan 72 bireyin hanesinde işsiz olduğu görülmektedir. İşsiz olan bireyler günlük geçici iş bulurlarsa aile ekonomisine destek oldukları anket uygulamasında yerel halktan alınan bilgiler arasındadır. Ankete katılan bireyin hanesinde işsiz olanın tespiti Çizelge 6.34'te gösterilmiştir.

Çizelge 6.34. Bireylerin hanesindeki işsiz olan kişiler

İşsiz olan kişiler	Frekans	Yüzde
Kendim	4	5.56
Eşim	21	29.17
Oğlum/kızım	43	59.72
Damadım	32	44.44
Gelinim	23	31.94
Torunum	18	25.00
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Bireylerin hanesinde işsiz %59.72 oranında oğlu ve kızı olduğu görülmüştür. Birincil derece yakınların işsiz oluşu aileleri ekonomik anlamda zor durumda kalmalarına neden olmaktadır. Ankete katılan bireylerden hanede göç eden kişilere yönelik tespitlerine Çizelge 6.35'te yer verilmiştir.

Çizelge 6.35. Bireylerin hanesinde göç eden durumu

Hanede göç eden durumu	Frekans	Yüzde
Evet	84	43.52
Hayır	109	56.48
Toplam	193	100.00

Ankete katılan bireylerin hanelerinde %43.52'si göç eden kişiler olduğunu dile getirmiştir. Çizelge 6.36'da göç eden bu kişilerin kimlerin olduğuna yönelik bilgilere ver verilmiştir.

Çizelge 6.36. Bireylerin hanelerinde göç eden kişilerin tespiti

Göç eden kişi	Frekans	Yüzde
Eşi	5	5.95
Oğlu	41	48.81
Kızı	29	34.52
Annesi	5	5.95
Babası	4	4.76
Toplam	84	100.00

Bireylerin hanede göç eden kişilere bakıldığında %48.81 oranında oğlu, %34.52 oranında da kızı olduğu görülmektedir. İş bulamayan birincil derece yakınlar göç etme eğilimleri artmaktadır. Göç nedenine ilişkin Çizelge 6.37’de gösterilmiştir.

Çizelge 6.37. Haneden göç eden bireyin göç etme sebepleri

Göç nedeni	Frekans	Yüzde
Evlenme	29	34.52
İşsizlik	7	8.33
İşe girme	38	45.24
Ölüm	6	7.14
Diğer nedenler(eğitim, sağlık vb.)	4	4.76
Toplam	84	100.00

Hanedeki göç eden bireylerin %45.24’ü işe girmek için göç ettiği görülmektedir. Bireylerin hanelerinde işsizliğin olması ve işsizlikten dolayı göç ettikleri doğrular niteliktedir. Ekoturizmin göçü engelleme noktasında bireylerin görüşlerine Çizelge 6.38’de yer verilmiştir.

Çizelge 6.38. Bireylerin ekoturizmin göçü engelleme noktasında düşünceleri

Ekoturizmin göçü düşürme durumu	Frekans	Yüzde
Evet	89	46.11
Hayır	104	53.89
Toplam	193	100.00

Bireylerin %53.89'u ekoturizmin göçü engellemeyeceğini düşünürken %46.11'de engelleyeceğini düşünmektedir. Bireylerin ekoturizm kavramını konusunda bilgi düzeyi düşük olmasına rağmen ekoturizmin göçü düşüreceğine düşünmeleri bile önemlidir. Tokat'ın göç durumu hakkında bilgi sahibi olma durumlarına Çizelge 6.39'da değinilmiştir.

Çizelge 6.39. Bireylerin Tokat'ın göç durumu hakkında bilinç düzeyi

Tokat'ın göç durumu hakkında bilgi	Frekans	Yüzde
Evet	11	5.70
Hayır	182	94.30
Toplam	193	100.00

Bireylerin %94.30'u Tokat'ın 2014 yılı göç istatistikleri konusunda bilgileri yoktur. Özellikle 2012-2013 yılları arası Türkiye'de en çok net göç 20 084 kişi verdiğini ve yine Türkiye'de en çok net göç verme hızında ise, binde 33 olarak gerçekleştiğinden bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Çizelge 6.40'da da ekoturizm faaliyetlerinin istihdam yaratıp yaratmayacağı konusunda bireylerin görüşleri değerlendirilmiştir.

Çizelge 6.40. Ankete katılan bireylerin ekoturizmin istihdama katkısı noktasındaki görüşleri

Ekoturizmin istihdama katkısı	Frekans	Yüzde
Evet	80	41.50
Hayır	113	58.50
Toplam	193	100.00

Bireylerin %41.50'si ekoturizm istihdama katkı sağlayacağı görüşünü belirttikleri görülmüştür. İstihdamdan kasıt sadece bireylerin geleneksel mimariye sahip kendi evlerinin bu kapsamda kullanılacağı değil, ekoturizm faaliyetlerinin tamamı kapsama dahil edilerek bu görüşü ortaya koymuşlardır.

Turizmin gelişmesinde geldiği son nokta, turizmin konaklama toplulukları üzerindeki etkisinde odaklanmaktadır. Çünkü dünyada turizmin gelişim ölçüsü yerli toplum

üzerinden belirlenmektedir. Yerli toplumlarda gelir artması, istihdam, yaşam standartları ve bu bölgelerin ilkel ürünlere bağımlılığı sona ermekte, ülkeler ve bölgeler, yerli toplumları ile beraber turizme dönmektedirler (Mikaelı ve Memlük, 2013). Ekoturizmin Tokat ilinde işsizliği düşürme noktasındaki görüşlere Çizelge 6.41’de yer verilmiştir.

Çizelge 6.41. Ankete katılan bireylerin ekoturizmin Tokat ilinde işsizliği düşürmesi ile ilgili görüşleri

Ekoturizmin İşsizliği Düşürmesi	Frekans	Yüzde
Evet	87	45.08
Hayır	106	54.92
Toplam	193	100.00

Bireylerin yarıdan fazlası ekoturizmin işsizliği Tokat’ta düşürmeyeceği kanısındadır. Ekoturizmin istihdam yaratma noktasında ve işsizliği düşürme noktasında bireyler umutsuz oldukları görülmektedir. Bireylerin ekoturizm tesisinde çalışmayı düşünme tercihleri Çizelge 6.42’de verilmiştir.

Çizelge 6.42. Ankete katılan bireylerin ekoturizm tesisinde çalışma düşünceleri

Ekoturizm Tesisinde Çalışma Düşünceleri	Frekans	Yüzde
Evet	117	60.62
Hayır	76	39.38
Toplam	193	100.00

Bireylerin %60.62’si ekoturizmle ilgili bir tesis açılmak istense bu tesiste çalışmayı düşünmektedir. Buradan hareketle bireylerin çalışma konusunda da istekli oldukları ancak böyle bir iş kolunun oluşmayacağı düşüncesi içerisindedir. Buna rağmen eğer ekoturizm tesisleri olursa bireylerin eleman çalıştırma tercihleri konusunda Çizelge 6.43’te verilmiştir.

Çizelge 6.43. Bireylerin ekoturizm tesisinde eleman çalıştırma düşünceleri

Tesiste eleman çalıştırma düşünceleri	Frekans	Yüzde
Evet	186	96.37
Hayır	7	3.63
Toplam	193	100.00

Bireylerin ekoturizm tesisi sahip olduklarında %96.37'si eleman çalıştırmayı düşünmektedir. Bu doğrultuda ekoturizm tesisi açılması durumunda istihdama katkısı olacaktır, işsizliğin düşmesinde ekoturizm büyük rol alacağı söylenebilir.

6.4. Yerel Halkın Geleneksel Konutların Kültürel Miras Konusundaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Ankete katılan bireylerin geleneksel mimariye sahip konutların kültürel miras olarak değerlendirme düşünceleri ve bu eserleri miras bırakma konusundaki tutumlarına yer verilmiştir. Mülk sahibi olan bireylerden eden evlerini miras bırakma tercihleri Çizelge 6.44'te incelenmiştir.

Çizelge 6.44. Bireylerin oturdukları evi miras bırakma tercihleri

Evlerini miras bırakma tercihleri	Frekans	Yüzde
Evet	98	77.17
Hayır	29	22.83
Toplam	127	100.00

Mülk sahibi bireylerin %77.17'si evlerini gelecek kuşaklara miras bırakmayı düşünmektedir. Yerel halkta kültüre bağlılığı buradan görülmekle birlikte, evlerin başka kimselere satmak yerine miras bırakmayı tercih etmektedirler. Bireylerin geleneksel mimariye sahip evlerin kültürel miras olarak nitelendirme durumları Çizelge 6.45'te verilmiştir.

Çizelge 6.45. Bireylerin geleneksel mimariye sahip evleri kültürel miras olarak düşünme durumu

Kültürel miras olarak düşünüp düşünmeme	Frekans	Yüzde
Evet	162	83.94
Hayır	31	16.06
Toplam	193	100.00

Bireylerin %83.94'ü oturdukları evlerin, kültürel miras olduğu düşüncesindedir. Kültürel mirasın bilincinde olan bireyler için, bu tür binaların çevre için olumsuz bir betonarme planlarına katılım sağlamayacakları düşünülebilir. Okuyucu ve Somuncu (2012) yapmış oldukları çalışma sonucunda bireylerin %89.60 'ı geleneksel evleri kültürel miras olarak görmektedir.

Yerel halk için, kimliğini kaybetmeden hayat standartlarının yükseltilmesi ve mutluluk düzeyinin artırılması amaçlanmaktadır. Bir yörenin uzun vadede çekiciliğini sürdürebilmesi için, turizmin geleneksel toplumlar üzerinde olumsuz etkisi olmadan tarihi ve doğal kaynakların korunması, yerli halkın turizm hizmetlerine katılmasına imkan tanımaktadır (Mıkaelı ve Memlük, 2013). Bireylerin kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasının yararları hakkındaki görüşlerine Çizelge 6.46'da yer verilmiştir.

Çizelge 6.46. Bireylerin kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasının yararları hakkındaki görüşleri

Kültürel miras gelecek kuşaklara aktarılmalı	Frekans	Yüzde
Evet	160	82.90
Hayır	33	17.10
Toplam	193	100.00

Çizelge 6.46'da da bireylerin bu tür evleri gelecek kuşaklara aktarılmasının yararı olacağına inan bireylerin sayısı 160 kişidir. Oturdukları evleri kültürel miras olarak benimsemeleri ekoturizm için umut vaat etmektedir. Kültürel miras olmadığını düşünen bireyler (%17.10) günümüzde kültürel mirasın değeri bilinmediği için ve gelecek kuşakların tutum ve davranışlarının değiştiği için endişe duymakta olup, bu yüzden

kültürel miras gelecek kuşaklara aktarılsa da bir yararı olmayacağı düşüncesi içerisindedirler. İsmail, Masron ve Ahmad (2014)'a göre kültürel mirasın sadece mimari varlıklar açısından değil, aynı zamanda bu eserleri oluşturan bilgi birikimlerinin, geleneklerin ve insani değerlerin yansımaları olarak da değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Ayaz ve Apak, 2018).

6.5. Yerel Halkın Ekoturizm Kapsamındaki Faaliyetlere Katılım Tercihleri ve Turistlere Yönelik Tutumları

Geleneksel evlerin ekoturizm kapsamında değerlendirilebilmesi için ev pansiyonculuğu konusunda bireylerin görüşleri önem arz etmektedir. Bunun yanında yöresel ürünlerin satışı, geleneksel tatları turistlere sunma istekleri de ekoturizmin başlatılmasında yarar sağlayacaktır. Ayrıca ekoturizmin oluşmasında asıl önemli olan konu yerel halk ve turist ilişkisidir. Bu kapsamda bireylerin turistlere yönelik düşüncelerine de yere verilmiştir. Çizelge 6.47'de ankete katılan bireylerin evlerinin geleneksel mimarisini bozmadan pansiyon olarak işleterek gelir elde etmek isteyip istemediklerine yönelik düşüncelerine yer verilmiştir.

Çizelge 6.47. Bireylerin evlerini pansiyon olarak işletme tercihleri

Evin pansiyon olarak işletilmesi	Frekans	Yüzde
Evet	154	79.79
Hayır	39	20.21
Toplam	193	100.00

Kirada olanlar ve mülk sahibi olan bireylere de yöneltilen bu soruda bireylerin %79.79'u evlerini pansiyon olarak işletmeyi düşündükleri görülmektedir. Tokat evlerine yönelik yapılan bir araştırmada Anonim (2019m), geleneksel mimariye sahip ev sahiplerinin bazıları evlerinin bir kısmını pansiyon olarak işletmeyi istemektedir. Bireyler her ne kadar istekli olsalar da Çizelge 6.57'de ekoturizmin ekonomik olarak gelir getirme noktasında endişe duymaktadır.

Ev pansiyonculuğu istihdamı artırma, işsizliği düşürme, il ve ilçedeki değerlerin turizme dâhil edilmesinde önemli bir ekonomik araçtır. Özellikle yabancı turistler gezdikleri, gördükleri yerlerde konaklamak ihtiyacı hissetmektedirler. Bu nedenle yöre evlerinde oturan vatandaşların pansiyonculuğu öğrenerek he kendi gelirlerine hem de ilin ekonomik potansiyeline katkı sağlayabilmektedirler. Dolayısıyla ev pansiyonculuğunu iç turizmin yanında dış turizmin de geliştirilmesi için desteklemesi gereklidir (Akyol, 2012). Morgül (2006) likert ölçekli çalışmasında “Pansiyonculuğun kazancımın artıracığını düşünüyorum.” ifadesine yerel halk ‘tamamen katılıyorum’ seçeneğini %20.80, katılıyorum seçeneği ise, %37.50 olarak katılım sağladıkları görülmüştür. Evlerini pansiyon olarak değerlendirmeyi düşünmeyen bireylerin sebeplerine Çizelge 6.48’de yer verilmiştir.

Çizelge 6.48. Bireylerin evlerini pansiyona dönüştürmeme sebepleri

Pansiyon olarak düşünmeme sebepleri	Frekans	Yüzde
Miras bırakacağım için	5	12.82
Maddi ihtiyacım olmadığı için	8	20.51
Başka bir evim olmadığı için	21	53.85
Başka bir düşüncem olduğu için	2	5.13
İleriki bir zamanda satacağım için	3	7.69
Toplam	39	100.00

Ankete katılan bireylerin evlerini pansiyon olarak düşünmeme sebeplerinin başında %53.85 oranında başka evleri olmadığı düşünmedikleri görülmüştür. Bu durumun çözülmesi halinde bu bireylerin ikna olma durumları vardır. Evlerini pansiyon haline dönüştürmek isteyenlerin zaman açısından yaklaşımlarına bakıldığında Çizelge 6.49’da incelenmiştir.

Çizelge 6.49. Bireylerin evlerini pansiyona dönüştürmede zaman tercihleri

Pansiyona ne zaman dönüştürüleceği	Frekans	Yüzde
1 yıl içinde	68	44.16
2 yıl içinde	37	24.03
3 yıl içinde	26	16.88
4 yıl içinde	14	9.09
4 yıl ve üstü	9	5.84
Toplam	154	100.00

Bireylerin %44.16'sı 1 yıl içinde pansiyona dönüştürmeye hazır oldukları görülmüştür. Bir yıllık süre, uygulanabilirliği olan ekoturizm projeleri için iyi bir zamandır. Bu 1 yıllık süre zarfında yerel yönetimlere büyük rol düşmektedir. Çizelge 6.50'de bireylerin evin sadece bir odasını kiralama tercihlerine yer verilmiştir.

Çizelge 6.50. Bireylerin sadece evin bir odasını kiralama düşüncesi

Sadece evin bir odasını kiralama düşüncesi	Frekans	Yüzde
Evet	19	9.84
Hayır	174	90.16
Toplam	193	100.00

Çizelge 6.50'ye bakıldığında bireylerin %90.16'sı oda kiralamaktan yana olmadıkları görülmektedir. Evini pansiyona çevirmek isteyen bireylerin aynı isteğini burada görülmemektedir. Türk toplumunun örfü gereği her ne kadar misafirperver olsa da tanımadığı kişiler ile aile bireylerinin aynı çatı altında kalmayı tercih etmedikleri anket sırasındaki sohbetlerden anlaşılmaktadır. Ankete katılan bireylere evini ekoturizm kapsamında değerlendirmiş birisi ile görüşme tercihine Çizelge 6.51'de yer verilmiştir.

Çizelge 6.51. Bireyin evini ekoturizm kapsamında değerlendiren kişi ile görüşme tercihi

Görüşme isteği	Frekans	Yüzde
Evet	164	84.97
Hayır	29	15.03
Toplam	193	100.00

Bireylerin %84.97'si evini daha önceden ekoturizm kapsamında değerlendiren bir kişi ile görüşme isteğini olumlu karşılamıştır. Buradan hareketle kişilerin bu yönde motive oldukları söylenebilir. Bireylerin eğer bu kişiler ile görüşme imkanı bulduklarında ilk soracakları soru tercihi Çizelge 6.52'de verilmiştir.

Çizelge 6.52. Bireylerin ilgili kişi ile görüşme esnasında soracakları ilk soru

Sorulacak ilk soru	Frekans	Yüzde
Maddi getirisi oluyor mu	97	59.15
Çok müşteri geliyor mu	27	16.46
Süreç yorucu mu	13	7.93
Hangi kurumla görüşmeliyiz	9	5.49
Projeyi nasıl yaptınız	7	4.27
Ne zaman başladınız	4	2.44
Yaşadığınız en fazla sorun ne oluyor	7	4.27
Toplam	164	100.00

Ankete katılan bireylerin ekoturizm faaliyetinde bulunan bir kişi ile görüşme fırsatı yakaladıklarında ilk soracakları soru %59.15'i maddi getirisi oluyor mu sorusu olmuştur. Buradan hareketle bireylerin ekoturizmin maddi anlamda getirisi olduğuna ikna olmak istedikleri görülmektedir. Çizelge 6.53'te bireylerin hijyene verdikleri öneme yer verilmiştir.

Çizelge 6.53. Bireylerin hijyene önem verme tercihleri

Hijyene önem verme	Frekans	Yüzde
Evet	189	97.93
Hayır	4	2.07
Toplam	193	100.00

Bireylerin %97.93'ü hijyene önem vermektedir. Bireylerin hijyene önem vermesi gerek pansiyon işletmeciliği, gerekse geleneksel ürün satışlarında turistlerin tercih edeceği bir profildir. Çizelge 6.54'te bireylerin turistlerden yardım isteme tercihleri değerlendirilmiştir.

Çizelge 6.54. Bireylerin turistlerden ev işlerinde yardım isteme tercihleri

Ev işlerinde turistlerin yardımı isteme	Frekans	Yüzde
Evet	36	18.65
Hayır	157	81.35
Toplam	193	100.00

Çizelge 6.54'te ankete katılan yerel halk ev işlerinde turistlerden yardım istememektedir (%81.35). Ev işleri haricinde bağ bahçe işleri olanlar buralarda yardım konusunda tutumları olumludur. Morgül (2006), çalışmasında katılımcıların "Pansiyonda kalan kişilerle birlikte bağ-bahçe bakımı yapmak, çeşitli ürünleri yetiştirmek" ifadesine "tamamen katılıyorum" seçeneği %29.00, "katılıyorum" seçeneği %48.40 oranında katılım sağlandığı görülmüştür. Bireylerin "ekoturizm" kelimesini daha önceden duymadıklarına ilişkin anket verileri Çizelge 6.55'te verilmiştir.

Çizelge 6.55. Bireylerin 'ekoturizm' kavramını duyma durumu

Ekoturizm duyma durumu	Frekans	Yüzde
Evet	16	8.29
Hayır	177	91.71
Toplam	193	100.00

Bireylerin %8.29'u daha önceden ekoturizm kavramını duymuştur. Ekoturizm kavramının etraf yörelerde kullanılmıyor olması ve benzer projelerin etraf yörelerde uygulanmamış olması buna neden gösterilebilir. Ekoturizm kavramının yerel halk için neyi ifade ettiği Çizelge 6.56'da verilmiştir.

Çizelge 6.56. Bireylerin ekoturizm kavramı hakkında düşünceleri

Ekoturizm kavramının ne ifade ettiği	Frekans	Yüzde
Ekonomik turizm	39	20.21
Doğayı koruyan turizm	5	2.59
Kırsal yaşamı geliştiren ve destekleyen turizm	7	3.63
Gelenek ve göreneklere saygılı turizm	0	0.00
Kültür ve tarih turizmi	4	2.07
Daha fazla gelir sağlayan turizm	1	0.52
Fikrim yok	137	70.98
Toplam	193	100.00

Yerel halk açısından ekoturizm kavramında eko kelimesinin olmasından dolayı ekonomi kavramını çağrıştırdığı düşünülmektedir (%20.21). Bireylerin %70.98'i ekoturizm kavramı hakkında bir fikir sahibi değildir. Bireylere ekoturizm kavramının tanımlaması yapılmış, sonra ekoturizmden gelir elde edilip edilemeyeceği konusunda görüşlerine başvurulmuştur. Ancak ankete katılan bireylerin %65,80'i ekoturizm sayesinde evlerinden gelir edeceğini düşünmemektedir (Çizelge 6.57).

Çizelge 6.57. Ankete katılan bireylerin evleri aracılığıyla ekoturizmden gelir elde etme düşünceleri

Gelir elde etme düşüncesi	Frekans	Yüzde
Evet	66	34.20
Hayır	127	65.80
Toplam	193	100.00

Yerel halk oturdukları evlerde turistlerin konaklama ihtiyacı hissetmeyeceklerini bunun yerine otelleri seçtiklerini dile getirmektedirler. Gelir getireceğini inanmasalar da evlerini ekoturizme açma noktasında gönüllü oldukları görülmektedir. Payaşlı Oğuz ve Aksulu

(2016), benzer bir çalışmada sebze-meyvelerin kurulması, peynir yapma gibi kışlık yiyecek üretme, evde tüm bunların kadınlar tarafından hazırlanması mimari çevrenin değişimine etki etmektedir.

Morgül (2006), çalışmasında “Turizm yöre halkının kazancının artmasına katkısı olmaktadır ifadesine “tamamen katılıyorum” seçeneğine %43.10 oranında, “katılıyorum” seçeneğine %46,60 oranında katılım sağlandığı görülmüştür. Ekoturizm kapsamında faaliyet gösteren evlerden insanların gelir ettiğini ve bireylerin bu konuda bilgi sahibi olup olmadıkları Çizelge 6.58’de verilmiştir.

Çizelge 6.58. Bireylerin ekoturizm faaliyetlerinden gelir elde eden evlere tanık olma durumu

Daha önce bu tür evlere tanık olma	Frekans	Yüzde
Evet	46	23.83
Hayır	147	76.17
Toplam	193	100.00

Bireylerin %23.83’ü daha önceden ekoturizm faaliyetleri yapılan evlerden gelir elde edildiğini bildiklerini dile getirmişlerdir. Bu kapsamda bilgi sahibi olan bireylerin bu evlerden gelir elde edildiğini ancak adının ekoturizm faaliyeti olduğu konusunda bilgi sahibi değildirler. Bireylerin gerek bizzat giderek, gerekse televizyon, internet gibi mecralardan gördükleri evleri Çizelge 6.59’da sunulmuştur.

Çizelge 6.59. Bireylerin tarafından daha önceden görülen geleneksel konutlar

Görölmüş olan geleneksel mimariye sahip evler	Frekans	Yüzde
Amasya evleri	26	56.52
Karadeniz evleri	18	39.13
Kapadokya evleri	11	23.91
Safranbolu evleri	14	30.43
Beypazarı evleri	9	19.57
Çorum evleri	15	32.61
Mardin evleri	2	4.35
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Çizelge 6.59’da Tokat evleri gibi Türkiye’de bilinirliği ve akademik çalışmalara konu olmuş evler verilmiştir. Tokat’ın çevre ili olan Amasya evleri katılımcılar tarafından en fazla görülen geleneksel evdir (%56.52). Ekoturizm faaliyetleri uygulanan bir alanda bulunma durumları hakkında bireylerin görüşleri Çizelge 6.60’da verilmiştir.

Çizelge 6.60. Bireylerin ekoturizm faaliyetleri olan bir ortamda bulunma durumları

Ekoturizm ortamında bulunma	Frekans	Yüzde
Evet	24	12.44
Hayır	169	87.56
Toplam	193	100.00

Bireylere ekoturizm kapsamını anlatan bilgiler verildikten sonra bu tür faaliyet alanlarında bulunma durumları sorgulanmış olup, bireylerin sadece %12.44’ü bulunduğunu belirtmiştir. Ancak ortamda bulunmadığını iddia bireyler yol kenarlarında yöresel ürün ve el sanatı satışlarını gördüklerini sık sık anket görüşmeleri sırasında belirtmişlerdir. Bireyler her ne kadar ekoturizm faaliyetleri yapan yerlerde bulunmadıklarını belirtse de kavramsal olarak alışılmış olmayan ekoturizm kelimesinden dolayı yanılgıya düştükleri söylenebilir. Türkiye'nin çeşitli illerinde insanların geleneksel mimariye sahip evlerini kullanarak gelir ettikleri konusunda bireylerin düşünceleri Çizelge 6.61’de irdelenmiştir.

Çizelge 6.61. Bireylerin Türkiye’de geleneksel konutlardan gelir edildiğini bilme durumları

Gelir getirici örneğini bilme durumu	Frekans	Yüzde
Evet	19	9.84
Hayır	174	90.16
Toplam	193	100.00

Çizelge 6.61’de geleneksel mimariye sahip evleri ekoturizm kapsamında değerlendirerek gelir elde ettiklerini bilen birey sayısı 19 kişidir. Buradan hareketle Türkiye genelinde uygulanan ekoturizm projelerinin ulusal çapta olmaması, yerel olarak uygulanması ya da

tanıtımların yeterince yapılmadığı için bilinirliği istenilen konumda değildir. Yörede olası bir ekoturizm projesi olması durumunda bireylerin evlerinin bu projeye dahil edilmesi istenildiğinde, bireylerin bu yöndeki tutumları Çizelge 6.62’de verilmiştir.

Çizelge 6.62. Bireylerin ekoturizm projesine katılma düşünceleri

Ekoturizm projesine dahil olma tutumları	Frekans	Yüzde
Evet	155	80.31
Hayır	38	19.69
Toplam	193	100.00

Bireylerin ekoturizmle ilgili bir projede, geleneksel mimariye sahip evleri değerlendirilmek istenirse bireylerden olumlu sonuç alınacağı söylenebilir (%80.31). Bu anlamda bu tür projelerin uygulanabilirliği için Tokat il ve ilçeleri aday konumdadır. Bireylerin ekoturizm destekleri noktasında bilinç düzeyi Çizelge 6.63’te yer verilmiştir.

Çizelge 6.63. Ankete katılan bireylerin ekoturizm destekleri konusundaki bilinç durumları

Ekoturizm desteği bilinç durumu	Frekans	Yüzde
Evet	11	5.70
Hayır	182	94.30
Toplam	193	100.00

Çizelge 6.63’den de anlaşılacağı üzere ekoturizm kavramını duymayan bireylerin destekler konusunda da bilgisi olmadığı görülmektedir. Desteklerden haberi olmayan ankete katılan birey sayısı 182 kişi olarak görülmektedir. Bireylerin yabancı dil konusunda bilgi düzeyleri Çizelge 6.64’te sunulmuştur.

Çizelge 6.64. Bireylerin yabancı dil bilgisi

Yabancı dil durumu	Frekans	Yüzde
Evet	4	2.07
Hayır	189	97.93
Toplam	193	100.00

Bireylerin yabancı dil konusunda bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu görülmüştür (%97.93). Yabancı dil bilgisi olan bireylerin İngilizce konusunda bilgi sahibi olduklarını dile getirmişlerdir. Özdemir ve Kervankıran (2011) yaptıkları çalışmada ankete katılan bireylerin %80.00'ninin yabancı dil bilgisi olmadığı görülmüştür. Bireylerin buldukları il/ilçede turistlerle karşılaşma sıklıkları Çizelge 6.65'da verilmiştir.

Çizelge 6.65. Bireylerin turistlerle karşılaşma sıklığı

Turistle karşılaşma sıklığı	Frekans	Yüzde
Hiç	117	60.62
Ara sıra	64	33.16
Sık sık	12	6.22
Toplam	193	100.00

Bireyler buldukları yerlerde turistlerle karşılaşma sıklığı %60.62 oranında hiç karşılaşmadıkları görülürken, %33.16 oranında ise, ara sıra karşılaştıkları görülmüştür. Bireylerin turist ile karşılaşma durumunda hissedecekleri duyguları Çizelge 6.66'da sunulmuştur.

Çizelge 6.66. Bireylerin turistlerle karşılaşma anındaki hisleri

Turistle karşılaştığı anki hissi	Frekans	Yüzde
Memnun olurum	156	80.83
Herhangi bir şey hissetmem	16	8.29
Rahatsız/gergin olurum	21	10.88
Sinirlenirim/öfkelenirim	0	0.00
Toplam	193	100.00

Bireylerin bir turistle karşılaşma anındaki hisleri olumludur(%80.83). Bir turistle karşılaşma anında rahatsız ve gergin olan bireylerin %10.88'i dillerini bilmedikleri ve kültürlerini bilmediklerini sebep göstermişlerdir. Çizelge 6.67’de bireylerin yöreye daha fazla turist gelmesi konusundaki tutumlarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Çizelge 6.67. Bireylerin şehirlerine daha fazla turist gelmesi konusunda tutumları

Daha fazla turist gelmesi isteme durumu	Frekans	Yüzde
Evet	171	88.60
Hayır	22	11.40
Toplam	193	100.00

Bireylerin şehirlerine daha fazla turist gelmesini istemektedir (%88.60). Tunçsiper ve arkadaşları (2011) yapmış oldukları çalışmada bölge halkına sordukları “Ayvacık’a daha fazla turist gelmesini ister misiniz” sorusuna %88.40 olumlu cevap alınmıştır. Daha fazla turist gelmesini istemeyen bireyler sebep olarak gösterdikleri unsurlar Çizelge 6.68’de verilmiştir.

Çizelge 6.68. Bireylerin daha fazla turist istememe sebepleri

Daha fazla turist gelmesini istememe sebepleri	Frekans	Yüzde
Temizlik sorunu yarattıklarından	7	31.82
Kültürel yozlaşmaya neden olduklarından	2	9.09
Örf adetlere uymadıklarından	8	36.36
Aşırı kalabalık kabile geldiklerinden	5	22.73
Dini mekanlara girerken giyimlerine özen göstermediklerinden	12	54.55
Tarihi dokulara özen göstermediklerinden	3	13.64
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Bireylerin dini mekanlara girerken giyimlerine özen göstermediklerinden dolayı rahatsızlık duydukları söylenebilir (%54.55). Turistlerin örf adetlere uymadıkları (%36.36) ve temizlik sorunu yarattıkları (%31.82) için ankete katılan bireyler gelmesini istememektedir. Çizelge 6.69’da turistlerin giyiminden rahatsız olma durumları verilmiştir.

Çizelge 6.69. Bireylerin turistlerin giyiminden rahatsız olma tutumları

Turistlerin giyiminden rahatsız olma	Frekans	Yüzde
Evet	24	12.44
Hayır	169	87.56
Toplam	193	100.00

Ankete katılan bireylerin turistlerin giyiminden rahatsız olmayanların oranı %12.44'tür. Bu tutumun Anadolu şehri olan Tokat'ın özgünlüğünü korumuş tutucu bir yapısı olmasına bağlanabilir. Çizelge 6.70'te turistlerin davranışlarından rahatsız olup olmadığı bilgisi paylaşılmıştır.

Çizelge 6.70. Bireylerin turistlerin davranışlarına yönelik tutumları

Turistlerin davranışlarından rahatsız olma	Frekans	Yüzde
Evet	18	9.33
Hayır	175	90.67
Toplam	193	100.00

Bireylerin %90.67'si turistlerin davranışlarından rahatsız olmadıkları görülmüştür. Çizelge 6.71'de turistlerin bireylerin örf ve kültürüne etkisine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Çizelge 6.71. Turistlerin örf ve kültüre etkisi konusunda bireylerin tutumları

Turistin örf ve kültüre etkisi	Frekans	Yüzde
Evet	11	5.70
Hayır	182	94.30
Toplam	193	100.00

Ankete katılan bireylerin, turistlerin örf ve kültüre etkisi olduğu düşünenlerin oranı %5.70'tir. Bireylerin çoğunluğu örf ve kültüre turistlerin etkisi olmadığını düşünmektedir (%94.30). Bireylerin turistlerle iletişim kurma bulguları Çizelge 6.72'te verilmiştir.

Çizelge 6.72. Bireylerin turistlerle iletişim kurma durumları

Turistlerle iletişim kurma	Frekans	Yüzde
Evet	14	7.25
Hayır	179	92.75
Toplam	193	100.00

Bireylerin %7.25'i turistlerle sadece yabancı dil bilgisi ile değil, jest/mimik ve işaretler kullanarak iletişim kurdukları bilinmektedir. %92.75'i turistlerle iletişim kurmamıştır. Çizelge 6.73'te turistlerin bireylerden rehber talep etme konusunda bulgulara yer verilmiştir.

Çizelge 6.73. Turistlerin yerel rehber talepleri doğrultusunda bireylerin tercihleri

Turistlerin yerel rehber talebi	Frekans	Yüzde
Evet	7	3.63
Hayır	186	96.37
Toplam	193	100.00

Ankete katılan bireylerin %96.37'si turistlerin rehber talebinde olmadıklarını dile getirmektedirler. Bireylerin il/ilçenin tarihini anlatarak turistlere rehberlik yapma istekleri Çizelge 6.74'te verilmiştir.

Çizelge 6.74. Bireylerin turistlere rehberlik yapma istekleri

Rehberlik yapmak isteme durumları	Frekans	Yüzde
Evet	21	10.88
Hayır	172	89.12
Toplam	193	100.00

Ankete katılan bireylerin %89.12'si yaşadıkları şehirlere gelen turistlere, şehrin tarihini anlatarak rehberlik hizmetinde bulunmayı düşünmektedirler. Çizelge 6.75'te turistlerin il/ilçeye ekonomik yarar sağlaması konusunda tutumları Çizelge 6.75'te verilmiştir.

Çizelge 6.75. Turistlerin ekonomik yararı konusunda bireylerin görüşü

Turistlerin ekonomik yararı	Frekans	Yüzde
Evet	190	98.45
Hayır	3	1.55
Toplam	193	100.00

Turistlerin il/ilçeye ekonomik yararı konusunda bireylerin %98.45'i yararlı olduğu görüşündedir. Turistlerin ekonomiye yararı bireyler tarafından bilinen bir durum olması bu konudaki eğilimlere katılım sağlaması beklenmektedir. Çizelge 6.76'da turistlerin ücretini ödemeleri koşuluyla evde yemek yedirme hizmeti verme konusundaki görüşlerine yer verilmiştir.

Çizelge 6.76. Bireylerin turistlere ücret karşılığında evde yemek verme tutumları

Evde ücretli yemek hizmeti verme	Frekans	Yüzde
Evet	153	79.27
Hayır	40	20.73
Toplam	193	100.00

Bireylerin %79.27'si evde ücret karşılığında yemek yedirmeye olumlu bakmaktadır. Bu durumu olumsuz karşılayan 40 kişi, anket görüşmesi esnasında toplum olarak evde verilen yemekten ücret alınmayacağını ve verilen yemekleri ikram olarak sunma düşüncesinde olduklarını belirtmişlerdir. Çizelge 6.77'de bireylerin turistlere el sanatı ürünlerini satma tercihleri değerlendirilmiştir.

Çizelge 6.77. Bireylerin el sanatı ürünlerini turistlere satma tercihleri

El sanatı ürünlerini satma tercihi	Frekans	Yüzde
Evet	172	89.12
Hayır	21	10.88
Toplam	193	100.00

Bireylerin yöreye ait geleneksel el sanatı ürünlerini turistlere %89.12 oranında istekli oldukları görülmektedir. Çizelge 6.78’de bireylerin kış için yiyecek hazırlayıp hazırlamadıkları bilgisi verilmiştir.

Çizelge 6.78. Bireylerin kışlık yiyecek hazırlama tercihleri

Kışlık yiyecek hazırlama	Frekans	Yüzde
Evet	81	41.97
Hayır	112	58.03
Toplam	193	100.00

Bireylerin %58.03’ü kışlık tüketim için yiyecek hazırlamadıkları görülmüştür. Bireylerin kış aylarında tüketim amaçlı kurutma, konserve ve dondurma yöntemiyle hazırladıkları yiyecekleri kendileri için tüketip tüketmedikleri Çizelge 6.79’da yer verilmiştir.

Çizelge 6.79. Bireylerin kışlık yiyecekleri kendileri için üretme durumu

Kışlıkların kendileri için hazırlama durumu	Frekans	Yüzde
Evet	72	88.89
Hayır	9	11.11
Toplam	81	100.00

Yerel halk, kışlık yiyeceklerini %88.89’u kendileri için hazırlamaktadır. Ürettikleri kışlıkları satabilme durumları olsa daha fazla üretme tercihleri Çizelge 6.80’de yer verilmiştir.

Çizelge 6.80. Bireylerin kışlıkları satmak için daha fazla üretme tercihleri

Satmak için daha fazla üretme durumu	Frekans	Yüzde
Evet	73	90.12
Hayır	8	9.88
Toplam	81	100.00

Kışlık yiyecek üreten 81 kişiden 73'ü ürünlerin satabilme durumu olsa daha fazla üreteceklerdir. Kendilerinin ürettikleri yöresel ürünleri yerli/yabancı turistlere satma tercihleri Çizelge 6.81'de verilmiştir.

Çizelge 6.81. Bireylerin turistlere yerel ürünleri satma tercihi

Yöresel ürünleri satma tercihi	Frekans	Yüzde
Evet	178	92.23
Hayır	15	7.77
Toplam	193	100.00

Bireylerin %92.23'ü ürettikleri yöresel ürünleri turistlere satma düşüncesine sahiptir. Morgül (2006) likert ölçekli çalışmasında, “Ürettiğim ürünleri pansiyonumda kalanlara yönelik satışını yapmak ” ifadesine bireyler, “tamamen katılıyorum” seçeneğini %23.30, “katılıyorum” seçeneğini ise %45.90 oranında katılım sağlandığı görülmüştür. Yöresel ürünlerin satışında bir işyerine sahip olma konusunda bireylerin tercihleri Çizelge 6.82'de sunulmuştur.

Çizelge 6.82. Bireylerin yöresel ürün satışı yapan iş yeri sahip olma tercihi

Yöresel ürün satan iş yeri sahip olma tercihi	Frekans	Yüzde
Evet	121	62.69
Hayır	72	37.31
Toplam	193	100.00

Bireylerin %62.69'u yöresel ürün satışı yapan bir işletmeye sahip olmak istemektedir. Bu doğrultuda ekoturizm geleneksel evlerin kalkınmasında önemli ayaklarından biri olan yöresel ürün satış yerleri Tokat için fırsat oluşturmaktadır. Bu tür işyerine sahip olmak isteyen bireylerin evlerini bu tür iş yerine dönüştürme isteği konusunda kararlar Çizelge 6.83'de aktarılmıştır.

Çizelge 6.83. Bireylerin evlerini yöresel ürün satışı yapılan iş yerine çevirme tercihi

Evi iş yerine çevirme isteği	Frekans	Yüzde
Evet	93	76.86
Hayır	28	23.14
Toplam	121	100.00

Yöresel ürün satışı yapan işletmeye sahip olmak isteyen bireylerin %76.86'sı evlerini bu tür iş yerine çevirmek istemektedirler. Çizelge 6.84'te durumları maddi konuda yetersiz olan bireylerin düşünceleri almak maksatlı, proje ile desteklenen bir iş yeri açma durumu söz konusu olduğunda, bireylerin böyle bir girişimde bulunup bulunmayacağı irdelenmiştir.

Çizelge 6.84. Bireylerin proje ile desteklenen bir girişime katılma tercihleri

Proje ile desteklense bu tür girişimde bulunma durumu	Frekans	Yüzde
Evet	134	69.43
Hayır	59	30.57
Toplam	193	100.00

Ankete katılan bireylerin %69.43'ü yöresel bir ürün satışı yapan işletme, proje ile destek verilirse bu projeye dâhil olmayı istemektedir. Bu oran şunu ifade etmektedir; Tokat yöresel gıdaların çeşitliliği fazla olduğu bir ildir, eğer il bazında bir proje ile bu tür evleri bu tür işletmelere dönüştürülmek istenildiğinde olumlu sonuçlar alınacağı söylenebilir. Bireylerin il/ilçelerinde turistlerin geldiklerinde görmesi gerektiği yerleri Çizelge 6.85'te gösterilmiştir.

Çizelge 6.85. Bireylerin il/ilçelerinde turistlerin görmesini istedikleri yerler

Turistlerin görülmesi istenilen yerler	Frekans	Yüzde
1. Ballica mağarası	193	100.00
2. Tokat kalesi	193	100.00
3. Kaz gölü	174	90.16
4. Mevlevihane	167	86.53
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Bireylerin başta Ballica Mağarası ve Tokat Kalesi turistlerin görmesini istedikleri yerlerdir (%100). Yerel halktan sadece 4 yer önerilmesi istenilmiştir. Ancak bunun haricinde Niksar ve Zile Kaleleri, Yağlıbasan Medresesi anket esnasında bireyler tarafından belirtilen yerlerdir. Bunun haricinde yerel halk, turistlerden yörelerinde tatmasını istedikleri tatlara yönelik bulgular Çizelge 6.86’da verilmiştir.

Çizelge 6.86. Bireylerin turistlerin tatmasını istedikleri tatlar

Turistlerin tatması istenilen yiyecekler	Frekans	Yüzde
1. Tokat kebabı	193	100.00
2. Bat	186	96.37
3. Zile pekmezi	189	97.93
4. Tokat keşkeği	178	92.23
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Ankete katılan yerel halk, turistlerin özellikle Tokat Kebabını turistlerin tatmasını istiyor (%100). Ayrıca yerel halk, Tokat lezzetleri olan bat, Zile Pekmezi, Tokat Keşkeği’nin de turistlerin tatmasından yanalar. Yerel halk il/ilçeye ilginin artmasının nedenlerine ilişkin bulgular Çizelge 6.87’de verilmiştir.

Çizelge 6.87. Bireylerin tespit ettiği il/ilçeye ilginin artmasının nedenleri

İl/İlçeye ilginin artmasının bağlı olduğu nedenler	Frekans	Yüzde
Doğal güzellikleri	193	100.00
Tarihi ve kültürel dokusu	193	100.00
Basında yer alan haberler	105	54.40
İl/ilçede yürütülen projeler	112	58.03
Korunan alanların ve milli parkların olması	96	49.74
Bitki ve hayvan zenginliği	186	96.37
Çeşitli tarım ürünlerinin yetiştirilmesi	193	100.00
Termal kaynakların olması	63	32.64
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Yerel halk, yaşadıkları yöreye ait turistlerin ilgilerinin artmasının nedeni olarak, doğal güzellikler (%100) ve tarihi doku (%100) ilk sırada gelmektedir. Buna takiben bireylerin

tespit ettiği yörenin bitki ve hayvan zenginliği de turistlerin ilgisinin artmasının nedenleridir. Çizelge 6.88’de turistlerin il/ilçeye ilgisini artmasının sağladığı yarar yerel halk tarafından tespiti yapılmıştır. Morgül (2006) yaptığı likert ölçekli çalışmada, “Yörenin, turisti çekiciliği doğal kaynaklardan oluşmaktadır.” ifadesine “katılıyorum” seçeneği % 43.8 “tamamen katılıyorum” seçeneği ise %23.7 olarak belirlemiştir.

Çizelge 6.88. Turistlerin il/ilçeye ilgisini artmasının sağladığı yarar

İlginin artmasının sağladığı katkı	Frekans	Yüzde
Tarıma olan destekler artmaya başlar	190	98.45
Ormancılık sorunları çözülmeye başlar	43	22.28
Ulaşım sorunu çözülmeye başlar	184	95.34
Daha fazla turist gelmeye başlar	193	100.00
Gelir düzeyi artmaya başlar	193	100.00
Yatırım projeleri başlar	177	91.71
Diğer(sağlık, eğitim, vb. alanlarda olumlu gelişme)	193	100.00
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Turistlerin ilgisinin artması sonucu ankete katılan bireylerin tamamı, gelir düzeyinin artmaya başlayacağı, bir turist diğer turisti önererek katkı yapacağı ve demografik alanlarda olumlu gelişmelere yarar sağlayacağını belirtmişlerdir (%100). Ülkeye gelen turist, eğer memnun kalmışsa diğer turistlere de önereceğini düşünerek yerel halk da bu tespitte bulunmuştur. Gerek yerli gerekse yabancı turist satın aldığı hizmet ve ürün karşısında para bırakacaktır. Bu doğrultu da turistler, bireylerin gelir düzeyinin artmasında büyük rol oynamaktadır. Her ne kadar gelen turist katkısı ile gelse de önlem alınmadığı takdirde beraberinde bazı olumsuz durumları da getirecektir. Çizelge 6.89. Ankete katılan bireylerin turistlerin ilgisinin artmasından doğacak zararlar hakkındaki öngörülerini paylaşmıştır.

Çizelge 6.89. Bireylerin turistlerin ilgisinin artmasından doğacak zararlar hakkındaki öngörülleri

İlginin artmasının doğuracağı zararlar	Frekans	Yüzde
Doğa tahribatı artmaya başlar	161	83.42
Çevre kirliliği oluşmaya başlar	176	91.19
Plansız yapılaşma başlar	154	79.79
Ekoturizm genel turizme dönüşmeye başlar	49	25.39
Sadece belli kişiler gelir sağlamaya başlar	187	96.89
Diğer(kültürel değişimin olması, maddiyata verilen önemin artması, el sanatları özgünlüğünü koruyamaması, fabrikalaşmanın yöresel ürünleri bozması vb.)	183	94.82
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

İl/ilçeye turist ilgisinin artmasından dolayı yerel halk endişeli görünmektedir. Özellikle gelirin eşit dağılmayacağı, sadece belli başlı kişilerin turistlerden gelir elde edeceği düşüncesi hakim olmakla beraber bunun yanında çevre kirliliği, plansız yapılaşma, doğa tahribatı gibi endişeler görülmektedir. En az endişe duyulan unsur ise, ekoturizmin genel turizm diye tabir edilen, tahrip gücü fazla olan turizm türlerine dönüşmesidir. Stursa (2002)'ye göre, turizmin gerçekleştiği bölgelerde olumlu ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerinin bulunmasının yanı sıra bölgede çevresel etkilere de maruz kalınmaktadır. Bölgede bulunan endemik bitki türlerinin yurt dışına kaçırılması, ses ve gürültüden kaynaklı yaban hayatın rahatsız edilmesi, çöplerin yığılması ve trafik yoğunluğundan kaynaklı gürültü gibi durumlar turizmin birincil olumsuz etkilerine örnek verilirken ikincil ve daha uzun dönemde büyük zararlara neden olabilecek önemli etkiler taşıyan alt ve üst yapı gelişimleri, konaklama kapasitesinin uygunsuzca artış göstermesi, su kaynaklarının kirlenmesi ve ziyaretçi sayısındaki kontrolsüz artışlar, doğal çevre üzerindeki olumsuz etkileri artırmaktadır. Turizmin doğa üzerindeki ikincil olarak nitelendirilen olumsuz etkileri maalesef zamanında fark edilememektedir. Bu nedenle, destinasyona ziyaretler gerçekleştiren turistler, bu olumsuz etkilerin farkına varamamakta ve bölgenin korunması ile ilgili herhangi bir sorumluluk çerçevesinde hareket etmemektedirler (Kızılırmak ve ark., 2015). Tokat'a daha fazla turist ziyareti olması için, bireylerin gözünden Tokat'ta ağırlık verilmesi gereken turizm türleri Çizelge 6.90'da yer verilmiştir.

Çizelge 6.90. Bireylerin gözünden Tokat'ta ağırlık verilmesi gereken turizm türleri

Tokat'ta ağırlık verilmesi gereken turizm türleri	Frekans	Yüzde
Kış turizmi	52	26.94
Dağ turizmi	190	98.45
Yayla turizmi	189	97.93
İnanç turizmi	41	21.24
Eko-turizm	56	29.02
Av turizmi	81	41.97
Kongre turizmi	10	5.18
Kuş gözlemciliği	33	17.10
Mağara turizmi	193	100.00
Göl turizmi	187	96.89
Diğer(kamp, doğa yürüyüşü, oryantring, rafting, dağcılık, offroad vb.)	46	23.83
*Birden fazla cevap seçeneği işaretlenmiştir.		

Bireylerin tamamı mağara turizminin ağırlık verilmesinden yanadır. Ankete katılan bireyler Tokat ile özdeşleşen Pazar ilçesinde bulunan Ballica Mağarası'nın turist ziyareti için çekiciliklerin artırılması gerektiği görüşündedirler. Ayrıca yaylaları ile tanınan bir şehirdir, yayla turizmi etkinliklerin daha fazla tertip edilerek turist ziyaretlerinde artış olacağı yerel halk tarafından tespit edilen bir durumdur. Tokat evlerinin yurtiçi ve yurtdışında tanıtımlarının yapılmasının Tokat'ı kalkındırma konusunda bireylerin görüşleri değerlendirilmiş ve Çizelge 6.91'de yer verilmiştir.

Çizelge 6.91. Tokat evlerinin yurtiçi ve yurtdışında tanıtılmasının kalkınmaya etkisi

Tokat evlerinin tanıtılmasının kalkınmaya yararı	Frekans	Yüzde
Evet	177	91.71
Hayır	16	8.29
Toplam	193	100.00

Çizelge 6.91'de bireylerin Tokat evlerinin yurtiçinde ve yurt dışında tanıtımlarının yapılmasının Tokat'ı kalkındıracağını düşünmektedir (%91.71). Yıldız (2007)'ye göre, bölgesel politikaların amaçlarından birisi, bir ülkenin ekonomik ve sosyal birlikteliğini sağlamak için bölgeler arasındaki eşitsizlikleri azaltmaktır. Turizm ile bölgesel kalkınma politikalarının yakın ilişki içinde olduğu ise açıktır. Bunun bariz örneği verilecek olursa

AB tarafından onaylanan yapısal fonların içinde turizmi kapsayanların sayısının artması gösterilebilir. Bunun yanında OECD Bölgesel Kalkınma Servisi tarafından yapılan ekonomik çalışmalarda turizmi sık sık muhtemel bir kalkınma stratejisi olarak tanımlaması da turizmi bölgesel kalkınma ile ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır (Tunçsiper ve ark., 2011). Bireylerin kalkınmada turizmin rolü hakkındaki düşünceleri Çizelge 6.92’de verilmiştir.

Çizelge 6.92. Bireylerin kalkınmada turizmin rolü hakkındaki düşünceleri

Turizmin rolü	Frekans	Yüzde
Evet	191	98.96
Hayır	2	1.04
Toplam	193	100.00

Yerel bir kaynak zenginliğinin, evrensel bir değer olduğu bilincinin gelişmesinde turizmin katkısının büyüklüğü kabul görmüştür. Sürdürülebilir turizmin ulusal düzeyde devlet faktörüyle, toplumsal düzeyde de yerel faktörlerle desteklenmelidir (Mıkaelı ve Memlük, 2013). Çizelge 6.92’de turizmin kalkınma için bireyler açısından büyük önem arz ettiği görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınma için turizmin öneminin yerel halk tarafından bilinmesi büyük önem teşkil etmektedir.

7. SONUÇ ve ÖNERİLER

Ankete katılan bireylerin yaşları genelde emeklilik yaşına gelmiş bireylerden oluştuğu görülmüştür. Bireylerin bir kısmı da geleneksel mimariye sahip evlerin alt kısımlarında esnaflık yapmaktadır. Bunun haricinde il merkezinde ve ilçe merkezlerinde işlerde çalışanlar bulunmaktadır. Hanelerin ana gelir kaynaklarının çoğunluğu emeklilikten gelen ücret oluşturmaktadır. Bunun haricinde esnafıktan gelen gelir de ikinci sırada değerlendirilebilir.

Yerel halk oturdukları evlerin çoğunlukla kendilerinin olduğu görülmektedir, kirada oturanlar azınlıkta kalmıştır. Evlerin kendilerinin olması restorasyon kararını vermede etkili olacaktır.

Bireylerin eğitim durumlarının iyi olduğu görülmektedir. Okuma yazma bilmeyen sayısı oldukça azdır. Bireyler geleneksel mimariye sahip evlerin kültürel miras olduğu yönünde görüşlerini dile getirmişlerdir. Bu kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasının da yararı olacağı düşüncesindedirler. Bireylerin oturdukları evleri bir apartman dairesi ile değiştirmeyi kabul etmemektedir.

Ekoturizm kelimesine, anket uygulaması yapılan denekler aşına değildir. Ekoturizm tanımlaması deneklere yapıldıktan sonra anlamada zorlanmamış oldukları gözlemlenmiştir. Evlerini ekoturizm kapsamında pansiyon olarak işletmeyi kabul eden yerel halk, kendi girişimlerinin olmadan kamu birimlerinden bu tür destekler bekledikleri görülmüştür. Ekoturizme verilen destekler konusunda bilgi sahibi değildirler. Bununla beraber ekoturizmden gelir elde edilmeyeceğini düşüncesinde olan yerel halk, istihdama katkısı olmayacağını ve Tokat ilinde işsizliği düşürmeyeceği görüşünü savunmaktadırlar.

Yerel halk ekoturizm kavramını anlayamadığı görülmektedir. Ekoturizmden gelir elde edilmesi noktasında da endişe duymaktadır. Türkiye'deki örnek projelerin yörede tanıtılması ile yerel halka öncülük edilebilir. En azından evlerini pansiyon olarak açma düşünceleri kalkınma açısından umut olabilecektir.

Restorasyon projeleri için kamu tarafından yapılan iyi bir bilgilendirme ile veya proje yazımı ile faaliyet gösteren danışmanlık firmalarının bilgilendirme faaliyetleri ile bilinç düzeyi yükselecektir.

Anket verileri kapsamında geleneksel mimariye sahip evlerin Tokat ilinde ekoturizme kazandırılmasında yerel halk istekli ancak, umutsuz ve motivasyonsuz durumdadır. Paydaşların(Sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları) bu kapsamda önder bir konum sergileyerek yerel halka teşvik edici projeler geliştirmelidir.

8. KAYNAKLAR

- Akgül, U., 2010. Sürdürülebilir kalkınma: uygulamalı antropolojinin eylem alanı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi, 24, 133-164.
- Akın, E. S. ve Özen, H., 2010. Tokat geleneksel evlerinin Beyhamam ve Bey sokak örneğinde incelenmesi. Giresun Üniversitesi. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 167-189.
- Akın, E.S. ve Hanoğlu, C., 2013. Tokat Geleneksel Konut Mimarisi'nde iç mekân alçı süslemeleri. Vakıflar Dergisi, Sayı:40, 163-184.
- Akın, E.S. ve Hanoğlu, C., 2014. Tokat'ta bir konut: Madımağın Celal'in Evi, Tokat Tarihi ve Kültürü Sempozyumu, 25-26 Eylül, 2014, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Akın, E.S., Kalımbayrak Ercan, A., Mumcuoğlu S.S. ve Yaprak Başaran E., 2018. Yeniden işlevlendirilen bir geleneksel konut; Tokat Vasfi Süsoy Evi. Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, 1(17), 119-139.
- Akyol, C., 2012. Kırsal turizmde ev pansiyonculuğu modeli ve Karadeniz örnekleme- Artvin. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2(2), 79-83.
- Alagöz, M., 2004. Sürdürülebilir kalkınmanın paradigması. Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,
- Anonim, 2015a. Turizm Geliri ve Kişi Başı Ortalama Harcama İstatistikleri. Türkiye İstatistik Kurumu, http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1609 (Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2015b. Uluslararası Sözleşmeler, <http://www.csb.gov.tr/gm/cygm/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=webmenu&Id=265> (Ziyaret Tarihi: 23.12.2015).
- Anonim, 2015c. İllere Göre Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı İstatistiği, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44799/illere-gore-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varligi-i.html> (Ziyaret tarihi: 25.10.2015).
- Anonim, 2015d. İllere Göre Sit Alanları İstatistiği. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44974/illere-gore-sit-alanlari-istatistigi.html> (Ziyaret tarihi: 25.10.2015).
- Anonim, 2019a. Tokat İlinin Coğrafi Yapısı, Tokat İl Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, <https://tokat.csb.gov.tr/cograf-yapi-i-1211> (Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019b. Tokat İl Özel İdaresi, Tokat Coğrafi Yapısı, <https://www.tokatozelidaresi.gov.tr/tokat-cograf-yapisi> (Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019c. Tokat İli Orman Su İşleri Eylem Planı, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, http://www.oka.org.tr/Documents/TOKAT_Orman_ve_Su_Isleri_Eylem_Plani.pdf (Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019d. Tokat 2018 Yılı Tarımsal İstatistikleri, Tokat Valiliği Tokat İl Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, <https://tokat.tarimorman.gov.tr/Belgeler/%C4%B0statistikler/ALANLAR/%C4%B0STAT%C4%B0ST%C4%B0KLER%202018.pdf> (Ziyaret tarihi: 19.04.2019).

- Anonim, 2019e. Tokat İli Altyapı Ulaştırma Eylem Planı, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı,
http://www.oka.org.tr/Documents/TOKAT_Altiyapi_ve_Ulastirma_Eylem_Planı.pdf (Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019f. Uzun Yıllar Tokat İli Meteorolojik Değerlendirme Verileri,
<https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?k=undefined&m=TOKAT> (Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019g. Cinsiyete Göre Tokat İli Nüfusu Verileri,
https://biruni.tuik.gov.tr/medas/zkau/view/z_z19/dwnmed-0/p2t/pivot.xls
(Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019h. Cinsiyete Göre Tokat İli Medeni Durumlarının Değişimleri,
https://biruni.tuik.gov.tr/medas/zkau/view/z_z19/dwnmed-1/5uj1/pivot.xls
(Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019i. Cinsiyete Göre Tokat ili Göç Durumu,
https://biruni.tuik.gov.tr/medas/zkau/view/z_x19/dwnmed-0/2n8/pivot.xls
(Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019j. Kadınlarda İlk Evlenme Yaşı,
https://biruni.tuik.gov.tr/medas/zkau/view/z_zu3/dwnmed-0/koll1/pivot.xls
(Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019k. Erkeklerde İlk Evlenme Yaşı,
https://biruni.tuik.gov.tr/medas/zkau/view/z_xu3/dwnmed-0/pqc1/pivot.xls
(Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019l. Tokat İlinin 15 Yaş Üstü Eğitim Durumu,
https://biruni.tuik.gov.tr/medas/zkau/view/z_yte/dwnmed-0/79u/pivot.xls
(Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019m. Tokat ili merkez ilçesi Tokat kültür sokağı fizibilite projesi hazırlanması işi
<http://www.oka.org.tr/Documents/Tokat%20Kultur%20Sokagi%20Fizibilitesi.pdf> (Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019n. Tokat: Zamana Kök Salan Kent.
http://www.yesilirmak.org.tr/documents/gezi_rotasi/kent_rehberi/tokat.pdf
(Ziyaret tarihi: 19.04.2019).
- Anonim, 2019o. Tokat Turist Verileri.
<http://www.tokatkulturturizm.gov.tr/Eklenti/62240,2018-yili-turist-istatistiklerixlsx.xlsx?0>-(Ziyaret tarihi: 19.05.2019).
- Anonim, 2019p. TÜİK ADNKS Göç İstatistikleri.
http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=163-(Ziyaret tarihi: 19.05.2019).
- Arslan, Y., 2005. Erdek ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(13), 30-53.
- Arslan, Z. ve Aktaş, G., 1994. Turizm açısından çevre sorunlarına genel bir yaklaşım. Ekoloji ve Çevre Dergisi, 11, 43-45.
<https://www.ekoloji.com.tr/resimler/11-10.pdf>-(Ziyaret tarihi:28.10.2015)
- Avcıkurt, C., 2003. Turizm Sosyolojisi. Detay Yayıncılık, 74 s, Balıkesir.
- Ayaz, N., Apak, C. ve Sünbül, K., 2018. Kültürel miras alanları üzerine bir meta analizi: Safranbolu ilçesi örneği. Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(1) , 1-14.
- Aydın, İ.Z., 2010. Ekoturizmin Türkiye Orman Köyleri Kalkınmaları Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerinin Ölçümü (Artvin-Camili Biyosfer Rezerv Alanı

- Örneği).(Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Trabzon.
- Batur, A. ve Gür, Ö., 2005. Doğu Karadeniz’de Kırsal Mimari, Milli Reasürans, İstanbul.
- Berder, S., 1994. Revoltin' developments: the politics of sustainable development. <http://www.uow.edu.au/~sharonb/esd/arena.html> (1.12.2015).
- Beyhan, Ş. G. ve Ünügör, S. M., 2005. Çağdaş gereksinmeler bağlamında sürdürülebilir turizm ve kimlik modeli. İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi, 4(2), 79-87.
- Brundtland Commission (World Commission on Environment and Development), 1987. Our Common Future. Oxford University Press, Oxford and New York.
- Caldicott J. ve Fuller D., 2005. The concept and relevance of ecotourism to indigenous economic and human development in remote Australian communities. Centre for enterprise development and research, Southern Cross University Coffs Harbour Campus in Conjunction with the Centre for Regional Tourism Research (CEDOR), Occasional paper No:6, 18 s, Australia.
- Cengiz Gökçe, G. ve Açıksöz, S., 2014. Turizmin kültürel peyzaj bileşenleri ve kırsal kimlik üzerine etkisi: Nallıhan-Beydili Köyü örneği, 2. Uluslar arası Çevre ve Ahlak Sempozyumu, 24-26 Ekim, 2014, Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman.
- Cinnioğlu, H., 2015. Sürdürülebilir ekonomik kalkınma kapsamında ekoturizmin çevre üzerindeki etkilerinin eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi, Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Metinleri, No:3, 1-27.
- Çağlar, Y., 1988. Sürdürülebilirlik ve Türkiye ormancılığı: sürdürülebilir kalkınmanın uygulanması, Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara.
- Çakılcıoğlu, M., 1996. Sürdürülebilir Turizme Yönelik Bir Yöntem Önerisi, Doğu Karadeniz/ Trabzon İli Özelinde Bir İrdeleme. (Doktora Tezi), Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Çal, H., 1987. “Tokat Evleri”, Türk Tarihinde ve Kültüründe Tokat Sempozyumu, 2-6 Temmuz 1986, Tokat, Gelişim Matbaası, Ankara, 1987, 365-417.
- Çal, H., 1988. Tokat Evleri. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:894, Tanıtma Eserleri Serisi: 9, 58 s, Ankara.
- Çelem, H. ve Kılıç Benzer, A. N., 2007. Bolu Göynük Ve Yakın Çevresi Doğal ve Kültürel Kaynaklarının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Kesin Raporu, Ankara.
- Çelik, S., 2015. Kastamonu’daki Bazı Potansiyel Ekoturizm Alanlarının Farklı Yaşlardaki Kullanıcılar Tarafından Değerlendirilmesi.(Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Kastamonu.
- Çetin, S., 2010. Geleneksel konut mimarisinin ekolojik yansımaları: Burdur örneği, 5. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu, 15 -16 Nisan, 2010, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İzmir.
- Çolak, O., 2009. Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapsamında Kırsal Turizm ve Kırsal Turizm İşletmeciliği: Şirince Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Anabilim Dalı, Aydın.
- Demir, C. ve Aydın Ç., 2006 .Ekoturizm Yönetimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Dizdar, H.,2009. İklimsel Tasarım Parametreleri Açısından Geleneksel Ve Yeni Konutların Değerlendirilmesi: Diyarbakır Örneği.(Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.

- Doğan, T., 2012. Turizm ve Çevre İlişkisi Bağlamında Ekoturizmin Çevre Üzerine Etkileri.(Uzmanlık Tezi), Kültür Turizm Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Duran, E., 2015. Yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumları: Bozcaada örneği. Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi, 2(3), 76-94.
- Duran, M., Demirer G. N., Torunoğlu, E. ve Göksu, R., 1997. Sürdürülebilir kalkınmanın sürdürülebilirliği, 2. Ulusal Çevre Mühendisliği Kongresi, 4-5 Aralık, 1997, İstanbul.
- Erdoğan, N., 2004. Ekoturizm gelişimi ulusal bölgesel ve uluslararası anlaşmalardaki yeri. Korunan Alanlarda Ekoturizm Çalıştayı, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Erdoğan, N. ve Erdoğan, İ., 2005. Ekoturizm betimlemeleriyle iletilenlerin doğası. Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi, 20(1), 55-82.
- Eren, R. ve Aypek, N., 2012. Kırsal turizm bölgesinde yerel halkın turizmin gelişimine karşı tutumları: Cumalıkızık Köyü örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2(2), 43-47.
- Erkan, N.Ç. ve Yenen Z., 2010. Yerleşmelerde imaj analizi konusunda bir yöntem: Kastamonu Örneği. Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi E-Dergisi 5(2), 67-81.
- Ertuna, B., Güney, S., Güven, Ö. ve Aydemir, N., 2012. Yerel Halkın Kırsal Turizm gelişimine katılma isteğini etkileyen unsurlar: Kastamonu örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2(2), 59-66.
- Gezer, H., 2013. Geleneksel Safranbolu evlerinin sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 12(23), 13-31.
- Gladwin, T.N., Kennelly, J.J. ve Krause, T-S., 1995. Shgifting Paradigms For Sustainable Development: Implications For Management Theory and Research, Academy of Management Review, 20(4), 874-907.
- Gök, Y. ve Kayserili A., 2014. Geleneksel Erzurum evlerinin kültürel coğrafya perspektifinden incelenmesi. Doğu Coğrafya Dergisi, 18(30), 175-216.
- Güneş, G., 2016. Toplum Temelli Ekoturizm, I. Ulusal Alternatif Turizm Kongresi, 7-9 Nisan 2016, Erzincan.
- Güney, T. ve Bakırtaş, İ., 2011. Çevresel sürdürülebilirlik ve yozlaşma ilişkisi: bir kesit veri analizi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 30, 232-240.
- Gürlük, S., 2001. Dünyada ve Türkiye'de kırsal kalkınma politikaları ve sürdürülebilir kalkınma. Uludağ Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi, 19(4).
- Gürlük, S., 2010. Sürdürülebilir kalkınma gelişmekte olan ülkelerde uygulanabilir mi?. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5(2), 85-99.
- İbrahimzade, K. ve Atak, E., 2010. Tokat'da bir konut örneği. Vakıflar Dergisi, 34, 113-123.
- İsayeva, S. ve Kasalak, M. A., 2016. Sürdürülebilir turizm yönetimi kapsamında yer alan örnek ekoturizm uygulamaları. Uluslar arası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1, 183-200.
- İsmail, N., Masron, T. ve Ahmad, A., 2014. Cultural Heritage Tourism in Malaysia: Issues and challenges. SHS Web of Conferences, 19 Kasım 2014.

https://www.shsconferences.org/articles/shsconf/pdf/2014/09/shsconf_4ictr2014_01059.pdf (01.04.2016)

- Karacan, S., Karacan, E. ve Güngör, Y., 2015. Türkiye Turizmine Yeni Bakışlar: Sürdürülebilir Turizm Ekseninde Çevre Sorunları, I. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi, 28 – 30 Mayıs 2015 Konya.
- Karaman, S., 2006. Tokat İli Toprak ve Su Kaynaklarının Tarımsal Açıdan Değerlendirilmesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 2006, 23 (1), 37-44.
- Kaya, M.F. ve Tomal, N., 2011. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından incelenmesi. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 1(2), 49-65.
- Kaypak, Ş., 2010. Ekolojik turizmin sürdürülebilirliği. Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 2(2), 93-114.
- Kaypak, Ş., 2011. Küreselleşme sürecinde sürdürülebilir bir kalkınma için sürdürülebilir bir çevre. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 13(20), 19-33.
- Kaypak, Ş., 2012. Ekolojik turizm ve sürdürülebilir kırsal kalkınma. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(22), 11-29.
- Kervankıran, İ. ve Temurçin, K., 2013. Afyonkarahisar ilinde ekoturizme yönelik yerel halkın yaklaşımları, Coğrafyacılar Derneği Yıllık Kongresi Bildiriler Kitabı, 19-21 Haziran, 2013, Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Kılıç, S., 2012. Sürdürülebilir kalkınma anlayışının ekonomik boyutuna ekolojik bir yaklaşım. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 47, 201-226.
- Kısa Ovalı, P. ve Delibaş, N., 2016. Yerel mimarinin sürdürülebilirliği kapsamında Kayaköy'ün çözümlenmesi. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, 11(4), 515-529.
- Kıstır, M. R. ve Kurtoğlu, D., 2018. Geleneksel konut mimarisinin sürdürülebilirlik bağlamında incelenmesi: Ayvalık ve Oxford Evleri örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 9(1),83-90.
- Kızılaslan, N. ve Ünal, T., 2014. Tokat ilinin ekoturizm/kırsal turizm potansiyeli ve SWOT analizi. Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 9, 45-61.
- Kızılaslan, N. ve Özyurt, Ç., 2012. Sürdürülebilir kırsal kalkınmada ekoturizmin önemi: Tokat ili örneği. Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 1, 50-62.
- Kızılırmak, İ., Çiftçi İ. ve Kaya F., 2015. Sürdürülebilir turizm kapsamında alternatif konaklama işletmelerinin kullanılması: yayla evleri örneği. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 6(14), 99-109.
- Knoflacher, H. ve Ocalır, E. V., 2011. Sürdürülebilir ulaşım kavramı üzerine tartışmalar. Türkiye Mühendislik Haberleri, 468, 51-58.
- http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/8a03dde7a90e701_ek.pdf?dergi=186 (Ziyaret Tarihi: 23.12.2015).
- Koçan, N., 2011. Murat Dağı'nın ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi üzerine bir araştırma, Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1(3), 69-75.
- Koçan, N., 2012. Ekoturizm ve sürdürülebilir kalkınma: Kızılcahamam-Çamlıdere (Ankara) Jeopark ve Jeoturizm Projesi. Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi, 2(6), 69-82.

- Koçoğlu, P., 2008. Ekoturizmin Sürdürülebilir Turizm Politikasındaki Yeri: Dünyadaki Ekoturizm Destinasyonlarının İncelenmesi. (Uzmanlık Tezi), Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Köktürk, G., 2002. Ekonomi-çevre-yönetim ilişkisi bağlamında bir 21.yüzyıl fenomeni: sürdürülebilir kalkınma. İşgücü Dergisi, 4(2), <http://www.isguc.org/?p=article&id=60&cilt=4&sayi=2&yil=2002>-(Ziyaret Tarihi: 1.12.2015).
- Kuter, N. ve Ünal, H. E., 2009. Sürdürülebilirlik kapsamında ekoturizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri. Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 9(2), 146-156.
- Kuşat, N., 2014. Sürdürülebilir kırsal kalkınma için bir alternatif olarak kırsal turizm ve Türkiye’de uygulanabilirliği. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(2), 65-87.
- Mengi, A. ve Keleş, R., 2003. İmar Hukukuna Giriş. İmge Kitabevi, 1. baskı, 19 s, Ankara.
- Mikaeılı, M. ve Memlük, Y., 2013. Kırsal turizm ve kültürel turizmin bütünleşmesi ve kırsal sürdürülebilir kalkınma. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 3(2), 87-91.
- Morgül, Ş. K., 2006. Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Edirne.
- Muşkara, 2017. Kırsal ölçekte geleneksel konut mimarisinin korunması: özgünlük, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 37(1), 437-448.
- Okuyucu, A.ve Somuncu M., 2012. Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: Osmaneli İlçe merkezi örneği. Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi, 4(1), 37-51.
- Ozmehmet, E., 2008. Dünyada ve Türkiye sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. Yaşar Üniversitesi Dergisi, 3(12), 1853-1876.
- Özaltın Türker, G. ve Türker, A., 2014. Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini nasıl etkiler: Dalyan destinasyonu örneği. Elektronik Meslek Kulları Dergisi, 4(1), 81-98.
- Özdemir, M. A. ve Kervankıran, İ., 2011. Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği. Marmara Coğrafya Dergisi, 24 (0), 1-25.
- Özdemir, Ü., 2011. Safranbolu’nun kültürel miras kaynakları ve korunması. Doğu Coğrafya Dergisi, 16(26), 129-142.
- Özkan, E., 2007. Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Kırsal Turizm. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı, Ankara.
- Öztürk, S., 2005. Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı’nın rekreasyonel kaynak değerlerinin irdelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, Sayı: 2, 138-148.
- Özyılmaz, H., 2017. Geleneksel Diyarbakır Evlerinde toplumsal yapıya bağlı gelişen fiziki değişimler. Dicle Üniversitesi Mühendislik Dergisi, 8(2), 371-382.
- Polat, A.T., 2006. Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Konya.

- Payaslı Oğuz, G. ve Aksulu I. B., 2016. Geleneksel Bitlis evleri: koruma sorunları ve öneriler. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, 11(1), 63-77.
- Richardson, M., 1995. Güneydoğu Anadolu'nun Sürdürülebilir Kalkınma Potansiyeli. TES-AR Yayınları, No:15, Ankara. TÜBAV Bilim Dergisi, 10(1),12-35.
- Sağiroğlu, Ö. ve Karayazı, S. S., 2017. Akseki Belenalan Köyü Geleneksel Kırsal Konut Dokusunda Korumanın; Ekoturizm Yolu İle Sürdürülebilirliğinin Tespiti.
- Selimoğlu, Ö., 2004. Dünyada ve Türkiye’de Ekoturizm. İstanbul Ticaret Odası, Etüt ve Araştırma Şubesi, İstanbul.
- Solmaz, C., 2014. Yerel halkın bölge turizmine bakış açısının belirlenmesi: Burdur’da bir araştırma. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(10), 91-105.
- Sungur, Z., 2012. Sürdürülebilir ekoturizmin toplumsal etkileri: Türkiye’den örnekler, Uluslararası Avrasya Ekonomileri Konferansı, 11-13 Ekim, 2012, Alma-Ata, Kazakistan.
- Taş, S., 2012. Trabzon ve Ekoturizm: Yerli Ziyaretçilerin Yöreyi Değerlendirmesine Yönelik Bir Araştırma.(Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Tatlıgil, F., 2005. Gaziantep Kentinin Geleneksel Konut Dokusunun ve Sosyo-Kültürel Yapısındaki Değiş İmin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tekin, M. ve Kasalak, M. A., 2014. Ekoturizm girişimciliğinin bölgesel kalkınmadaki rolü. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 32, 129-136.
- Tıraş, H. H., 2012. Sürdürülebilir kalkınma ve çevre: teorik bir inceleme. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 57-73.
- Torunoğlu, E., 2003. Tübitak Vizyon 2023: Panel için notlar: Sürdürülebilir kalkınma paradigması üzerine ön notlar. TÜBİTAK, Ankara.
https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/EK-16.pdf
(Ziyaret Tarihi: 1.12.2015)
- Tuğun, Ö. ve Karaman, A., 2014. Çekirdek köylerin eko turizme kazandırılması için sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde bir model. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Megaron Dergisi, 9(4), 321-337.
- Tunçsiper, B., Temeloğlu, E. ve Altunöz, Ö., 2011. Bölgesel kalkınmada turizmin rolünün yerel halkın görüşleri çerçevesinde belirlenmesi: Ayvacık (ASSOS) örneği. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 93-114.
- Turan, A. ve Güler, M., 2013. Türkiye’de sürdürülebilir çevre politikaları: iklim değişikliği örneği, Uluslararası Avrasya Ekonomileri Konferansı, 17-18 Eylül, 2013, St. Petersburg, Rusya.
- Turgut, N., 1996. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında katılımın rolü, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 52(1), 701-715.
- Turhan, M. S., 2005. Avrupa Birliği Üyeliği Yolunda Türkiye Kırsal Kalkınma Tedbirleri Uygulama Süreci. (Uzmanlık Tezi), Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Dış İlişkiler Ve Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Turoğlu, H. ve Özdemir, H., 2005. Bartın ilinin ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi, Doğu Coğrafya Dergisi, 10(13), 97-116.
- Uslu, A. ve Kiper, T., 2006. Turizmin kültürel miras üzerine etkileri: Beypazarı/Ankara örneğinde yerel halkın farkındalığı. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 3(3), 305-314.
- Usta, Ö., 2001. Genel Turizm. Anadolu Matbaacılık, 51 s, İzmir.

- Ün, E., Tutar, F., Tutar, E. ve Erkan, Ç., 2012. Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği, Uluslararası Avrasya Ekonomileri Konferansı, 11-13 Ekim, 2012 , Alma-Ata, Kazakistan.
- Varnacı Uzun, F. ve Somuncu, M., 2011. Kültürel peyzajın korunması ve turizm ilişkisi bağlamında yerel halkın görüşleri: Ihlara Vadisi örneği. Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi, 3(2), 21-36.
- Yamaner, B., 2008. Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamında Ekoturizm: Çıralı Örneği. (Uzmanlık Tezi), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Yavuz, V. A., 2010. Sürdürülebilirlik kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(14), 63-86.
- Yazar, K. H., 2006. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi.(Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı, Ankara.
- Yeni, O., 2014. Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma: Bir yazın taraması. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(3), 181-208.
- Yıldırım Korkmaz, Z., 2014. Tokat İli Kazova Bölgesinde Meyve Yetiştiren İşletmelerin Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemine (Fadn) Göre Sınıflandırılması ve Değerlendirilmesi.(Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Tokat.
- Yıldız, Z., 2007. Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Sağladığı Katkılar ve Göller Bölgesi Uygulaması.(Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yılmaz, E., Ok, K. ve Okan, T., 2004. Ekoturizm Planlamasında Katılımcı Yaklaşımla Etkinlik Seçimi: Cehennemdere Vadisi Örneği. Çevre ve Orman Bakanlığı yayınları, Yayın No: 237, Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü yayınları, No: 30, Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü yayınları, Teknik bülten dizisi, No:21. 1-56 s.
[http://www.orkoop.org.tr/uploads/files/EKOTURIZM%20PROJESI\[1\].pdf](http://www.orkoop.org.tr/uploads/files/EKOTURIZM%20PROJESI[1].pdf)- (25.10.2015).
- Yılmaz, Ş., 2012. Tokat Bey Sokağı Evleri.(Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara.
- Yontar, İ. G., 2008. Sürdürülebilir çevre ve ekonomi için bir araç: Türkiye'de ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standardı. Review of Social, Economic & Business Studies, 9(10), 477-500.
- Zeybek, H.İ., 2002. Sinan(Zinav) Gölü (Reşadiye- Tokat), Türk Coğrafya Dergisi, 38(1), 105-120.
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/198576>-(Ziyaret Tarihi:19.04.2019)

9. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı : Tayfur
Soyadı : ÜNAL
Doğum Tarihi : 1990
Doğum Yeri : Manisa
Medeni Durumu : Evli
E-posta : tayfurunal.45@gmail.com
Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Bilgileri

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü	2013
Yüksek Lisans	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Politikası Ana Bilim Dalı	2019

Aldığı Burs, Destek ve Ödüller

Yüksek Lisans : Türkiye Çevre Koruma Vakfı Bursu
Yüksek Lisans : İzmir Ticaret Borsası- Tarım Gençlerle Yükseliyor Proje Yarışması 2.'lik Ödülü (2016)
Yüksek Lisans : Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (Proje No:2015/82)